

מדינת ישראל
משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה
מינהל סחר חוץ

דו"ח קבוצת העבודה למדיניות מסחרית
אסיה 2010

תוכן העניינים

<u>5</u>	<u>1 חברי קבוצת העבודה</u>
<u>6</u>	<u>2 הקדמה</u>
<u>7</u>	<u>3 מבוא ומתודולוגיה</u>
7	3.1 חלוקה לקבוצות מדינות
8	3.2 ניתוח לאורך זמן
8	3.3 מודלים אפשריים
9	3.4 עיקרי ההמלצות
9	3.5 הנחות עבודה מגמות עולמיות
12	3.6 הנחות עבודה בהקשר הישראלי
<u>13</u>	<u>4 מאפייני הסחר בין ישראל מול אסיה</u>
13	4.1 כללי
14	4.2 יעדי היצוא הישראלי לאסיה
15	4.3 התפלגות ענפית של היצוא הישראלי לאסיה
16	4.4 מקורות היבוא הישראלי מאסיה
17	4.5 התפלגות ענפית של היבוא הישראלי מאסיה
18	4.6 ניתוח רגרסיה של היצוא הישראלי למדינות אסיה
18	▪ הצגת המודל
18	▪ מסד הנתונים
18	▪ תיאור המדידה האמפירית
22	4.7 מערך ההסקמים הכלכליים בין ישראל ומדינות אסיה
<u>23</u>	<u>5 חשיבות תפקיד הממשלה ומערך התמיכה הממלכתי</u>
<u>24</u>	<u>6 סין – מגמות אפשריות סיכויים וסיכונים SWOT</u>
25	6.1 מערכת הבנקאות הסינית
25	6.2 בעיות פוליטיות פנימיות
26	6.3 כוח אדם
26	6.4 פוליטיקה בינלאומית והיחסים עם ארצות הברית
27	6.5 כלי העידוד המופעלים בסין כיום על-ידי ישראל
27	6.6 סין סיכום
28	6.7 ניתוח SWOT של סין מול ישראל
<u>29</u>	<u>7 הודו- המרוויחה הגדולה</u>
29	7.1 דמוקרטיה פרו-אמריקאית
29	7.2 כלכלה משלימה לסין
30	7.3 תחומים בעלי פוטנציאל כלכלי / מסחרי
30	7.4 פקיסטן- קשמיר
31	7.5 ניתוח SWOT של הודו מול ישראל

8 מדינות בעלות אוכלוסייה מוסלמית שאינן מקיימות יחסים דיפלומטים עם ישראל 32

- 32 8.1 הסחר הישראלי מול המדינות הנדונות
34 8.2 נתוני הסחר ישראל אינדונזיה
35 8.3 נתוני הסחר ישראל מלזיה

9 מה מדיניות הסחר של מדינות אחרות עם סין והודו? 36

- 36 9.1 כלים ממשלתיים המופעלים על-ידי קנדה:
39 9.2 כלים ממשלתיים המופעלים על-ידי הולנד:

10 דיון 41

- 41 10.1 כלי עידוד חדשים
10.2 הגדלת הערך המוסף הישראלי באמצעות הגדלת היצוא באופן משמעותי של מספר מצומצם של חברות לעומת הגדלת בסיס היצוא.
10.3 נושא תזוזה מעלה באבולוציה של אופרציה כלכלית לעבר הקמת מטה ניהול מו"פ ולוגיסטיקה עולמי בישראל והעברת פונקציות אחרות כגון ייצור למדינות אחרות.
10.4 שינוי המערכת הכלכלית העולמית
10.5 סין
10.6 התמקדות סקטוריאלית מול פיזור – כוחות שוק מול תכנון ויצירת יתרון לגודל

11 המלצות 44

- 44 11.1 פעילות ליצירת יתרון לגודל
45 11.2 המלצות בתחומי התרבות וההכשרה
46 11.3 המלצות בתחומי שיתוף פעולה טכנולוגי
47 11.4 המלצות בתחום יצוא שירותים
47 11.5 קביעת יעדים וכלי עידוד נוספים
48 11.6 המלצות לפי מדינות
49 11.7 פריסת נספחים מסחריים
50 11.8 נושאים רחביים הקשורים לסחר החוץ של ישראל

12 ניספח מס' 1: ריכוז נתוני המשקים האסיאתיים ומבנה הסחר עם ישראל 51

- 51 א. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק לסין
54 ב. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק להודו
57 A. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק ליפן
60 B. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק לקוריאה
63 C. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק לסיןגפור
66 D. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק לטייוואן
69 E. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק לוייטנאם
72 F. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק – הונג-קונג
75 G. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק פיליפינים
78 H. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק תאילנד

13 ניספח מס' 2: טבלת הסכמי סחר של מדינות אסיה 81

- 81 א. סינגפור

82	ב. תאילנד
83	ג. הודו
84	ד. קוריאה
85	ה. יפן
87	ו. אינדונזיה
88	ז. מלזיה
88	ח. סין
89	ט. טיוואן
89	י. וייטנאם
89	יא. מדינות סחר של ASEAN
92	יב. APEC
93	יג. ריכוז הסכמי הסחר של מדינות אסיה

14 נספח מס' 3: פגישות וראיונות של קבוצת העבודה

94	א. רשימת החברות והארגונים שהופיעו בפני קבוצת העבודה
95	ב. רשימת משרדי הממשלה והיחידות בהן עימם נפגשה קבוצת העבודה

1 חברי קבוצת העבודה

מרכז קבוצת העבודה:

אהוד גונן, לשעבר נספח מסחרי בסינגפור, ממונה דסק מרכז ומזרח אירופה מינהל סחר חוץ. בוגר בכלכלה ופסיכולוגיה ומוסמך ביחסים בינלאומיים.

חברי קבוצת העבודה (לפי סדר הא"ב):

יפעת אלון, דסק מדיניות יבוא ו OECD, מוסמכת בכלכלה.
נורית ברונר, דסק אירופה מינהל סחר חוץ, בוגרת משפטים (עו"ד).
יוסף גנזל, לשעבר נספח מסחרי בסין, ממונה במטה לקידום השקעות, בוגר בלימודי מזרח אסיה ומינהל עסקים ומוסמך במינהל עסקים.
יוני הדר, לשעבר נספח מסחרי בקוריאה, ממונה דסק צפון אירופה מינהל סחר חוץ. בוגר כלכלה והיסטוריה ומוסמך במינהל עסקים.
עמירם הלוי, מנהל תחום אסיה ואוקיאניה מינהל סחר חוץ. ציר כלכלי בטוקיו, לשעבר נספח באוסטרליה, הודו וספרד. מוסמך בתקשורת. בוגר יחסים בינלאומיים ולימודי מזרח אסיה.
שי זריבץ', דסק אסיה והפסיפיק מינהל סחר חוץ, בוגר החוג למדע המדינה באוניברסיטה העברית, ומוסמך האוניברסיטה במדיניות ומינהל ציבורי.
דני טל, לשעבר ראש המשרד הכלכלי בטאיואן, מנהל תקציבים ותוכניות עבודה משרד התמ"ת, בוגר כלכלה ומוסמך במינהל עסקים.
מארי פראנס-מאייר, לשעבר נספחת מסחרית בתאילנד ווייטנאם ונספחת מסחרית בתורכיה.
אדוארד שטיינבוך, דסק מרכז ומזרח אירופה מינהל סחר חוץ, בוגר בכלכלה וניהול ומוסמך במינהל עסקים מימון.
ירון שרטר, דסק אסיה והפסיפיק, מינהל סחר חוץ, בוגר החוג לכלכלה באוניברסיטה עברית ותלמיד לתואר מוסמך בהיסטוריה כללית.

מבקשים להודות למר **גיל ארז** (הנספח המסחרי היוצא ללונדון) על תרומתו הרבה ומתן הרשות לצטט חלקים מעבודתו האקדמית בנושא סחר החוץ של ישראל.

2 הקדמה

המינהל לסחר חוץ במשרד התעשייה המסחר והתעסוקה הקים בתחילת 2006 קבוצת עבודה בנושא אסיה 2010.

מטרת קבוצת העבודה כפי שהוגדרה הינה בחינת הסיכונים והסיכויים לערך המוסף הישראלי בפעילות מסחרית וכלכלית מול מדינות אסיה.

קבוצת העבודה בחנה את הנושא המסחרי במובנו הרחב ובכלל זה גם את תחומי הבנקאות, הלוגיסטיקה, מכס, תעסוקה וכו'.

קבוצת העבודה הורכבה ברובה מנספחים מסחריים שחזרו משירות באחת ממדינות אסיה ולהם למעלה מ-25 שנות ניסיון באזור זה. קבוצת העבודה נפגשה עם חברות, ארגונים כלכליים ומשרדי ממשלה כמו גם עם נציגי האקדמיה.

המלצות קבוצת העבודה מקיפות כלי סיוע ועידוד שמפעיל משרד התמ"ת כמו גם המלצות רוחביות.

3 מבוא ומתודולוגיה

3.1 חלוקה לקבוצות מדינות

בבואנו לדון בנושא הרחב ששמו אסיה אל לנו לשכוח כי לא מדובר באזור הומוגני. בין הודו ויפן נמצאת כשני שלישי מהאנושות וזאת בשונות אתנית תרבותית פוליטית וכלכלית רבה מאוד. באסיה אנו מוצאים מדינות מהגדולות בעולם כמו סין והודו, לצד מדינות מהקטנות בעולם כדוגמת סינגפור וברונאי. באסיה ישנן מדינות הנחשבות לעשירות בעולם כמו יפן וקוריאה לצד בנגלדש וקמבודיה שבהן שורר עוני משוע.

בחרנו לחלק את המדינות באסיה בהקשר עבודה זו ל-6 קבוצות:

א	ב	ג	ד	ה	ו
יפן	סין	קוריאה	טאיואן	אינדונזיה	לאוס
	הודו		תאילנד	מלזיה	קמבודיה
			וייטנאם	ברונאי	מיינמר
			פיליפינים	פקיסטן	בהוטן
			סינגפור	בנגלדש	נפל
			הונג-קונג*		צ.קוריאה
					סרי לנקה**

- א. קבוצה א': קבוצה הכוללת מדינה אחת בלבד – יפן וזאת לאור גודלה וחשיבותה הכלכלית מצד אחד והייחודיות של מדינה זו המתבטאת בתרבות עסקית (וכללית) נוקשה לצד משק מתקדם ומודרני.
- ב. קבוצה ב': כוללת את שתי הענקיות המתעוררות סין והודו. לשתי מדינות אלו קווים מאפיינים דומים (גודל, מורכבות אתנית תרבותית וכלכלית, נקודת התחלה נמוכה), אך גם יתרונות יחסיים שונים ושונים במבנה המשק ובמערכת הפוליטית הפנימית.
- ג. קבוצה ג': קבוצה הכוללת מדינה אחת בלבד – קוריאה. לאור מורכבות התעשיות שבה והימצאותה "דרגה אחת מעל" שאר 'הנמרים' (תאילנד טאיואן וכו').
- ד. קבוצה ד': קבוצת שאר המדינות המשמעותיות באסיה מבחינת גודל המשק והפוטנציאל (כלכלית ופוליטית) להרחבת היחסים הכלכליים והסחר עם ישראל. * הונג קונג נכללת ברשימה זו עקב היותה מערכת כלכלית נפרדת מסין.
- ה. קבוצה ה': קבוצת המדינות בעלות רוב של אוכלוסייה מוסלמית שאינה מקיימת קשרים דיפלומטיים עם ישראל. עם זאת ישנו סחר לא מבוטל בין ישראל ומדינות אלו.
- ו. קבוצה ו': שאר מדינות אסיה שנראה כי גודל המשק שלהן, המבנה פוליטי והסחר הנוכחי עם ישראל אינו מראה על פוטנציאל סחר והשקעות משמעותיים מול ישראל. ** יוצאת דופן בקבוצה זו הינה סרי-לנקה הנמצאת לדעת קבוצת העבודה במעמד גבולי בין קבוצה ו' לקבוצה ד'.

3.2 ניתוח לאורך זמן

בשנת 1997 התרחש משבר פיננסי חמור באסיה, המשבר שהחל מפיחות חד בערך הבאט, המטבע התאילנדי, התפשט במהרה לכל הכלכלות השכנות שסבלו ממשבר פיננסי כתוצאה ממיתון כלכלי שהשפיע על כלל הכלכלה העולמית. כל הפרמטרים הכלכליים באסיה צנחו בשנת 1997.

ההיחלצות מהמשבר הייתה מהירה יחסית כיוון שקרן המטבע הבינלאומית הזרימה כספים רבים והנושים (בעיקר מדינות המערב ויפן) יצאו בתוכניות שמטות חובות. חלק מהמדינות עלו על פסי התאוששות תוך שנה שנתיים (מלזיה, קוריאה, סינגפור ועוד), ובאחרות, היה התהליך ארוך יותר. המדינה שנפגעה בטווח הארוך ביותר מהמשבר הפיננסי של שנת 1997 הינה ללא ספק אינדונזיה; במדינה זו הצטרף המשבר הפיננסי לתסיסה החברתית שכבר הייתה קיימת במדינה, צעדים של קיצוץ סובסידיות לדלק היו "הקש ששבר את גב הגמל" ובמהומות שפרצו בשנת 1998 הפסיד למעשה השליט, סוהרטו, את השלטון ומאז נמצאת אינדונזיה בתהליך ארוך ומורכב של דמוקרטיזציה המלווה בליברליזציה ודה-סנטרליזציה.

בשל הסיבות הללו קבוצת העבודה תנתח נתונים סטטיסטיים משנת 1998 ואילך.

3.3 מודלים אפשריים

בבואנו להתמודד עם סוגיית תכנון המדיניות הכלכלית מסחרית מול אסיה בטווח הבינוני אנו יכולים להשתמש במספר מודלים אפשריים המקובלים בעולם:

- א. מודל תיאורטי: הכנסת הפרמטרים הידועים לנו כיום לתוך מודל המתאר בעינינו תמונה נאמנה של התנהלות העיניים וקבלת תמונת "העתיד".
- ב. מודל "התסריטים": איתור מספר תרחישים אפשריים/ריאליים והתכונות להם.
- ג. מודל "כאוס": התכונות לגרוע מכל, מיהו "קלף הפראי" הקיצוני והבלתי סביר ביותר ומה היא התגובה למצב כזה, (דוגמה למצב קיצוני כזה יכולה להיות הפסד אמריקאי במלחמה בטרור העולמי וכו'). מודל זה גורס כי יש להתמקד בנקודת המפנה שאחריה העתיד אינו ידוע.

אנו בוחרים לדון בעבודה זו במודל משולב הבוחן מספר תרחישים הנראים סבירים ואפשריים לאור הידע שיש לנו כיום, וכן תרחיש קיצוני אחד לנקודת המפנה שאנו מעריכים אותה כאפשרית במשחקים האולימפיים בבייג'ינג 2008.

בנוסף בחנו "מה עושות מדינות אחרות" בנושא קידום היחסים הכלכליים עם סין, בחרנו להתמקד בהולנד לאור גודל שטחה הדומה לישראל והסקטורים (בעיקר חקלאות) הרלוונטיים אף הם למדינת ישראל, וכן התמקדנו בקנדה, וזאת בשל העובדה כי מדיניות ממשלת קנדה עלתה מספר פעמים בדיונים השונים כדוגמה למדינה העושה רבות בנושא זה.

3.4 עיקרי ההמלצות

המלצות קבוצת העבודה חולקו לחמש קבוצות:

המלצות לפעילות ליצירת יתרון לגודל: החברות הישראליות מתאפיינות בהיותן קטנות ובינוניות על פי סדרי גודל עולמיים, ובנוסף, מספר החברות הרב לאומיות שמקורן בישראל קטן. על מנת להגיע לדרג מקבלי ההחלטות בחברות היעד הזרות המרכזיות, יש ליצור ערך מוסף הן בתחום יתרון לגודל (חברות רב לאומיות שמקורן בישראל) והן במגוון טכנולוגיות רלוונטיות וקשורות ("מארגי טכנולוגיה", מאגדים).

המלצות בתחום ההכשרה והתרבות: המלצות אלה הן תולדה של הבדלי התרבות הגדולים והיותה של התרבות העסקית מכשול אמיתי בקידום היחסים הכלכליים.

המלצות בדבר יעדים וכלי עידוד נוספים: כלי עידוד וסיוע נוספים שקבוצת העבודה ממליצה עליהן.

המלצות ספציפיות ע"פ מדינות: סדרת המלצות ספציפיות לפעילות במדינות.

דיון בנושאים רוחביים: נושאים רוחביים הקשורים לסחר החוץ של ישראל שחזרו ונישנו בפגישות. קבוצת העבודה מבקשת לציין נושאים אלו, אולם חשה כי הם אינם מגולמים במנדט שקיבלה.

3.5 הנחות עבודה מגמות עולמיות

כתב העת The Mckinsey Quarterly, ניסה לחזות מה יהיו המגמות שיהפכו את העולם בשנת 2015 למקום שונה לניהול עסקים מזה הקיים כיום. הכותבים ציינו 10 מגמות, מאקרו כלכליות כמו גם טכנולוגיות אשר ישנו מהותית את הכלכלה הגלובאלית. אנו מביאים את התחזיות שלהערכתנו תהיה להן השפעה אסטרטגית על היצוא הישראלי:

1. **מרכז הכובד של הפעילות הכלכלית ישתנה בצורה משמעותית, לא רק מבחינה גלובאלית, כי אם גם מבחינה אזורית.** כתוצאה מהליברליזציה הכלכלית, התקדמות טכנולוגית, התפתחות של שוקי הון ושינויים דמוגרפים, העולם החל בהיערכות מסיבית מחדש של הפעילות הכלכלית. למרות הזעזועים והשינויים שעתידיים להתרחש, החלוקה מחדש הזו תימשך. כיום אסיה (מלבד יפן) מספקת 13% מהתמ"ג העולמי, בעוד מערב אירופה אחראית ליותר מ-30%. תוך 20 שנה עשויים שני הגושים הללו להשתוות. בחלק מהסקטורים והפונקציות - תעשייה ושירותי טכנולוגיות מידע, המעבר יהיה דרמטי אף יותר. מדובר לא רק בהתעצמותה של אסיה שהרי שינויים אזוריים הם בעלי משמעות כמו שינויים בין אזוריים.

ארצות הברית תמשיך להוות את החלק המשמעותי ביותר של צמיחה כלכלית, במונחים מוחלטים בשני העשורים הבאים.

2. **השוק הצרכני ישתנה ויתרחב בצורה משמעותית.** כמעט מיליארד צרכנים חדשים ייכנסו לשווקים הבינלאומיים בעשור הקרוב בעקבות הצמיחה הכלכלית בשווקים המתפתחים שתביא

להכנסה שנתית למשק בית שתעבור את הסף של 5,000 דולר. זו הנקודה שבה אנשים בדרך כלל מתחילים לבזבז כסף על מוצרים לא הכרחיים. מעכשיו ועד לשנת 2015, כוח הקנייה של הצרכן בכלכלות המתפתחות יעלה מ-4 טריליון דולר ליותר מ-9 טריליון דולר, כמעט כמו כוח הקנייה שקיים במערב אירופה. שינויים בסגמנטים צרכנים בכלכלות מפותחות יהיו גם הם משמעותיים. האוכלוסיות שם לא רק מזדקנות, אלא גם משתנות בדרכים אחרות. לדוגמה, בשנת 2015 יעמוד לרשות האוכלוסייה ההיספאנית בארצות הברית, כוח קנייה זהה לזה של 60% מכלל הצרכנים הסינים. לכל הצרכנים, ללא קשר למקום מגוריהם, יהיה מידע רב יותר וגישה נוחה יותר לאותם מוצרים או מותגים.

3. חיבור לטכנולוגיה ישנה משמעותית את הדרך, בה אנשים חיים ומתקשרים ביניהם. המהפכה

הטכנולוגית צועדת בדיוק בכיוון הזה. אבל אנחנו רק בראשיתה: פרטים, מגזרים ציבוריים ועסקים לומדים כיצד להפיק את המיטב מטכנולוגיות מידע, מעיצוב תהליכים ומפיתוח ידע ויצירת גישה אליו. פיתוחים חדשים בתחומים כמו ביו-טכנולוגיה, טכנולוגיית לייזר וננו טכנולוגיה מתקדמים בהרבה את תחום המוצרים והשירותים. יותר מהפכני מהטכנולוגיה, הוא השינוי בהתנהגות, שינבע מהשינוי הטכנולוגי. אנחנו פועלים לא רק באופן גלובאלי אלא גם באופן מיידי. קהילות ויחסים נוצרים באופן חדש. בפעם הראשונה בהיסטוריה, המגבלה העיקרית לארגונים חברתיים וכלכליים איננה המרחק הפיזי.

4. המרוץ אחר כישרונות יתרחב ויתעצם. שינויים מתמשכים בכוח העבודה ובכישורים יהיו הרבה

יותר משמעותיים, ממעבר משרות למדינות בעלות שכר נמוך. התזוזה לתעשיות עצימות ידע מדגישה את החשיבות והמחסור של כישרונות שזכו להכשרה מתאימה. האינטגרציה ההולכת וגדלה של שווקי העבודה העולמיים פותחת הזדמנויות חדשות למציאת כישרונות כאלה. שלושים ושלושה מיליון צעירים בוגרי אוניברסיטאות במדינות המתפתחות הם יותר מפי שניים מהכמות במדינות המפותחות, לחברות וממשלות רבות. אסטרטגיות גלובליות לכוח עבודה וכישרונות, הפכו לחשובות באותה מידה כמו אסטרטגיות ייצור או משאבים גלובאליים.

5. הביקוש למשאבים טבעיים יגדל, כמו גם הלחץ לשמירת איכות הסביבה: הרגולציה בנושאי

איכות סביבה תחמיר ותהיה מקיפה יותר הן מבחינת הנושאים שאותה היא מכסה והן מבחינת האזור הגיאוגרפי עליו היא חלה. לדוגמה, לאחרונה הודיעה סין על אימוץ הדירקטיבות האירופאיות בתחום איכות הסביבה WEEE ו-ROSH וזאת באופן וולונטרי.

6. מבנה תעשיות גלובלי חדש. בתגובה לשינויים ברגולציה של השוק והופעתן של טכנולוגיות

חדשות, מודלים עסקיים לא מסורתיים פורחים לעתים לצד מודלים מסורתיים. בתעשיות רבות המבנה הוא כזה שבו מספר חברות ענק נמצאות למעלה, האמצע הוא צר והרבה שחקנים קטנים ומהירי תגובה נמצאים בתחתית. באופן דומה גבולות התאגידיים נעשים יותר חדירים עם הופעתה של מערכת אקולוגית של ספקים, יצרנים ולקוחות מופיעים. כל השינויים הללו ינוצלו לטובתן של חברות מצליחות.

מגמות גלובליות נוספות:

להלן המגמות הגלובליות הרלוונטיות לעבודה זו אשר שימשו לנו כהנחות יסוד בבניית היעדים שיועלו לדיון.

1. ארצות הברית עדיין דומיננטית ותהיה המעצמה הפוליטית, הצבאית והכלכלית הגדולה בעולם. עם זאת יחול כרסום במעמדה האבסולוטי והיחסי מול כוחות עולים בעיקר מהמזרח במותן של הודו וסין, וזו האחרונה צפויה לתפוס את המקום השני בעולם הן פוליטית והן כלכלית.
2. אם לא תתרחש מלחמה כוללת או אירוע דרמטי אחר מסוג זה, סביר להניח כי תהליכי הגלובליזציה יימשכו ויתעצמו; עם זאת הגלובליזציה של המערכת הכלכלית העולמית תקבל "גוונים אסיאתיים" לעומת הגלובליזציה כיום שהיא כולה על טהרת המערב.
3. חשיבות הסחר בשירותים בכל העולם ובעיקר במדינות המפותחות עולה עד להפיכתו של סקטור זה לסקטור המשמעותי ביותר בסחר הבינלאומי.
4. אינדונזיה עולה על פסי צמיחה יציבים (לאחר עשור של חוסר יציבות פוליטי) והופכת לאחד השווקים הצומחים הגדולים באסיה ובעולם כולו.
5. עלייה ברמת החיים כתוצאה מהגדלת ההכנסה ושיפור תשתיות השירותים הציבוריות בעיקר בסין ובהודו יגרמו להיווצרות מעמד ביניים גדול מאוד במדינות אלו בעל כוח קנייה עצום. כתוצאה מכך הביקוש למוצרים ושירותים מסוימים (לדוגמה מוצרי צריכה) יצמח בקצב מהיר.
6. ליברליזציה וצמיחה כלכלית במספר מדינות ענק כגון סין, הודו, אינדונזיה, ברזיל ייצרו לראשונה מצב שבו על אף העובדה שהכלכלה של מדינות אלו תשגשג, התל"ג לנפש יישאר נמוך יחסית לאור צפיפות האוכלוסייה. הפיזור והגודל הגיאוגרפי ייצרו חלוקה לא אחידה של העושר הכלכלי במדינה, דבר שעלול לגרום לתסיסה פוליטית.
7. **סין והודו**: רוב התחזיות מצביעות שבשנת 2020 ההכנסה הלאומית והתל"ג של סין תעלה על זו של מעצמות המערב כישויות בודדות פרט לארצות הברית. התל"ג של הודו יעבור או יהיה על סף מעבר של הכלכלות האירופיות. בשל גודלן של כלכלות סין והודו, שצפוי להיות 1.4 מיליארד נפש ו-1.3 נפש דולר ב-2020, רמת החיים לא תגיע לרמות מערביות.

סין והודו נמצאות בעמדה מצוינת להפוך למובילות טכנולוגית. המהפכה הטכנולוגית הצפויה הבאה, שמערבת שילוב של טכנולוגיות כמו ננו, ביו, מידע וחומרים, יכולה להאיץ אפילו יותר את סיכוייהן של הודו וסין.

שתי המדינות האלו משקיעות במחקר בסיסי בתחומים אלו וממוקמות היטב בנקודה אשר תאפשר להן להיות מנהיגות במספר תחומים מרכזיים. מיקומה של אירופה נמצא בסכנה בהקשר זה והיא עלולה לאבד את עליונותה לאסיה בכמה מתחומים אלו. עדיין לא ברור כיצד ינצלו סין והודו את כוחן העולה והאם ישתפו פעולה או יתחרו עם מעצמות אחרות במערכת העולמית.

השילוב של גידול כלכלי גבוה ומתמשך, יכולות צבאיות מתרחבות, קידום פעיל של הייטק המיועד לאוכלוסיות גדולות יהיו בבסיס הצמיחה המהירה בעוצמה הכלכלית הפוליטית של הודו וסין. סין, לדוגמה, היא כיום היצרן השלישי בגודלו של מוצרים תעשייתיים. בעשור האחרון היא גדלה מ-4% ל-12%. תוך זמן קצר היא צפויה לעקוף את יפן לא רק בחלק הייצור שלה, אלא גם ביצוא העולמי. הודו, בשלב זה מפגרת אחרי סין ברוב המדדים הכלכליים, אולם רוב הכלכלנים מאמינים שגם היא תציג שיעורי גידול גבוהים.

3.6 הנחות עבודה בהקשר הישראלי

1. אי-הגעה להסדר פוליטי יציב בין ישראל והרשות הפלשתינאית יגרום לכך שלא תהיה התקדמות מהותית ביחסים המדיניים בין ישראל והמדינות בעלות האוכלוסייה המוסלמית באסיה (אינדונזיה, מלזיה, ברונאי, בנגלדש, פאקיסטאן). עם זאת ייתכן ותהיה ליברליזציה מסוימת מצד מדינות אלו בסחר עם ישראל ברמת B2B בלבד.
2. יכולת ההשפעה של ישראל באופן ישיר בערוצים בי-ליטרליים מול מדינות אסיה הגדולות - מוגבלת. כדברי אחד מאנשי העסקים הסינים שביקרו בישראל לאחרונה: *"ישראל חשובה לסיין, לא מאוד חשובה... אבל חשובה"*.
3. באף מדינה אסיאתית אין קהילה יהודית משמעותית ומבוססת, וזאת בניגוד למדינות אירופה, ארצות הברית ואף דרום ומרכז אמריקה שם ניתן לעתים לנצל את ההשפעה הפוליטית והכלכלית של הקהילה היהודית במקום.
4. ומן העבר השני - ישראל (והיהודים) והטכנולוגיה הישראלית נהנים באופן כללי ממוניטין טוב והערכה רבה במדינות אסיה. ראוי לציון בהקשר זה כי בתוכנית החומש האחרונה של סין הוגדרה "החדשנות" כיעד מספר אחד לכלכלה הסינית, וישראל הוגדרה כאחד המקורות המועדפים בעולם על-ידי הסינים ללימוד הנושא, (כולל ביקור חשוב של חברת הקבינט המצומצם).

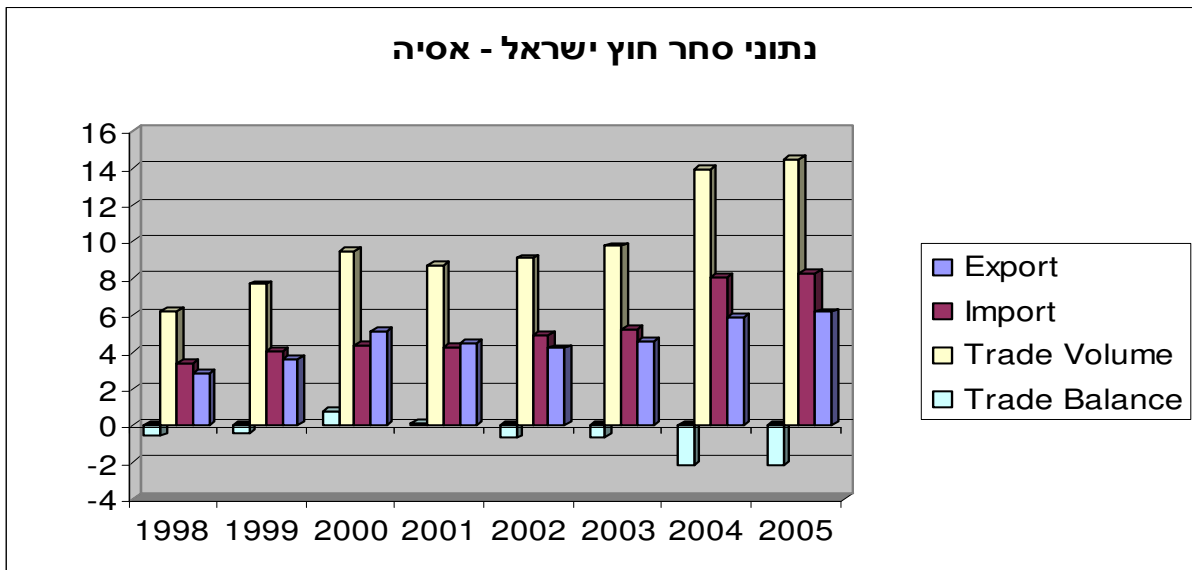
4 מאפייני הסחר בין ישראל מול אסיה

4.1 כללי

סך היצוא מישראל לאסיה גדל בכ-7.5% ב-2005, והסתכם בכ-7.6 מיליארד דולר לעומת 7.1 מיליארד דולר ב-2004. היבוא מאסיה הסתכם ב-8.1 מיליארד דולר, גידול של כ-14.5% לעומת 7.1 מיליארד דולר ב-2004.

חלקו היחסי של היצוא לאסיה הגיע לכ-17.9% מכלל היצוא הישראלי, חלקו של היבוא מאסיה הגיע ל-20%.

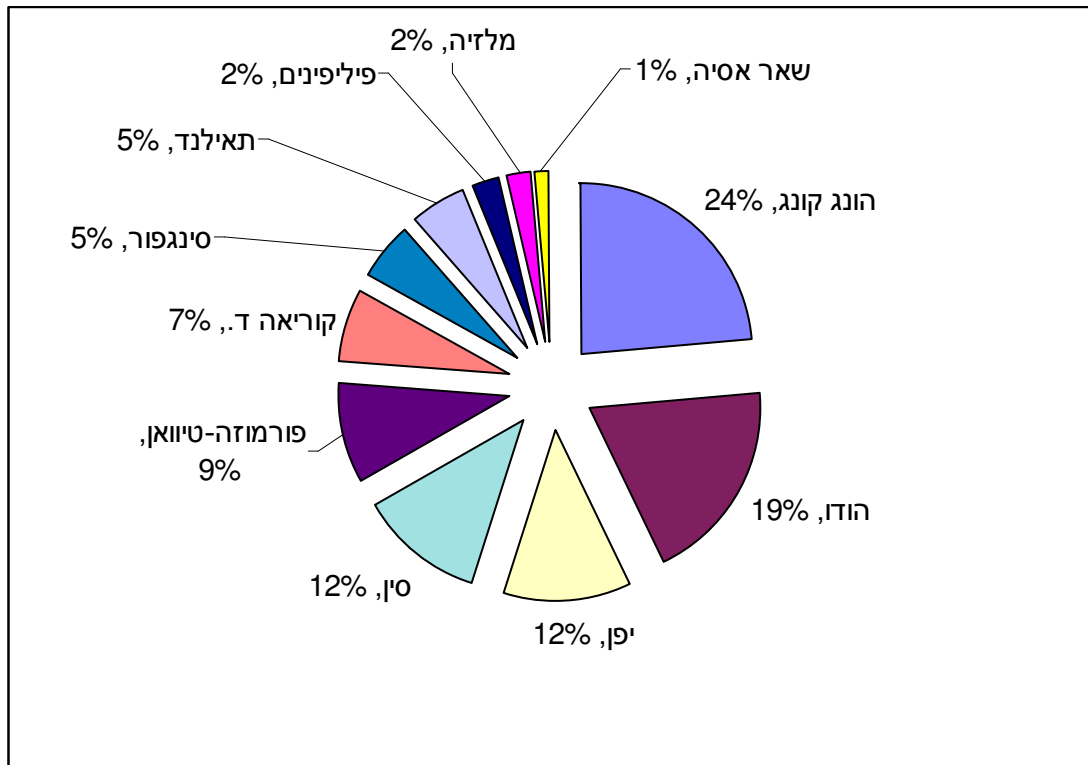
בשנת 2005 נמשכה ההאטה בקצב הגידול המהיר, שאפיין את היצוא הישראלי לאסיה בשנים האחרונות ואשר הסתכם בכ-30% בממוצע. גם ביבוא מאסיה ניכרה האטה והוא כאמור עלה "רק" ב-17% אולם בשונה מהמגמה הכללית היבוא מסיין המשיך לצמוח וזינק ב-38%.

4.2 יעדי היצוא הישראלי לאסיה

בבחינת יעדי היצוא הישראלי לאסיה משנת 1998 ועד 2005 ניתן לראות בבירור את הדומיננטיות של הסחר עם הונג-קונג (המורכב רובו ככולו מיהלומים) ואת העלייה ההדרגתית בהיקפי הסחר עם סין שהגיע לסדרי גודל של היצוא הישראלי ליפן.

התפלגות היצוא הישראלי לאסיה ע"פ מדינות לשנת 2005:

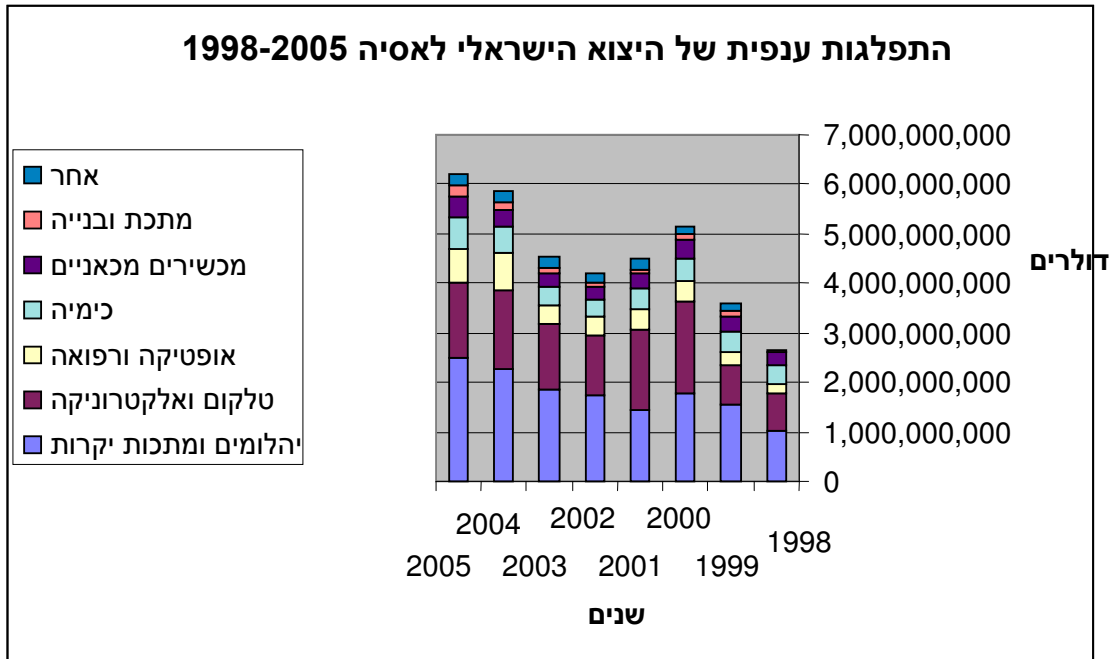

3,535,003	לאוס
1,843,892	בורמה
1,718,239	פקיסטן
1,435,358	מונגוליה
1,124,631	נפאל
862,589	מלדיבים
285,422	מקאו
163,985	אפגניסטן
87,079	קמבודיה
57,536	ברוניי
45,281	קוריאה צ.
44,214	בהוטן
9,522	בנגלדש
6,207,671,279	סה"כ

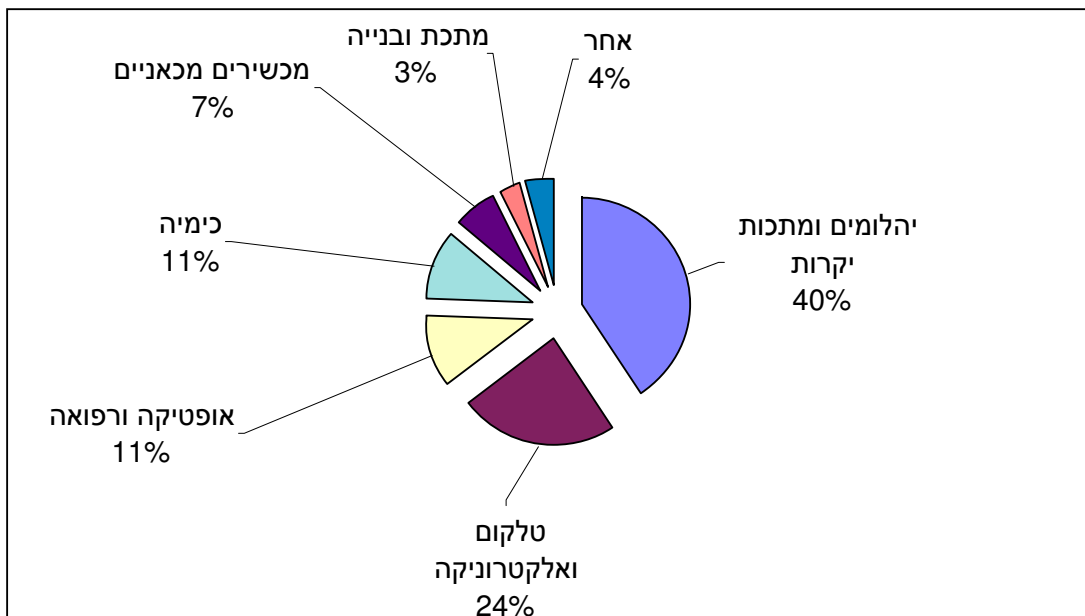
מדינה	יצוא בשנת 2005
הונג קונג	1,462,878,834
הודו	1,192,774,298
יפן	749,396,120
סין	733,469,648
פורמוזה-טייוואן	581,441,410
קוריאה ד.	442,121,045
סינגפור	340,940,588
תאילנד	330,256,948
פיליפינים	153,457,468
מלזיה	130,626,963
וייטנאם	34,987,216
סרי לנקה	26,226,171
אינדונזיה	13,700,964
אסיה ל.ג.מ.א	4,180,855

4.3 התפלגות ענפית של היצוא הישראלי לאסיה

יהלומים ומתכות יקרות מהווים את הענף המרכזי ביצוא הישראלי לאסיה (כ-40%) לאחר מכן ענפי הייטק השונים ובכלל זה תקשורת ורפואה (25%) ושאר ענפי יצוא ישראלי נוספים כ-35%.

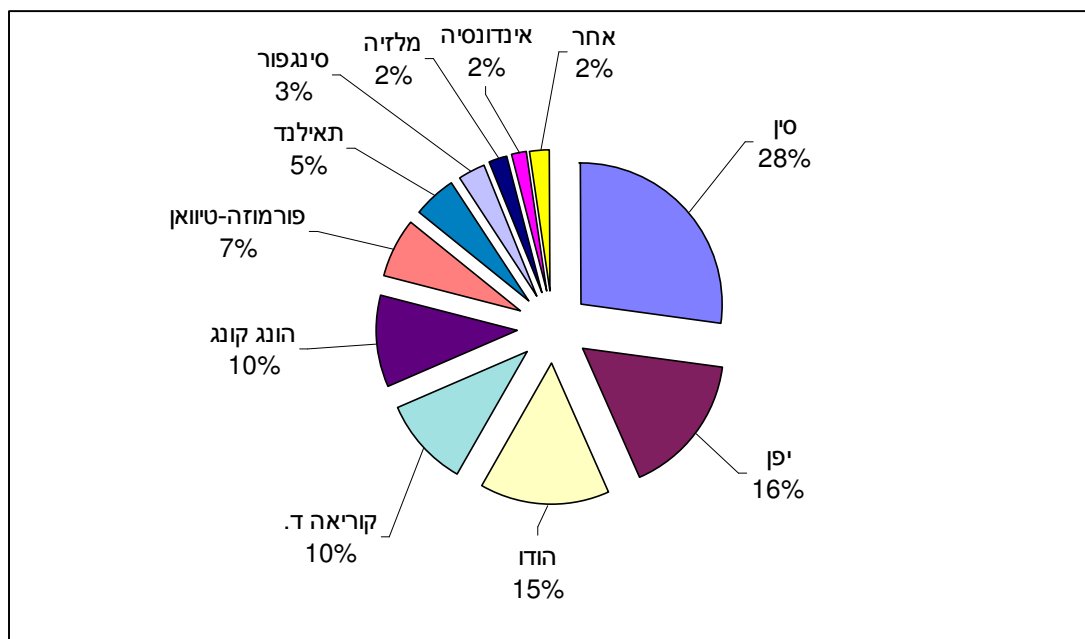
התפלגות ענפית של היצוא הישראלי לאסיה בשנת 2005

4.4 מקורות היבוא הישראלי מאסיה

כפי שניתן היה לשער, סין מובילה את רשימת המדינות ביבוא לישראל מאסיה; יפן והודו חולקות את המקום השני בעוד קוריאה והונג-קונג חולקות את המקום השלישי.

התפלגות היבוא הישראלי מאסיה ע"פ מדינות לשנת 2005:

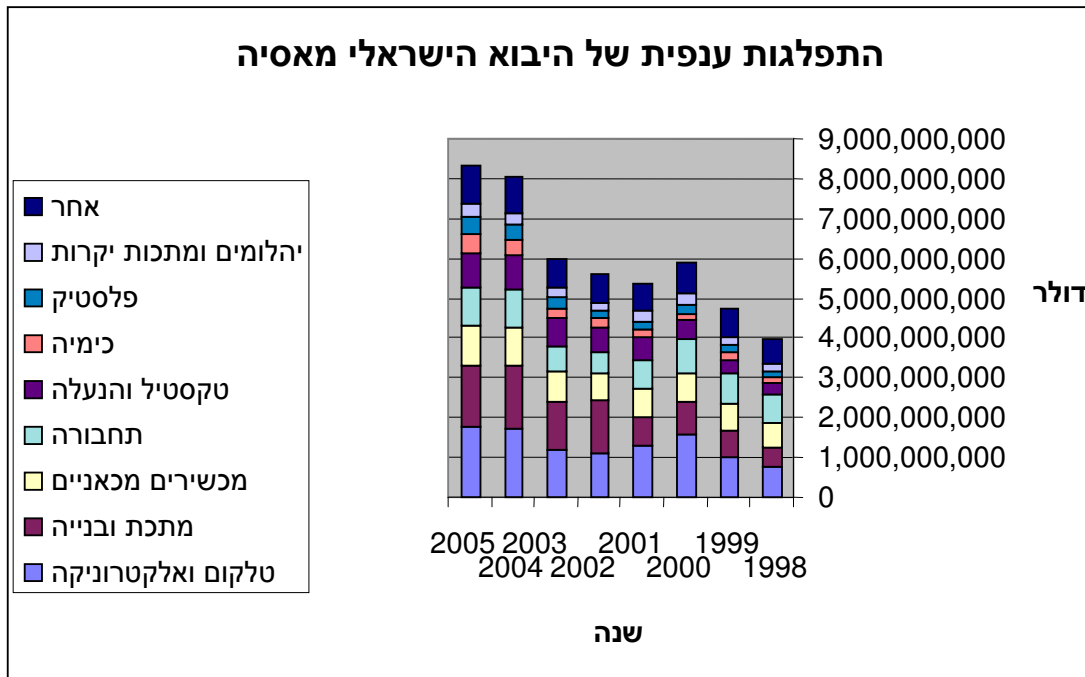

10,628,125	פקיסטן
1,342,881	אפגניסטן
725,167	קמבודיה
566,107	מקאו
351,031	לאוס
127,146	בורמה
97,178	אסיה ל.ג.מ.א
53,415	נפאל
10,517	בנגלדש
532	מלדיבים
174	מונגוליה
100	קוריאה צ.
8,333,039,303	סה"כ

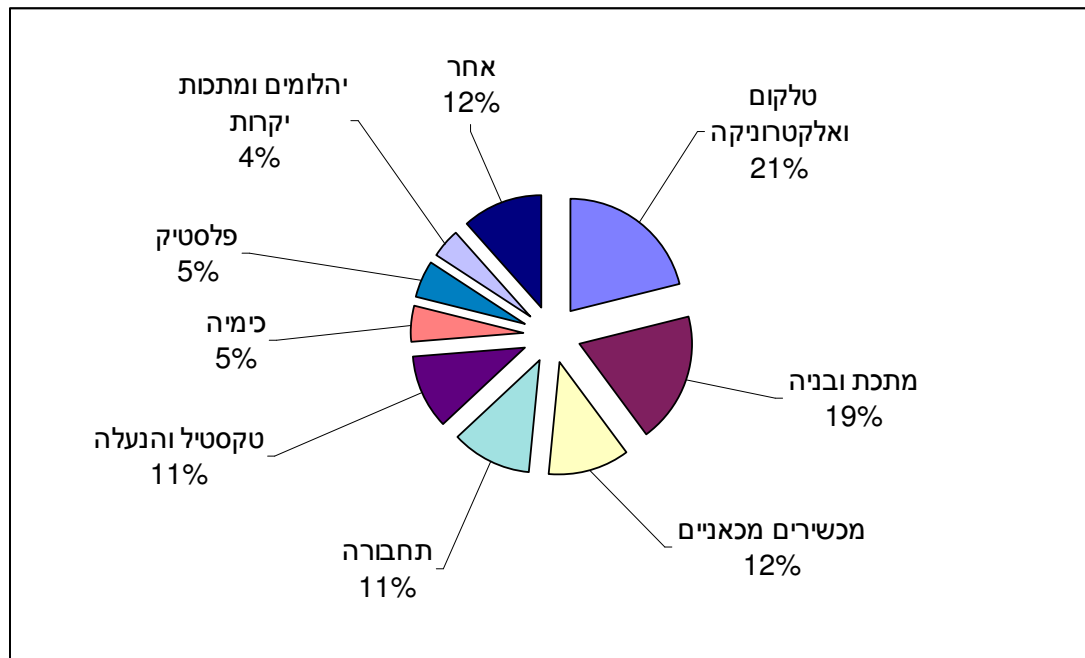
יבוא בשנת 2005	מדינה
2,263,368,608	סין
1,351,698,453	יפן
1,214,680,322	הודו
868,821,090	קוריאה ד.
868,375,118	הונג קונג
582,791,836	פורמוזה-טייואן
419,865,360	תאילנד
258,329,095	סינגפור
188,026,174	מלזיה
140,975,569	אינדונזיה
80,061,444	פיליפינים
52,073,914	וייטנאם
30,069,947	סרי לנקה

4.5 התפלגות ענפית של היבוא הישראלי מאסיה

התפלגות ענפית של היבוא הישראלי מאסיה בשנת 2005

4.6 ניתוח רגרסיה של היצוא הישראלי למדינות אסיה

▪ הצגת המודל

המודל העומד בבסיס העבודה הוא מודל הכבידה (Gravity Model) המשמש בעולם ככלי לבדיקה אמפירית של הגורמים המשפיעים על תנועות הסחר בעולם, ועל היצוא בפרט. אולם חלק עיקרי של המודל הוא שימוש בקשרים מוסדיים בין המדינות: השתייכות לשוק משותף, הסכמי אזור סחר חופשי, הסכמים על כללי מקור, וכו'. משתנים אלו אינם רלוונטיים עבור כל המדינות שנבדקו בעבודה זו, מכיוון שישראל אינה מקיימת קשר כזה עם אף מדינה. בעקבות זאת ובשל סיבות נוספות, למודל זה נעשו התאמות ושינויים.

▪ מסד הנתונים

הנתונים בבסיס העבודה נלקחו מכמה מקורות שונים:

- The Economist
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
- מלי"מ
- Trade Policy Reviews of the World Trade Organization

▪ תיאור המדידה האמפירית

☒ חלק א: רגרסיה כללית

ברגרסיה הבסיסית, הורץ היצוא הישראלי ללא יהלומים על המשתנים הבאים:

שם המשתנה	קוד (מפורט בנספח)
תוצר מדינת היעד	lngdp
האוכלוסייה שלה	lnpop
סך היבוא שלה	lnimp
סך ההשקעות הזרות הישירות	lnfdi
אוכלוסיית ישראל	lnpopis

כל המשתנים (מלבד הארצות כמובן) הוגדרו בפונקצית LOG, על מנת לקבל תוצאות באחוזים.

11 מדינות היעד ברגרסיה:

- סין
- טיוואן
- קוריאה
- הודו
- תאילנד
- וייטנאם
- יפן
- פיליפינים
- סרי-לנקה
- הונג-קונג
- סינגפור

מספר התצפיות : 161, כ-16 לכל מדינה ; תצפית אחת בממוצע לשנה בין השנים 1988-2004.

כמעט כל מקדמי המשתנים יצאו מובהקים ברמה של עד 5% (טוב מאוד) וה- R^2 (אחוז ההסברה של הרגרסיה) יצא גבוה באופן מספק : 89%.

(התוצאות מהוות ממוצע של כל הארצות, כלומר תיתכן סטייה של ארצות שונות. עם זאת בסיכוי של 95% התוצאות ימצאו בתוך הגבולות המפורטים) כמו כן, חשוב להדגיש שהרגרסיה מצליחה להסביר 89% ממה שמשפיע על היצוא הישראלי למדינה, משמע ישנם משתנים נוספים שלא נכנסו לרגרסיה, ושישפיעו על היצוא לכאן או לכאן.

תוצאות הרגרסיה חלק א':

עלייה של אחוז אחד :	גידול (קיטון) היצוא הישראלי למדינות אסיה	בהסתברות של 95% התצפיות יהיו בטווח
בתוצר המשותף של מדינות אסיה	1.03%	0.375% - 1.68%
באוכלוסיית של מדינות אסיה	(2.78%)	0.86% - 4.69% (*)
ביבוא של מדינות אסיה מכל העולם	0.37%	-0.156% - 0.9%
בהשקעות זרות במדינות אסיה	0.12%	.04% - 0.2%
באוכלוסיית ישראל	2.72%	1.26% - 4.16%

(*) השפעת עליית האוכלוסייה על היבוא מישראל היא שלילית בכל מדינות אסיה למעט הונג-קונג.

חלק ב: רגרסיית אינטראקציה עם חלק מהמשתנים:

בשלב השני נבדק הקשר בין היצוא הישראלי לפרמטרים הבאים:

- השקעות זרות במדינת היעד
- חלק הסחר בתוצר מדינת היעד
- התמ"ג הישראלי
- ואינטראקציה בין כמה מדינות לבין שלושה משתנים במדינת היעד:
אוכלוסייה, סך יבוא, תמ"ג

ארבעת המשתנים הראשונים הורצו עבור 11 הארצות המתוארות בשלב א'. שלושת המשתנים האחרים הורצו על מדינות מסוימות, במתואר בטבלה וברגרסיה שלהן, (מספר התצפיות: 169, בשנים 1988-2004). האינטראקציה מאפשרת לראות איך משפיע אותו שינוי כאשר הוא מתרחש במדינות שונות, באופן אחר על היצוא הישראלי לכל מדינה.

כמעט כל המשתנים יצאו מובהקים עד לרמה של (גבוהה מאוד) 5%, והרוב אפילו נמוך מכך (למעט השקעות זרות), וה- R^2 היה גבוה באופן מספק: 91%. (בטבלה מפורטים הפרמטרים עבורם הוצגה מובהקות עד רמה של 5% בלבד, שאר המדינות עבורם המובהקות לא הייתה כמצוין לעיל לא הוכנסו לרגרסיה).

תוצאות הרגרסיה חלק ב':

עלייה של אחוז במשתנה	גידול (קיטון) היצוא הישראלי
אוכלוסייה בסין	(2.23%)
אוכלוסייה בהודו	(3.16%)
אוכלוסייה בקוריאה	(1.25%)
אוכלוסייה בהונג קונג	10.33%
אוכלוסייה בווייטנאם	(0.56%)
אוכלוסייה בטייוואן	(6.11%)
יבוא לסין מהעולם	1.33%
יבוא מהודו	6.38%
יבוא מטייוואן	1.65%
יבוא מסרי לנקה	(0.66%)
תוצר ביפן	0.12%
תוצר בקוריאה	0.88%
תוצר בסרי לנקה	1.63%
תוצר בהודו	(7.41%)
תוצר בהונג קונג	(3.65%)

סיכום ניתוח הרגרסיה

כאשר בוחנים את השפעת הצמיחה בארצות אסיה על היצוא הישראלי למדינות אלו, אנו רואים תנודתיות גדולה בין יחס חיובי הקרוב לאחוז שלם בסין ועד כדי יחס שלילי בווייטנאם והודו. ניתן להעריך כי מדובר בגורמים מבניים וסקטוריאליים הן של המשקים האמורים והן של היצוא הישראלי.

כלומר ניתן לומר כי ליצוא הישראלי יתרון מבני מול סין וחסרון מבני (מדאיג מאוד) מול הודו.

עובדה מעניינת ומפתיעה הינה זו לפיה היצוא הישראלי לא נמצא קשור באופן מובהק לגידול ביבוא של אף אחת מהמדינות. כלומר גידול ביבוא הכללי של סין מהעולם לא יביא בהכרח (רק גורם זה) לגידול ביצוא הישראלי לסין.

אישוש לניתוח הרגרסיה מופיע בניתוח נוסף שערכנו (ואשר אינו מפורט בעבודה זו) בו נראה כי היצוא הישראלי עמד על סדרי גודל של 0.02% (שתי מאיות האחוז) ועד 1.5% מהיבוא (מכל העולם) של 10 המדינות שנבדקו לאורך השנים וכי התנודתיות בערך זה לא הייתה קשורה לכאורה לסך היבוא של אותה מדינה. לדוגמה, היצוא הישראלי לסין עמד בשנת 2003 על סך 0.131% מסך היבוא של סין מכל העולם, אף שבשנת 2004 סך היבוא הסיני מהעולם גדל, היבוא מישראל קטן והגיע לשיעור 0.127%. בשנת 2000 המגמה הייתה הפוכה: בעוד שהיבוא הסיני מהעולם כמעט ולא גדל הרי שהיצוא הישראלי לסין זינק בצורה מרשימה. נראה כי ההסבר לתופעה זו נמצא בתנודתיות של היצוא הישראלי הנובע מההשפעה של עסקאות בודדות על שיעור השינוי (באחוזים) של הסחר.

4.7 מערך ההסכמים הכלכליים בין ישראל ומדינות אסיה

מדינה	כיסוי	APEC	SAFTA SAPTA (SAARC)	ASEAN	הסכם MFN למדינות מחוץ WTO	אמנה למניעת כפל מס	הסכם הגנה על השקעות	הסכם מו"פ	הסכם לשת"פ כלכלי
אינדונזיה	סינגפור	כן	לא	כן	חברה WTO	לא	לא	לא	לא
ברונאי	סינגפור	כן	לא	כן	חברה WTO	לא	לא	לא	לא
וייטנאם	תאילנד	כן	לא	כן	הסכם MFN	לא	לא	לא	מו"מ פרוטוקול פיננסי
מלזיה	סינגפור	כן	לא	כן	חברה WTO	לא	לא	לא	לא
סינגפור	סינגפור	כן	לא	כן	חברה WTO	כן	לא	כן	לא
פיליפינים	משה"ח	כן	לא	כן	חברה WTO	כן	לא	לא	לא
תאילנד	תאילנד	כן	לא	כן	חברה WTO	כן	כן	לא	לא
הונג קונג	הונג קונג	כן	לא	לא	חברה WTO	לא	לא	כן	הסכם שת"פ מדעי
טייוואן	טייוואן	כן	לא	לא	חברה WTO	לא	לא	לא	הסכם שת"פ חקלאות ומדע וטכנולוגיה
סין	סין	כן	לא	לא	חברה WTO	כן	כן (נחתם, טרם אושר)	כן	הסכם לשת"פ פיננסי
קוריאה דרום	קוריאה	כן	לא	לא	חברה WTO	כן	כן	כן	שת"פ כלכלי מדעי וטכנולוגי
יפן	יפן	כן	לא		חברה WTO	כן	לא	לא	לא
בנגלדש	הודו	לא	כן	לא	חברה WTO	לא	לא	לא	לא
בהוטן	הודו	לא	כן	לא	אין	לא	לא	לא	לא
הודו	הודו	לא	כן	לא	חברה WTO	כן	כן	כן	נחתם Action Plan במו"מ להסכם שת"פ כלכלי
נפאל	משה"ח	לא	כן	לא	חברה WTO	לא	לא	לא	לא
סרי לנקה	הודו	לא	כן	לא	חברה WTO	לא	לא	לא	לא
פקיסטן	הודו	לא	כן	לא	חברה WTO	לא	לא	לא	לא
בורמה	תאילנד	לא	לא	כן	חברה WTO	לא	לא	לא	לא
לאוס	תאילנד	לא	לא	כן	אין	לא	לא	לא	לא
קמבודיה	סין	לא	לא	כן	חברה WTO	לא	לא	לא	לא
מזרח טימור	אתונה	לא	לא	לא	אין	לא	לא	לא	לא
קוריאה צפון	קוריאה	לא	לא	לא	אין	לא	לא	לא	לא
מונגוליה	סין	לא	לא	לא	חברה WTO	לא	לא	לא	לא

5 חשיבות תפקיד הממשלה ומערך התמיכה הממלכתי

כל התרבויות האסיאתיות מיחסות חשיבות הרבה לממשלה ולהיררכיה ממלכתית. גם במדינות הדוגלות בליברליזציה כלכלית רחבה מאוד כגון יפן עדיין מוטלת ההשפעה על מקבלי ההחלטות ופתיחת הדלתות של נציג רשמי של ממשלת ישראל - וכפועל יוצא מזה הסיוע אותו הוא יכול להעניק לחברות הישראליות- גבוהה מאוד.

פרמטר נוסף בנושא זה הינו החשיבות של "ברכת הממשלה הזרה" לעשיית עסקים עם ישראל וזאת על-ידי תשתית ההסכמית לסחר והסיגנל לשווקים המקומיים שנוצר עקב חתימת תשתית הסכמית זו. גם הפערים התרבותיים בכלל והתרבות העסקית בפרט מקשים מאוד על קידום העסקים עם מדינות אסיה. הצורך באדם אמין תושב המקום המכיר את חוקי המשחק התרבותיים בעסקים הינו הכרחי.

בסביבה כלכלית ותרבותית מסוג זה חשיבות הנספח המסחרי גדלה לאין שיעור.

6 סין – מגמות אפשריות סיכויים וסיכונים SWOT

עתידה של סין הוא תעלומה אחת גדולה.

רבות דובר על הפוטנציאל הכלכלי הברור של ליברליזציה של הכלכלה הסינית ופתיחתה של סין לעולם. המשמעות של השתלבות מיליארד וחצי איש או כרבע מהאנושות במערכת הכלכלית הגלובלית ויצירת מעמד ביניים של מאות מיליוני בני אדם הם בעלת השפעות מרחיקות לכת לא רק בעולם הכלכלי אלא בשינוי כל מערך יחסי הכוח והעוצמה העולמיים, שינויים תרבותיים ועוד. אולם במקביל לפוטנציאל האדיר, הברור מאליו, עולים גם סימני שאלה רבים וסיכונים לא מעטים.

בעבודה זו בחרנו להתמקד דווקא בסיכונים אפשריים מתוך ההנחה כי הפוטנציאל והכיוונים החיוביים ברורים לקורא.

בחינת מקרים דומים של מדינות ענק שעברו בעת המודרנית תהליך של ליברליזציה והתרת הרסן של משטרים ריכוזיים (שלא נאמר רודניים) הוכיחה כי מדובר בתהליך ארוך כואב ומסוכן גם לסביבה הכלכלית הבינלאומית. אנו מתכוונים להתמוטטות האימפריה הסובייטית בתחילת שנות התשעים ועד למשבר חידלון הפירעון של רוסיה בשנת 1998. גם היום כ-15 שנים לאחר נפילת הקומוניזם עדין מהווה רוסיה על פי הערכות גורמי דירוג בינלאומיים יעד בסיכון בינוני ומעלה בתחומי ההשקעות והמסחר הבינלאומי. מדינה נוספת שעברה תהליך דומה הינה אינדונזיה, שאולי רחוקה ממוקד העניין של עיתוני הכלכלה בישראל, אך מדינה זו שהינה הרביעית בגודלה בעולם ולה אוכלוסייה של 230 מיליון נפש נמצאת מאז 1998 בקרטוע כלכלי ופוליטי ורק לאחר הבחירות האחרונות נראה כי אינדונזיה עולה על פסי הצמיחה הכלכלית והיציבות הפוליטית וזאת כאמור מאז נפילת השליט סוהרטו בשנת 1998. מנגד, סין נמצאת למעשה בתהליך ארוך והדרגתי של פתיחות כלכלית וליברליזציה שהחל בשנת 1978 עם עלייתו של הנשיא דנג קסיופינג. במשך תקופה ארוכה זו של כמעט 30 שנים רושמת סין גידול גבוה ועקבי בתל"ג ונראה כי בניגוד לדוגמאות של ברית המועצות ואינדונזיה, ניהול הרפורמות בסין אחראי ושקול וטווחי הזמן ארוכים בהרבה.

כאשר דנים בנתונים הכלכליים הרשמיים יש לזכור כי השקיפות הכלכלית נמוכה מאוד בסין ואמינות הנתונים הממשלתיים מוטלת בספק גדול.

בחרנו להתמקד בחמישה תחומים אשר על פי הערכות והספרות מהווים את נקודות החולשה בצמיחה הסינית:

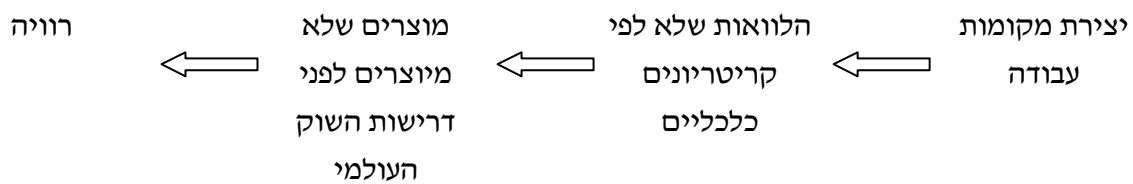
- א. מערכת הבנקאות הסינית
- ב. בעיות פוליטיות פנימיות
- ג. אנרגיה ואיכות הסביבה
- ד. הכשרת עובדים וכוח אדם
- ה. יחסי החוץ של סין מול ארצות הברית

6.1 מערכת הבנקאות הסינית

אנליסטים רבים טוענים כי הבעיה המיידית והחשובה ביותר של סין כיום הינה חולשת המערכת הבנקאית. חולשת המערכת הבנקאית הסינית נובעת בראש ובראשונה מתפישה שונה של תפקידה הממשלה במשק הסיני.

תפקיד הממשלה בזירה הכלכלית כפי שנתפש על-ידי הסינים הוא בעיקר יצירת מקומות עבודה, מסיבה זו הממשלה, באמצעות מערכת הבנקאות הנשלטת על-ידה, מממנת חברות תעשייתיות כדי להמריץ את היצור לצורך יצוא, כמו גם יצירת מקומות תעסוקה וזאת על חשבון רווחיות החברות לטווח הארוך. קיומם של שווקים למוצרים, כמו גם איכות המוצרים אינה עומדת בראש מעיני מקבלי ההחלטות כאשר הם מחליטים על הגדלת האשראי לסקטור היצור הקשור לממשלה. זה המקום לציין כי רוסיה בסוף שנות השמונים וערב קריסת האימפריה הסובייטית סבלה ממחלה דומה. המקור ברור והוא ניסיון להנחיל שיטת מחשבה ריכוזית (קומוניסטית) במשק ההולך ונפתח פנימית וחיצונית. מומחים מעריכים כי חלק משמעותי ממצבת החובות של הבנקים הסינים היום הינו 'חובות רעים' וכי חלק גדול מההלוואות לא היו צריכות להינתן מלכתחילה אילו הן היו נשפטות בקנה מידה כלכלי. בחודשים האחרונים (תחילת 2006) מקטינה המערכת הבנקאית הסינית את מידת האשראי שהיא מעמידה למשק וזאת על מנת לנסות ולצנן את השוק. גם המטבע הסיני, היואנג, ששער החליפין שלו מקובע ונשלט על-ידי ממשלת סין, מוערך על-ידי מומחים רבים כנסחר בחסר ויש לחץ רב על ממשלת סין לייסף אותו.

המוטו של חלק מהיזמים הוא "לנצל" את משאבי המערכת ולא לדאוג לצמיחה כלכלית יציבה.

עם כניסת סין ל-WTO בשנת 2002 היא קיבלה על עצמה מחויבות לפתיחת הסקטור הבנקאי לתחרות בינלאומית. על פי דעת אותם אנליסטים מתן הלוואות על פי סטנדרטים מערביים יוביל להתמוטטות הבנקים הסינים, לשינויים מבניים חדים וכואבים ואולי אף לדחיית או שינוי התחייבויות סין מול WTO.

לדעת חלק מהאנליסטים, סין בדרך להתמוטטות פיננסית ואין לממשלה דרכים רבות למנוע זאת.

6.2 בעיות פוליטיות פנימיות

סין אינה מדינה הומוגנית; היא מורכבת מלמעלה מ-35 מחוזות ניהול במעמד שונה (קנטונים, ערים עצמאיות וכו') ועשרות אם לא מאות של קבוצות אתניות הנשלטות על-ידי הממשל המרכזי בביג'ינג. חולשה זו בטווח הקצר מהווה נקודת חוזק דווקא שכן הניסיון הסובייטי מלמד אותנו כי ליברליזציה מהירה מדי יחד עם תסיסה פוליטית פנימית המשולבת בבירוקרטיה מושחתת ופשעה אלימה, הינה מתכון לאסון כלכלי ולאומי.

פירות ההתפתחות הכלכלית אינם פזורים בצורה הומוגנית ברחבי סין אלא מתרכזים בעיקר בחוף המזרחי של סין.

סין סובלת מבירוקרטיה רבה והשוואות בינלאומיות שנערכו על-ידי קבוצות בלתי תלויות מראות כי אל אף מאמצים נכרים של הממשל בבייג'ינג עדין יש מקום רב לשיפור בתחום המלחמה בשחיתות.

על פי דיווחים מכלי תקשורת מערביים, בסין יש מספר קבוצות אופוזיציה המדוכאות על-ידי הממשל בבייג'ינג ודיווחים מארגוני מדיה שונים מתריעים גם על קיומה של בעיה של טרור אסלאמי בחלקים המערביים של המדינה.

תפיסת "הזמן הלאומי" של העם הסיני שונה משל המערב. תכנון לטווח ארוך (עשרות שנים ואף דורות רבים קדימה) מקובל מאוד, ותפישת העולם הבסיסית של המדינה והשלטון המרכזי לא השתנתה זה מאות שנים והיא מעוגנת היטב במסורת והתרבות העממית של סין (קונפוציוס ושאר חכמי התורה הסינית). לפיכך יש חשיבות לבחון אירועים דומים בהיסטוריה של סין.

ההיסטוריה של סין מראה כי בתקופות קודמות של גלובליזציה הן לקראת סוף ימי הביניים והן במאה ה-19 כאשר סין הייתה צריכה להחליט בין לכיזות פנימית לבין פתיחות לעולם, גברה חשיבות הלכידות הפנימית וסין חזרה לאחור ונסגרה.

מרבית האנליסטים סבורים כי בכל מקרה היציבות והלכידות הפוליטית של סין הינן מטרות ראשונות במעלה של המשטר בבייג'ינג וזאת לפני הצמיחה הכלכלית.

6.3 כוח אדם

עד כמה שהדבר ישמע מופרך, יש הטוענים כי בסקטורים מסוימים יש מחסור בכוח אדם מתאים בסין. סין מזרימה לשוק מאות אלפי מהנדסים כל שנה אולם רובם ברמה בינונית. כוח האדם הקיים אינו מיומן ובעל תפוקה נמוכה. פירמות ממשלתיות רבות המעסיקות באופן מצטבר מאות מיליוני עובדים מסובסדות באופן מלאכותי על-ידי מערכת הבנקים. יש בסין מחסור במנהלים איכותיים לניהול אופרציות בינלאומיות על פי סטנדרטים מערביים.

6.4 פוליטיקה בינלאומית והיחסים עם ארצות הברית

משבר אנרגיה ואיכות הסביבה - צמיחה כה אדירה בהיקפה ולאורך זמן מצריכה משאבי אנרגיה רבים. סין עומדת בפני מחסור כרוני באנרגיה הגורם לעלית מחירי נפט עולמית. הפיתרון הסיני הוא ניסיונות פיתוח אנרגיה חלופית אך גם ניצול יתר של משאבי הסביבה וגרימת נזקים אקולוגיים עצומים. בהקשר זה ניתן לציין כריית פחם ואת פרויקט הבנייה הגדול בסין מאז בניית החומה הסינית ואחד מהפרויקטים הגדולים בעולם - סכר שלושת הנהרות, שיצר אגם באורך מאות קילומטר ובמהלכו הוגלתה אוכלוסייה בת מאות אלפי איש מביתם.

יש אף הטוענים כי המחסור באנרגיה יכול להביא למהלך צבאי סיני מוגבל במרכז אסיה להשתלטות על מקורות נפט.

מאמצע המאה העשרים עומדת סוגיית טאיואן במרכז סדר היום של יחסי החוץ המדיניים של סין. סין אף מאיימת לצאת במלחמה מלאה להשכנת ריבונותה "בפרובינציה הסוררת" אם זו תכריז על עצמאותה. נושא טאיואן כמו גם נושאים הקשורים בזכויות אדם, התחמשות סין ושדרוג צבאה כיאה למעצמה עולמית ובכלל זה צי מים עמוקים (Blue Water Navy - צי אסטרטגי להבדיל מצי של מי חופים) וכמובן מאזן הסחר המוטה - נמצאים כולם במגמת התנגשות עם האינטרסים והערכים של ארצות הברית. אנליסטים מעריכים כי עם התחזקות סין בטווח הבינוני יכולים נושאים אלו להגביר את המתח בין סין וארצות הברית ולהביא לכדי קרע מלא ביחסים ויצירת מערכת יחב"לית דו-קוטבית כמו בימי המלחמה הקרה בין ארצות הברית וברית המועצות.

6.5 כלי העידוד המופעלים בסין כיום על-ידי ישראל

כלי העידוד והסיוע לסחר החוץ המופעלים כיום בסין על-ידי ממשלת ישראל הינן מגוונים יחסית לכלים שהופעלו לפני חמש עד עשר שנים. מרבית הכלים מופעלים זה תקופה קצרה יחסית שאינה מאפשרת בדיקה של האפקטיביות שלהם. עם זאת, כלים אלו הינם בבחינת "בלוני ניסוי" וקבוצת העבודה ממליצה לערוך סקר מקיף לבדיקת יעילותם במהלך שנת 2008, לאחר כשנתיים עד שלוש שנות פעילות.

כלי העידוד המופעלים כיום הינם :

נספחות מסחריות : נספחות מסחריות ממוקמת בבייג'ינג.

מרכזי סחר : מרכזי הסחר בתפעול חברת יעוץ סינית פרטית (JPI) שנבחרה על-ידי מכון היצוא בהמלצת הנספחות המסחרית ובמימון מכון היצוא והמינהל לסחר חוץ בתמ"ת, פועלים בבייג'ינג. בתכנון לפתיחת שלוחה בשנחאי.

סוכנים לאומיים : פרויקט גדול בעלות של 2.5 מיליון דולר בהובלת החשב הכללי באוצר, מנהל אשרא והמנהל לסחר חוץ בתמ"ת, לאיתור חברות סיניות מובילות שנבחרו לייצג חברות ישראליות שיימצאו מתאימות בסין. הסינים ביקרו בישראל לסבב פגישות עם החברות הישראליות. ונפגשו עם מעל 50 חברות ישראליות. מדובר על תקופה קצובה וברורה, ביצוע פעילות שיווקית ברורה ומוסכמת כאשר העלות נחלקת בין המדינה (תקציב יעודי של החשב הכללי) והחברות. החברות מוסיפות גם עמלת הצלחה במסגרת חוזה נפרד בין לבין הסוכן הסיני. הממשלה הסינית אינה חלק מהעניין לחלוטין : זהו מודל עסקי טהור עם טרנספורמציה של חלוקת הסיכון עם הממשלה הישראלית. לסינים חשובים מאוד התעודה, הכבוד והתואר שקיבלו מממשלת ישראל ("סוכן לאומי") והעובדה שהם בקשר ישיר עם ממשלת ישראל. **חוות הדגמה חקלאית** : פועלות שתי חוות הדגמה חקלאיות : הראשונה בעיר ביג'ינג, והשנייה בעיר צאנגצ'י במחוז שינגאניאנג.

מש"ב : קורסים שונים של מש"ב בריכוז משרד החוץ ומשרד החקלאות (סינדקו).

יועצים : יועצים חיצוניים המופעלים על-ידי הנספחות המסחרית לפי העניין.

פרוטוקול פיננסי וקו אשראי : פרוטוקול בין הממשלות (הישראלית והסינית).

6.6 סין סיכום

צמיחת סין מלווה בלחצים רבים, מהם חשוב להדגיש :

1. מערכת בנקאית רעועה.

2. לחצים פוליטיים פנימיים, מחסור באנרגיה ומשבר סביבתי.

3. מסלול התנגשות מול ארצות הברית.

נקודת יחוס משמעותית ביותר הינה המשחקים האולימפיים בשנת 2008 וסביר כי הממשל ימנע בכל מחיר מצב של "נחיתה קשה" של הכלכלה עד לאחר המשחקים. עם זאת, ייתכן כי גם תערוכת אקספו 2010 מהווה נקודת יחוס מרכזית נוספת.

לאור הגדלת החלק האבסולוטי של ההשקעות הזרות וסחר החוץ מתוך ההשקעות והסחר העולמיים, גם העולם תלוי רבות בסין והקהילה הבינלאומית תעשה הכול על מנת למנוע משבר שיכול לגרור אחריו משבר עולמי.

ההיסטוריה מוכיחה כי היציבות הפוליטית הינה ערך ראשון במעלה בעיני הממשל בבייג'ינג ואם הלחצים שצוינו יאיימו על יציבות, זו תיסוג סין לאחור בתנופת הפיתוח הכלכלי שלה.

6.7 ניתוח SWOT של סין מול ישראל

<p style="text-align: center;"><u>חוזקים</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • מוניטין ישראלי "ויהודי" טובים • יכולות טכנולוגיות בחקלאות וטלקום • יכולות צבאיות • מוכנות להעברת ידע 	<p style="text-align: center;"><u>הזדמנויות</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • היווצרות מעמד ביניים גדול מאוד • טלקום • חקלאות ואספקת מזון • חקלאות וטכנולוגיה חקלאית • איכות סביבה ומים • אנרגיה חלופית • תשתיות לוגיסטיקה ותחבורה • שדרוג מפעלים • השקעות בהייטק ישראלי
<p style="text-align: center;"><u>איומים</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • תחרות מול התעשייה הישראלית המקומית • בטיחות ובריאות הציבור (תקינה) 	<p style="text-align: center;"><u>חולשות</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • חדירה ארוכה המצריכה משאבים גדולים • חברות ישראליות קטנות יחסית • למרבית החברות בישראליות אין מוניטין כמותג עצמאי : אין הרבה חברות רב לאומיות ישראליות • בישראל כלכלת ידע החשופה לבעיות בתחום הגנה על זכויות יוצרים • תלות סינית בנפט מהמזרח התיכון. • מימון ממשלתי שאינו נדיב כמו האירופאי. • קשיים לוגיסטיים ותרבותיים בפעילות בפריפריה.

7 הודו- המרוויחה הגדולה

ההשוואה בין סין והודו מתבקשת; מדובר בשתי מדינות ענק הנמצאות בתהליך של פתיחות וליברליזציה של המערכות הפוליטיות והכלכליות וצומחות בקצב מדהים. שתי המדינות סובלות מבעיות דומות של עוני מצד אחד מול פיתוח מזורז של מרכזי סחר מן הצד האחר.

עם זאת, בין סין והודו יש מספר הבדלים שברצוננו לעמוד עליהם וכן לציין נושאים נוספים בהקשר עבודה זו:

- שיטת הממשל בהודו (דמוקרטיה).
- אוריינטציה פוליטית החוברת עם ארצות הברית.
- השפה האנגלית.
- כלכלה משלימה לסין ולא מתחרה.
- נושא חבל קשמיר.

7.1 דמוקרטיה פרו-אמריקאית

הודו מהווה יוצא מהכלל שכפי הנראה אינו מרמז על הכלל במערכת הבינלאומית. מקובל בלימודי היחסים הבינלאומיים לטעון כי מדינות הופכות לדמוקרטיות כאשר הן נעות מעלה על פני גרף ההכנסה לנפש. עם זאת ההכנסה לנפש בהודו, הדמוקרטיה הגדולה בעולם, קרובה יותר למדינות העניות בעולם ולא להכנסה לנפש המקובלת במדינות דמוקרטיות. הסיבה נעוצה כפי הנראה במערכת החברתית-תרבותית הסבוכה בהודו ובאלמנטים שקיימים בדת ההינדית.

למערכת דמוקרטית זו יתרונות רבים כמובן, אולם מבחינת המדיניות הכלכלית היא מאיטה את היכולת של הממשלה המרכזית ליישם מדיניות פיתוח אגרסיבית (כפי שניתן לראות לדוגמה בסין). יש שיטענו כי למרות העובדה שהפיתוח במדינות דמוקרטיות אטי יותר עקב מגבלות חוקיות שיש על הממשלה בישום מדיניות אגרסיבית הרי שמדובר בפיתוח בריא יותר ובר קיימא, (הודו נמצאת מאז שנת 1991 בהליך של ליברליזציה ורפורמות כלכליות ומבניות עמוקות). מתוך הסכמה עם קביעה זו, אנו מניחים כי הסיכויים למשבר כלכלי/ פיננסי בהודו נמוכים יחסית למרות התחממות המשק וסכומי העתק הזורמים אליו בדמות השקעות ישירות זרות.

כדמוקרטיה, נמצאת הודו על הציר האמריקאי-ליבראלי יחד עם יפן, קוריאה ומדינות אסיאתיות כגון תאילנד. זאת בניגוד לסין שנראה כי הולכת ונבנית בעיה פוליטית מהותית ואקוטית בינה לבין ארצות הברית. ישראל, כמי שנמצאת כמובן בצד האמריקני של המשוואה, לא צפויה להינזק מקונפליקט עתידי בין ארצות הברית והודו, דוגמת עסקת הפלקון עם סין, שהעיבה רבות גם על סקטורים אזרחיים לחלוטין של הסחר הישראלי-סיני.

7.2 כלכלה משלימה לסין

ניתוחים רבים מראים כי הודו הולכת ומתמחה בסקטורים ותחומים המשלימים את ההתמחות הסינית ולא מתנגשים עמה. אחד התחומים הבולטים הינו כמובן סקטור התוכנה (עקב השפה האנגלית) המשלים את

סקטור יצור החומרה הסיני. למעשה תחום התוכנה הינו תחום נוסף בכלכלת שירותים מפותחת (רפואה, בנקאות, Call Center ועוד) לעומת כלכלת יצור מפותחת בסין.

7.3 תחומים בעלי פוטנציאל כלכלי / מסחרי

1. השינוי חברתי תרבותי המהותי ביותר המתרחש בהודו כיום (תהליך ארוך הנמשך כבר כמעט עשרים שנה) הינו **היווצרות של מעמד ביניים עצום**. מגודלו של מעמד הביניים נגזרות משמעותיות כלכליות רבות בתחומי הצריכה של מעמד חברתי זה כגון תקשורת, רפואה, קמעונאות ועוד.
2. שירותים: **הודו כמדינה דוברת אנגלית** הפכה למרכז עולמי בתחום מרכזי שירות טלפוניים Call Center ובתחום התוכנה. בשני תחומים אלו הודו נחשבת למובילה עולמית.
3. ניתן לציין את תחומי **הנדל"ן והקמעונות** הפורחים בהודו בעיקר עקב שינוי מבני עמוק של השוק הקמעונאי העובר מחנויות הרחוב המסורתיות לקניונים מודרניים.
4. מלחמה בעוני ושירותי קהילה: הודו הכריזה על **פתרון בעיית העוני כיעד לאומי** ומשאבים רבים הופנו לנושא זה בתחומי ההכשרה ושירותי קהילה וזאת על מנת לפזר את השגשוג החברתי גם לאזורים הכפריים. כנגזרת מכך מדובר על השקעות גדולות מאוד בסקטור החקלאי.

7.4 פקיסטן- קשמיר

אחד הנושאים הדומיננטיים ביותר ביחסי החוץ של הודו הינו נושא חבל קשמיר. מאז פיצולה של הודו על-ידי השלטון הבריטי להודו המודרנית של היום ולפקיסטאן, (אירוע שנחקק כאחד האירועים הטראומטיים ביותר בזיכרון הקולקטיבי של ההודים, כמו גם של הפקיסטאנים, והיה מלווה בעקירה מבתיהם של מיליוני אנשים ולמאורעות דמים בהם נהרגו מאות אלפים), נמצא נושא חבל ארץ הררי זה במרכז הקונפליקט ההודי-פקיסטאני, ולאורך השנים האחרונות כמעט והתגלגל מספר פעמים לעימות צבאי כולל איום מרומוז בנשק גרעיני הנמצא בידי שתי המדינות.

היחסים המתוחים עם פקיסטאן כמו גם נושא המיעוט המוסלמי בהודו עצמה ("מיעוט" יחסי כמובן משום שמדובר על מעל מאה מיליון מוסלמים) מהווה נקודה של חוסר יציבות וסיכון פוליטי הן פנימי והן חיצוני בהודו. ניתן להזכיר בהקשר זה את התקפת הטרור על הפרלמנט ההודי.

עם זאת, מהווה נושא זה גם סיכוי לתעשיות הצבאיות הישראליות. ראויים לציון היחסים הטובים מאוד שנקמו בשנים האחרונות בין ישראל והודו בתחום הצבאי כמו גם ביקורו הנדיר וההיסטורי של ראש הממשלה לשעבר, שרון, בהודו.

7.5 ניתוח SWOT של הודו מול ישראל

<p style="text-align: center;"><u>חוזקים</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • מוניטין ישראלי ויהודי טובים בעיקר בתחום החדשנות הטכנולוגית. • יכולת בתחום HLS (בעיה אסלאמית משותפת) • יכולות טכנולוגיות בתחומים הרלוונטיים (חקלאות, טלקום, מדי החיים). • מוכנות להעברת ידע. 	<p style="text-align: center;"><u>הזדמנויות</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • התפתחות מעמד ביניים גדול. • תשתיות טלקום • חקלאות וטכנולוגיה חקלאית • ציוד רפואי, פארמה וביוטק • HLS • מלחמה בעוני ושירותי קהילה • איכות הסביבה • שדרוג מפעלים • סקטור השירותים • השקעות הודיות בהייטק ישראלי • תשתיות לוגיסטיקה ותחבורה • תחום נדל"ן וקמעונאות
<p style="text-align: center;"><u>איומים</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • כמות עצומה של מהנדסים איכותיים יוצאת לשוק מדי שנה. • תחרות כללית מול התעשייה הישראלית המקומית בתחומים שונים. • תוכנה • בטיחות ובריאות הציבור (תקינה) 	<p style="text-align: center;"><u>חולשות</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • חדירה ארוכה המצריכה משאבים גדולים • חברות ישראליות קטנות יחסית • למרבית החברות בישראליות אין מוניטין כמותג עצמאי- אין הרבה חברות רב לאומיות ישראליות • בירוקרטיה הודית. • מימון ממשלתי ישראלי שאינו נדיב כמו האירופאי. • קשיים לוגיסטיים לפעילות בפריפריה

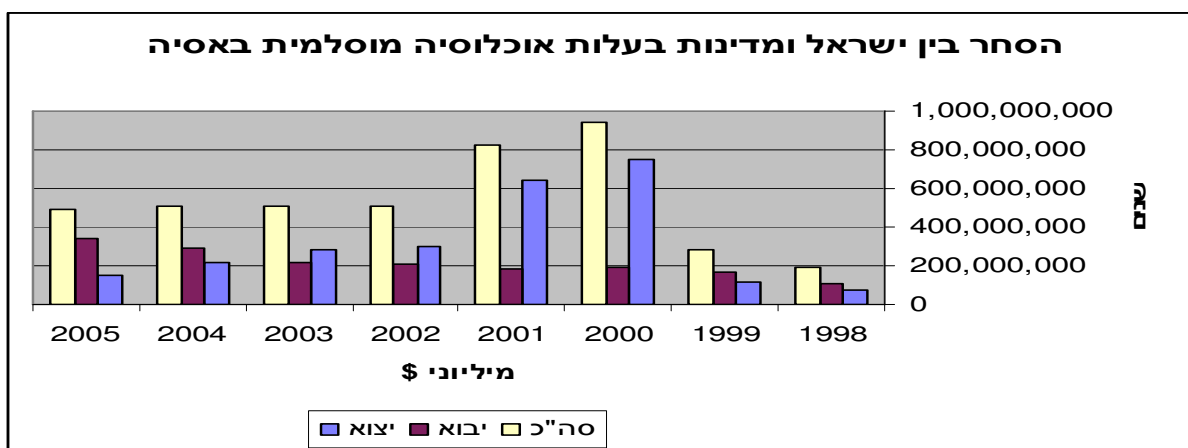
8 מדינות בעלות אוכלוסייה מוסלמית שאינן מקיימות יחסים דיפלומטיים עם

ישראל

בקבוצת מדינות זו אנו כוללים את המדינות אינדונזיה, מלזיה, ברונאי, פקיסטן, אפגניסטן, בהוטן, בנגלדש ולאחרונה גם עיראק.

הסחר הישראלי הישיר מול מדינות אלו מתוך נתוני משרד המסחר והתעשייה מצביע על סדרי גודל של כחצי מיליארד דולר, סכום שאינו זניח כלל.

8.1 הסחר הישראלי מול המדינות הנדונות

הערות לגרף:

1. כפי שניתן לראות אין ירידה בהיקפי היבוא לאחר שנת 2000 (שנת פרוץ האינתיפאדה).
2. מרבית היצוא הישראלי מופנה למלזיה ונעשה על-ידי חברת אינטל (מפעל קריית גת). שינויים ביצוא זה נובעים משינויים פנימיים בתפעול של חברת אינטל, ופחות מסיבות פוליטיות. בניכוי אינטל, גם היצוא הישראלי צמח באופן אחיד במהלך כל התקופה הנסקרת.

התפלגות היבוא לישראל לפי מדינות:

התפלגות לפי מדינות	יבוא לישראל בשנת 2005	מדינה
41.54%	140,862,135	אינדונזיה
0.40%	1,342,881	אפגניסטן
0.00%	10,517	בנגלדש
55.40%	187,856,292	מלזיה
2.66%	9,011,670	פקיסטן
100.00%	339,083,495	סה"כ

התפלגות היצוא הישראלי לפי מדינות:

התפלגות לפי מדינות	יצוא ישראלי בשנת 2005	מדינה
8.30%	12,457,056	אינדונזיה
0.11%	163,985	אפגניסטן
0.03%	44,214	בהוטן
0.01%	9,522	בנגלדש
0.04%	57,536	ברונאי
86.58%	129,917,114	מלזיה
3.82%	5,725,870	עירק
1.12%	1,680,208	פקיסטן
100.00%	150,055,505	סה"כ

יש לזכור כי במקרה זה הנתונים הרשמיים רחוקים מאוד מהמספרים האמיתיים שכן מרבית הסחר (ניתן לומר בעצם הגדרתו) עובר דרך מדינות שלישיות. האסלאם האסיאתי שונה ומתון הרבה יותר מאחיו הבכור במזרח התיכון, אולם אנו מניחים, כאמור, כי לא יכוננו יחסים דיפלומטיים עם מדינות אלו בעתיד הנראה לעין. עם זאת, אנשי העסקים הפרטיים אינם נרתעים מלעשות עסקים עם ישראל, לרוב בידיעת הממשלה ולעתים אף בברכתה תוך התניית העסקים למישור B2B בלבד. כך, לדוגמה, חברה ישראלית אינה יכולה להשתתף במכרז ממשלתי.

כפי שניתן לראות החלק הארי של סחר עם מדינות אלו נעשה בין ישראל ואינדונזיה ומלזיה, מסיבה זו וכן מסיבות של נכונות פוליטית נדון בשתי מדינות אלו בלבד.

חוסר ביחסים דיפלומטיים בין ישראל ומלזיה ואינדונזיה גורר אחריו מספר בעיות:

1. נדרש רישיון יבוא למוצרים בעלי תעודת מקור ישראלית מצד היבואן המקומי. רישיון כזה לא תמיד ניתן, מחירו יקר ומרבית הפעמים היבואן אינו מעוניין לבקש אותו כדי לא להפוך למטרה ויעד של שירותי הביטחון בארצו.
2. כניסה פיזית של נציגי השיווק הישראלי למדינה אינה פשוטה; קיימת בעייתיות בהוצאת אשרה שעיקרה מחיר גבוהה, פרקי זמן ארוכים וחוסר ודאות שכן את האשרה מוציאים מתווכים שונים.
3. בעייתיות במעמד המשפטי של החברה הישראלית (שכן אין מכירים בישראל) ולכן קשיים בבעלות על קרקע, חברות בת, ייצוג משפטי, ביטוח מסחרי ועוד.
4. אשרא אינה מבטח יצוא ישראלי למדינות אלו.

זה המקום לציין כי אין קשיים לוגיסטיים משמעותיים בסחר הימי מול מדינות אלו – צים נותנת שירות מלא ליצואנים ישראלים שעובדים עם מדינות מוסלמיות. יש בעיות לוגיסטיות בשינוע אווירי.

מתוך שתי מדינות אלו מלזיה מהווה מדינת יעד טובה יותר ליצוא הישראלי וזאת לאור בשלות ורמת המערכות הממשלתיות, רמת הפיתוח הטכנולוגי והתשתיות. לצורך השוואה, מלזיה דומה מבחינת התשתיות ומבנה הכלכלה כמו גם רמת הפיתוח הטכנולוגי לשכנתה מצפון- תאילנד (למעשה אף מתקדמת יותר ממנה). ניתן היה להעריך כי אלמלא הקשיים הפוליטיים היה פרופיל הסחר הישראלי עם מלזיה דומה לסחר שקיים כיום עם תאילנד.

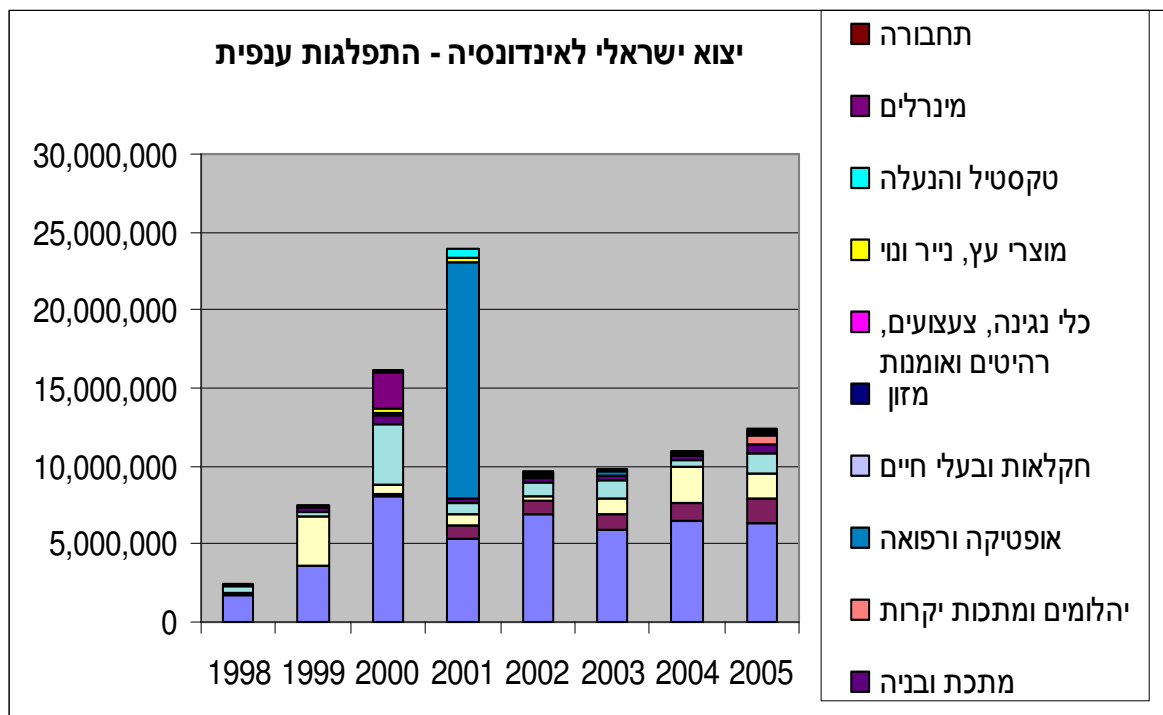
זה המקום לציין כי מרבית היצוא הישראלי למלזיה הינו של חברת אינטל (מפעל קריית גת), המעבדים נשלחים מישראל למלזיה במסגרת סחר תוך תאגידי כחלק התפעול העולמי של חברת אינטל בשרשרת היצור ובאופן עקרוני אינם מיועדים לשוק המלזי עצמו, לפיכך ערכנו את הנתונים בניכוי נתוני אינטל.

עם זאת, המדינה המראה את הפתיחות הכלכלית הגדולה ביותר מול ישראל הינה אינדונזיה, יתרון נוסף באינדונזיה הינם האוכלוסייה הנוצרית המהווה כ-10% מהאוכלוסייה (ומסתכמים בלמעלה מ-20 מיליון איש) והאוכלוסייה הסינית המונה עשרות מיליונים נוספים (להבדיל מהרוב האתני המוסלמי המקורי והמקומי).

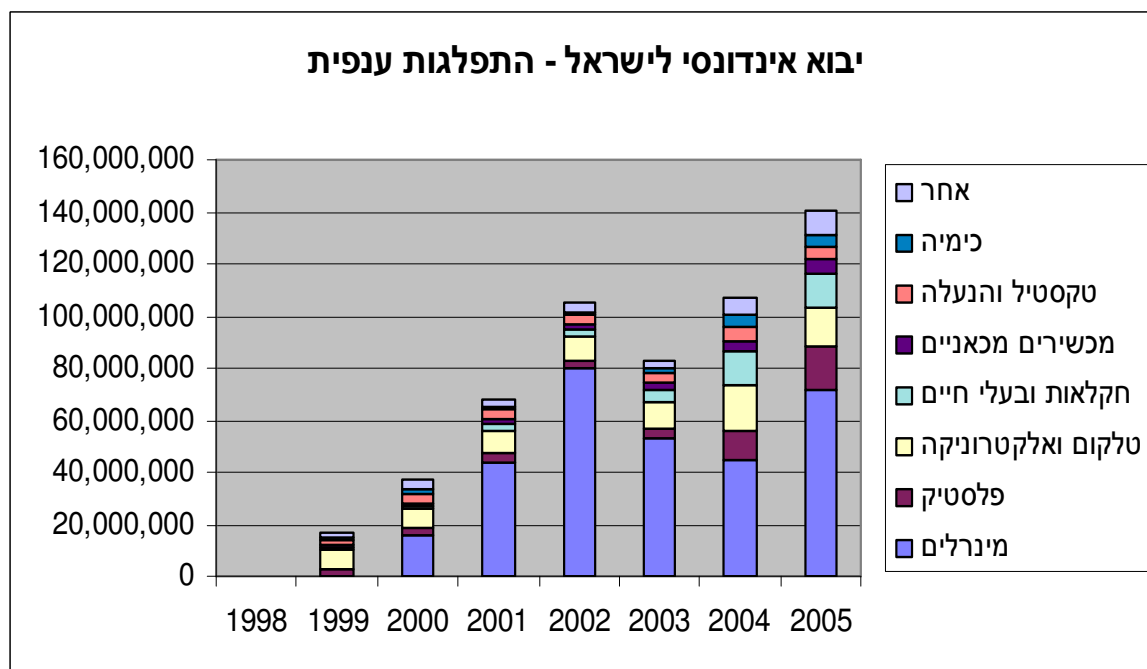
אוכלוסיות אלו מהוות הן אוכלוסיות חזקות ודומיננטיות בחיי הכלכלה והן אוכלוסיות שאינן עוינות את ישראל.

8.2 נתוני הסחר ישראל אינדונזיה

יצוא ישראלי לאינדונזיה:

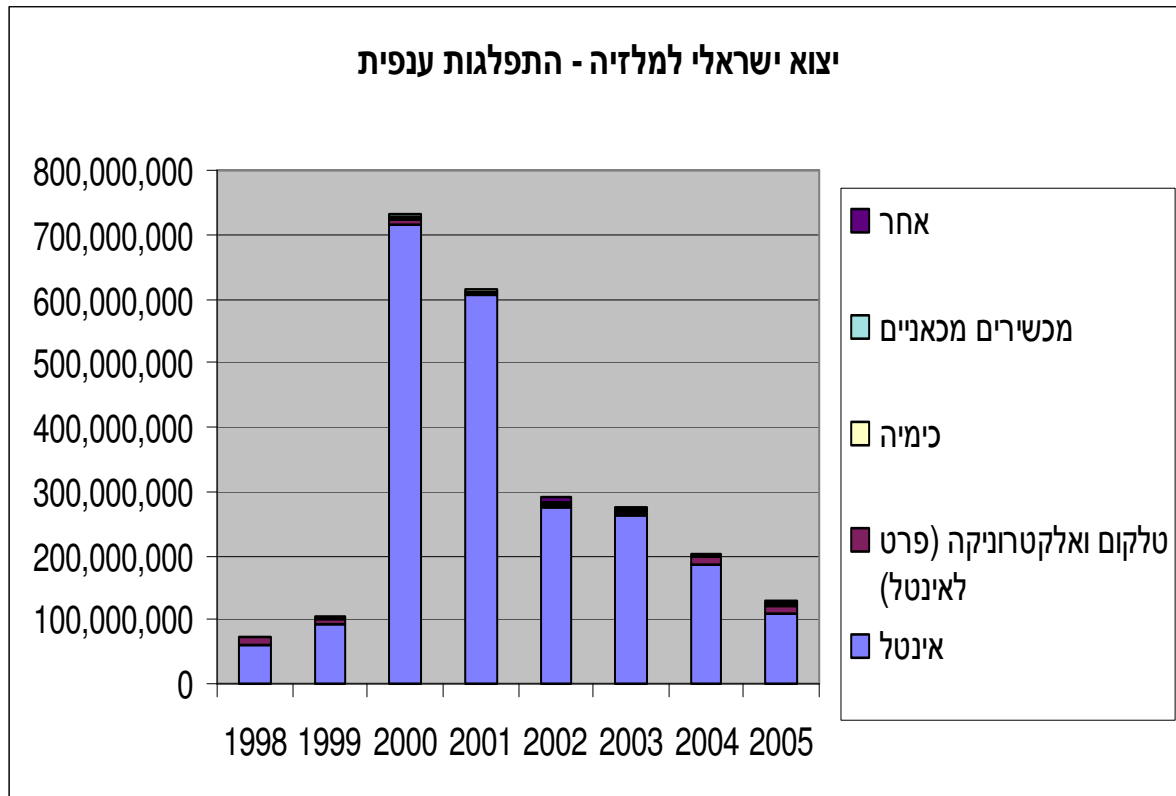

יבוא מאינדונזיה לישראל:

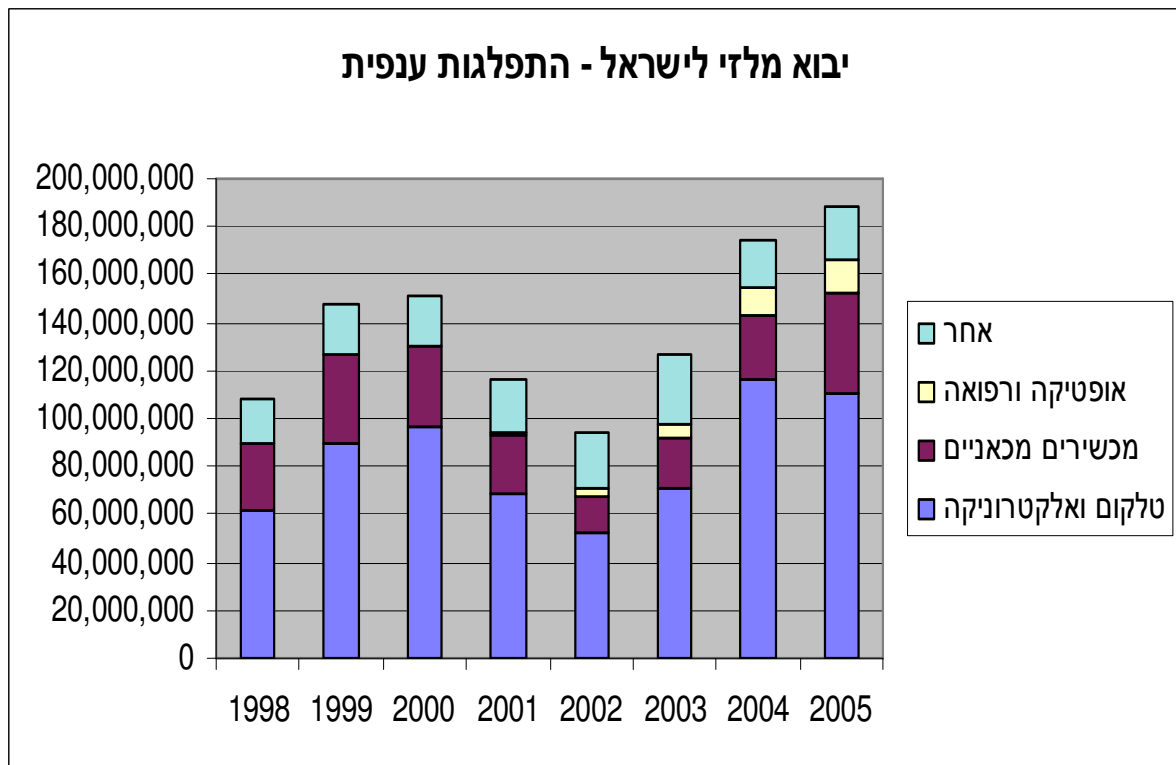

8.3 נתוני הסחר ישראל מלזיה

יצוא ישראלי למלזיה:

יבוא ממלזיה לישראל:

9 מה מדיניות הסחר של מדינות אחרות עם סין והודו?

בדיקה העלתה כי המדינות הבולטות באמצעי עידוד סחר החוץ הממשלתיים שלהן הן: קנדה, צרפת, הולנד ובריטניה. לאור זאת בחנו את אתרי האינטרנט ומאגרי המידע של המדינות המצוינות לעיל וכן יצרנו קשר עם מספר נספחים מסחריים מטעם מדינות אלו המשרתים בארץ, ועם נספחים ישראלים המשרתים במדינות אלו. הבירורים שערכו העלו את הממצאים הבאים:

9.1 כלים ממשלתיים המופעלים על-ידי קנדה:

עיקר הדברים: מערך סחר החוץ של קנדה פועל הן לקידום יצוא באופן ישיר, בטווח קצר והן לקידום עקיף, המשמעותי יותר בטווח רחוק של יחסי הסחר קנדה- סין. פרט למערך הדומה בעיקרו למערך הישראלי, ניתן לזהות כלים נוספים המתחשבים במאפייני התרבות הסינית ומיועדים לחדירה עקיפה לתוך מארג הקשרים החברתיים והארגוניים. חדירה היוצרת תשתית לקידום סחר ויצוא בטווח ארוך. כלים אלו ממוקדים ביצירת רשת קשרים, בהפגנת מחוות של תרומה לחברה הסינית, במעמדים של הפגנת כבוד והצהרת כוונות לשיתוף פעולה עם סין, בפעילות הממוקדת באזורי הספר ובשיתוף פעולה זהיר בין התעשיות. הממצאים מפורטים להלן.

הכלי: רשת קשר לאנשי מקצוע סיניים בוגרי אוניברסיטאות קנדיות.

המטרה: הקמת מאגר מידע על מנת להקל על התעשייה הקנדית לחדור לשווקים הסיניים.

האמצעי: החל משנת 1982, ממשלת קנדה מציעה לסטודנטים סיניים המתקבלים ללימודים אקדמיים בקנדה, סיוע בקבלת אשרות סטודנט. סטודנט הפונה לקבלת אשרה מתבקש למלא פרטים אישיים ובהם פרטים כגון: רמת השפה, תחום הלימודים וההתמחות, רמת הלימודים, מוסדות ושאיפות מקצועיות בתום הלימודים.

סטודנטים אשר עונים על צרכים רלוונטיים של ממשלת קנדה יכולים להתקבל לתוכנית המכונה Canada-China Support Cooperation. במסגרת תוכנית זו זוכים המשתתפים לסיוע בקבלת האשרה ומצטרפים לרשת הקשרים (Network) של ממשלת קנדה. לאחר שהם מסיימים את לימודיהם ומשתלבים מקצועית בשוק הסיני הם ממשיכים להשתתף בפגישות בעידוד הרשת הקנדית, משתתפים בהחלפת מידע לגבי השתתפות בפעילות מסחרית ומקצועית מול קנדה ובכלל, ובחלוף השנים מהווים ערוץ תקשורת ישיר עבור עסקים קנדיים המשתלבים בסין.

בהתאמה לישראל: כלי זה מאפשר הטמעות לטווח ארוך בתוך מערכת הקשרים החברתית, כלכלית, ציבורית וארגונית בסין. מובן כי הגישה לשוק טובה וקלה יותר כאשר מערכת הקשרים מוטבעת בתוכו. הצלחת המודל מלמדת כי יש להגיע אל השוק מבפנים ולא בפנייה ישירה מצד היצואנים ללקוחות הפוטנציאליים כפי שמקובל בעולם המערבי.

שימוש בכלי כפי שהוא אינו רלוונטי למדינת ישראל היות ונראה כי ישנם אך מעט סטודנטים סינים הלומדים בישראל. אך ניתן :

1. לבדוק האם יש מקום להקים רשתות מסוג דומה עבור מדינות אשר מאפייני השוק שלהם מצריכים כלים מסוג זה (קוריאה, יפן, הודו).
2. לבחון הקמת מאגר מידע של בוגרי אוניברסיטאות ישראליות אשר חזרו לארץ מוצאם בסין, יפן, קוריאה וכדומה ולהשתמש ברשת זו על מנת לסייע לחדירה לשווקים באותן הארצות.
3. לבחון אפשרות למתן מלגות לימודים לסטודנטים בעלי פוטנציאל גבוה להשתלבות עתידית איכותית בשוק העבודה הסיני, אשר מעוניינים ללמוד בישראל.

הכלי: הפעלת חמש נציגויות מסחריות ברחבי סין

המטרה: הרחבת הממשק בין הממשלות והתעשיות של קנדה וסין.

האמצעי: הקמת חמש נציגויות מסחריות קנדיות ברחבי סין. הנספחויות ממוקמות ב:

Beijing

Chongqing

Guangzhou

Hong Kong

Shanghai

הנספחויות מאוישות על-ידי כ- 100 אנשים, מחציתם דיפלומטיים קנדים.

הכלי: הפעלת פרויקטים בעלי יעדים שונים שאינם מסחריים בצורה ישירה

המטרה: הטמעת דפוסי צרכנות והתנהגות קנדיים והשתלבות במארג הקשרים הארגוניים בחברה הסינית.

האמצעי: ממשלת קנדה הן בצורה ישירה והן באמצעות NGO's, מפעילה פרויקטים בעלי יעדים חברתיים וחינוכיים כגון: חינוך לרפואה מונעת, חינוך לשימוש באמצעים מתקדמים בחקלאות וכדומה.

פרויקט לדוגמה: החל משנת 1999 מפעילה ממשלת קנדה פרויקטים לחינוך למניעת סרטן והימנעות מעישון בשלוש פרובינציות במערב סין.

במסגרת הפרויקט מגיע צוות מומחים מקצועיים, ובהם אנשי רפואה מקנדה ומרצים על הנושא. לצוות זה חוברים מומחים מקומיים והם מקימים גוף משותף המפעיל את הפרויקט בצורה סדירה באמצעות מפגשים תקופתיים להחלפת מידע, גיבוש דרכים לפנייה לציבור וגיבוש אמצעים ליישום יעדי הפרויקט.

במהלך תקופת ההפעלה של הפרויקט, מתקבל רושם משמעותי בקרב הציבור הסיני בכלל ובקרב מקבלי ההחלטות בפרט על נכונות התרומה של החברה הקנדית לחברה הסינית. לתרומה מסוג זה יש חשיבות גבוהה במיוחד בתרבות החברתית והעסקית הסינית המעריכה מחוות הכרוכות בתרומה. במסגרת הפרויקט גם נוצרת רשת קשרים משמעותית במיוחד לאור התרומה המצוינת לעיל. כמו כן מוטמעים דפוסי צרכנות קנדים ונוצרת חשיפה לאמצעים קנדיים לטיפול ולמניעה. תוצאה טבעית לפרויקט הינה שימוש של האוכלוסייה הסינית באמצעי טיפול ומניעה מתוצרת קנדית.

בהתאמה לישראל: כלי זה מאפשר השתלבות מבפנים במארג הקשרים הארגוניים בחברה הסינית. יתרונותיו טמונים בעלויות הנמוכות, בקלות הביצוע ובתרומה הרבה ליחסי הציבור של המדינה התורמת לסיין. מובן כי בבחירת הפרויקטים יש להקפיד להתייחס לתחומים בהם לישראל יתרון יחסי ומוכר במישור הבינלאומי ואשר אינם נוגעים בצורה ישירה ליחסי הסחר, וכן תחומים בהם יש צורך ועניין מהצד הסיני ברמה הלאומית או האזורית. למשל התחומים הבאים:

1. פרויקטים בתחומי הרפואה: למשל ייעוץ בהקמת מערך טיפול רפואי שדה (רלוונטי למדיניות הממשלתית הסינית של חיזוק אזורי הספר), חינוך בתחומי מניעת מחלות מין (קיימת שכיחות גבוהה למחלות מסוג איידס בסיין, חינוך בתחומי היגיינה (בהמשך להתפשטות שפעת העופות בסיין, גם כתוצאה מגידול בעלי חיים בתוך הבתים).

2. פרויקטים בנושאי הפעלת אמצעים חינוכיים מתקדמים (תפישה רווחת בסיין היא שליהודים יכולות שכליות מפותחות; הסינים מאמינים בפרוטוקלי ציון במובן החיובי).

5. פרויקטים בנושאי הקניית שפה (רמת הידע של השפות המערביות בסיין בכלל ואנגלית בפרט נמוכה. ניתן להשתמש בידע הישראלי בלימוד שפה, בין היתר באמצעות לומדות ממוחשבות).

הכלי: מיקוד מאמצים באזורי שדה

המטרה: הגדלת הפריסה והכמות של היצוא הקנדי בתוך סין כולה.

האמצעי: מדיניות הממשלה הסינית מכוונת להעלאת רמת החיים באזורי הספר בסיין. מדיניות זו יוצרת חלון הזדמנויות להשתלבות בשוק. חלון המנוצל על-ידי מיקוד מאמצים באזורים אלו והצגת אזורי הפרובינציה כאזורי יעד ליצואנים המספקים מוצרים להם יש ביקוש באזורים אלו.

בהתאמה לישראל: במסגרת עידוד היצוא לשוקי סין יש להדגיש את הצרכים של אזורי הספר ולאתר את אפשרויות ההשתלבות בפרויקטים שהממשל הסיני מעוניין לקדם באזורים אלו. למשל:

1. פרויקטים לפיתוח חקלאות מתקדמת.

2. הובלת מים (בפרט באזורי הצפון המדבריים).

3. תשתיות תקשורת חשמלית או לוויינית.

4. השקיה והפקת חשמל בעלויות נמוכות המתאימות למשק קטן.

הכלי: שיתופי פעולה ישראל-סיין היוצרים תלות במוצר הישראלי

המטרה: יצירת שיתופי פעולה אשר יחייבו המשכיות לפעילות היצרן הקנדי בסיין.

האמצעי: שיתופי פעולה המבוססים על מוצר קנדי שיש קושי בחיקויו והעתקתו.

למשל, שיתוף פעולה בחקלאות: הסכם לשיתוף פעולה ולפיו הצד הקנדי מספק את הזרעים/Cuts ואת הייעוץ המקצועי להקמת שטחי גידול. הצד הסיני מספק את השטח והכשרת השטח, את כוח האדם ואת השיווק. שיתוף פעולה מסוג זה יוצר תלות של הסינים במוצר הקנדי, וזאת מכיוון שיש קושי בשכפול והעתקת תכונות גנטיות של זרעים/Cuts.

בהתאמה לישראל: יש לשים לב כי שיתוף הפעולה נשען על מוצרים שיש קושי להעתיקם. למשל:

1. גידולים חקלאיים, בדומה לדוגמה הקנדית מוצע כי הצד הישראלי יספק את הזרעים/Cuts.

2. אריזה למוצרים.

הכלי: הסכמים בין ממשלות לשיתוף פעולה בתחומים שאינם נוגעים באופן ישיר ביחסי הסחר.
המטרה: הטמעת דפוסים קנדיים והשתלבות במארג הקשרים הארגוניים בחברה הסינית.
האמצעי: יצירת מערכת של הסכמים בין ממשלות קנדה וסין בנושאים שאינם נוגעים ישירות ביחסי הסחר, כגון שיתוף פעולה ביצירת כלים לקביעת מדיניות בתחומי בריאות, החלפת מידע בנושא התפרצות מגפות ומחלות, שיתוף פעולה באכיפה פלילית ואזרחית וכדומה.
בהתאמה לישראל: יצירת שיתוף פעולה והחלפת מידע בתחומים הבאים בהם לישראל יתרון כלפי סין. למשל תחומים הכרוכים בהשתלבות בסטנדרטים ורגולציה בינלאומית.
יש להדגיש כי אין המדובר בהסכמים הנוגעים בסחר, השקעות או שיתוף פעולה במו"פ תעשייתי אלא בהרחבת מארג הקשרים כשלעצמו.

הכלי: Asia Task Force

המטרה: העברת מסר ברור ומשמעותי למידת המעורבות והמחויבות של קנדה לשיתוף פעולה עם סין.
האמצעי: משלחות תקופתיות בראשות ראש ממשלת קנדה, בהשתתפות שרי תעשייה או תחומים משיקי כלכלה, אנשי ציבור בכירים ואנשי עסקים בכירים.
בהתאמה לישראל: מאחר שסין מוגדרת כמדינת יעד, יש לבחון תעדוף קיום של ביקורים רשמיים תקופתיים שם. המשלחות צריכות להיות מורכבות מאנשי מפתח בתחום הכלכלי והמדיני על מנת להעביר מסר ברור לגבי חשיבות היחסים ושיתוף הפעולה עם סין.

9.2 כלים ממשלתיים המופעלים על-ידי הולנד:

עיקר הדברים: פרט לכלים לעידוד יצוא הדומים במהותם לכלים המופעלים על-ידי ממשלת ישראל, מפעילה ממשלת הולנד מערך חלוקת סיכונים עם היצואן והמשקיע ההולנדי בסין. ממשלת הולנד מעודדת השקעות בסין באמצעות סיוע במימון, משתתפת במימון סקרי התכנות ומקיימת שיתוף פעולה מחקרי ואקדמי הנתמך על-ידי תקציבים ממשלתיים.

הכלי: PSOM – תוכנית לעידוד השקעה במדינות מתפתחות.

המטרה: הגברת חדירה ושיתוף פעולה התעשייה ההולנדית לתעשייה הסינית.
האמצעי: התוכנית מיועדת בדרך כלל לחברות שכבר פועלות בסין, אך מבקשות להגביר את מעורבותן במדינה. התוכנית מעודדת השקעה משותפת הולנדית-סינית באזורים ספציפיים בסין (בעקרון בכל האזורים שאינם לאורך החופים). פרויקטים אלו הם על פי רוב, במתכונת של פיילוט והן אמורים להתרחב בעתיד למפעלים גדולים יותר בסיוע תוכנית אחרות כדוגמת FOM (ראה בהמשך).

התוכנית מבקשת להיות חדשנית. כלומר, לא להתערב בשוק עם מפעלים חדשים המציעים מוצרים דומים ושיטות עבודה דומות, אלא מוצרים חדשים או בעלי חידוש, או לחילופין שיטות ייצור חדשות. התוכנית פתוחה לכל הסקטורים, אך נותנת עדיפות לתחומי החקלאות, אנרגיה, מים ובריאות.

הטבה: מענק של 50% מהפרויקט. מיועד לפרויקטים בהיקף של כ- 1.5 מיליון יורו. www.evd.nl/psom

בהתאמה לישראל: מובן ששימוש בתוכניות מסוג זה הינו תלוי מדיניות בנוגע להשקעות בחוץ של מדינת ישראל. עם זאת יש לשים לב כי תוכנית זו יוצרת ניסיון בהשקעות משותפות של סין עם מדינות אחרות וייתכן כי הניסיון ההולנדי-סיני יוכל לשמש תשתית לשיתופי פעולה דומים בהשקעות בין ישראל לסין. קיימת אפשרות לתמיכה הדדית בהשקעות מכיוון סין לישראל. השקעות כנגד השקעות.

תוכניות דומות הינן :

ORET – תוכנית לעידוד השקעות של פרויקטים גדולים עד 10 מיליון יורו.

התוכנית מופעלת באמצעות ה FMO (www.fmo.nl), שהוא מעין הבנק לפיתוח התעשייה. הטבה: מענק בהיקף של עד 40% מגובה התוכנית והיתרה יכולה להתקבל כהלוואה בתנאים מעודפים. התוכנית קובעת עוד כי לפחות 60% מהציוד למפעל צריך להגיע מהולנד.

FOM – תוכנית נוספת המופעלת על-ידי הבנק לתוכניות השקעה של 45 אלף יורו ועד 5 מיליון יורו. התוכנית מיועדת להקמת מיזמים משותפים לחברות הולנדיות וסיניות או להקמת חברות בת סיניות של חברות הולנדיות. הטבה: הלוואה לשלוש שנים ללא ריבית ולאחר מכן ריבית מועדפת.

הכלי: PESP – תוכנית למימון סקר התכנות עבור חברה המבקשת לעבוד בסין. **המטרה:** יצירת תמריצים לחברות הולנדיות לפעול בסין. **האמצעי:** המשתתפים בתוכנית זו יעזרו בהמשך על פי רוב בתוכנית ORET להמשך למימון המיזם (ראה בהמשך). הטבה: מענק בהיקף של שני שלישי מעלות סקר ההיתכנות, עד 140 אלף יורו (היקף הפרויקט עד 210 אלף יורו). התקציב הכולל של התוכנית = 11 מיליון יורו. www.evd.nl/pesp

הכלי: העברת ידע

מטרה: קידום שיתוף פעולה של חברות וגופי מחקר הולנדים וסינים. **האמצעי:** מתכונת הפעילות היא 2+2 כלומר מכל מדינה לפחות נציג אחד לאקדמיה ונציג אחד לתעשייה. המאגד החדש יקים מרכז מחקר, מרכז הכשרה, מאגרי מידע וכו' שישרתו את שני הצדדים וגופים עסקיים נוספים. דוגמה לפעילות משותפת היא מכון הכשרה לבטיחות או לאיכות, תקינה וכו'. הטבה: מענק של 80% מהיקף הפרויקט עד ל 445 אלף יורו. www.evd.nl/af

בהתאמה לישראל: יש לבחון את התחומים בהם יש מקום לשיתוף פעולה. ייתכן כי אין צורך במענק בהיקף כה רחב וניתן להתאימו להיקף הסחר בין שתי המדינות.

10 דיון

10.1 כלי עידוד חדשים

באופן מסורתי התבסס עידוד סחר החוץ שבוצע על-ידי הגורמים הממלכתיים (המינהל לסחר חוץ במשרד התמ"ת, מכון היצוא וכו') על כלים שהוכיחו עצמם בשנים עברו כגון מימון/סבסוד פרויקטים, משלחות, תערוכות סמינרים וכו'. בשנים האחרונות פיתחה המערכת לעידוד היצוא כלים חדשים שהופעלו לראשונה בסין ובימים אלו מופעלים גם בהודו, כגון פרויקט הסוכנים לאומיים ומרכזי סחר. מדובר בבלוני ניסוי שקשה להעריך את תרומתם בטווח הקצר. ברצוננו לציין את חשיבותם הרבה של כלים חדשניים אלה ויש לבצע סקר מקיף את החברות שהשתמשו בכלים אלו לאחר כשנתיים של פעילות.

10.2 הגדלת הערך המוסף הישראלי באמצעות הגדלת היצוא באופן משמעותי של מספר

מצומצם של חברות לעומת הגדלת בסיס היצוא.

ברור כי בטווח הבינוני חלק מהעסקים הקטנים והבינוניים (SME) של היום הינם תאגידי הענק של מחר. עם זאת, הניסיון מראה התמקדות בלעדית בחברות הקטנות אינו מוביל לפריצות הדרך הגדולות וכי יש הכרח בחברות עוגן ישראליות מובילות שיפרצו דרך וייצרו מוכרות אישית של מקבלי ההחלטות בשוקי היעד עם טכנולוגיה ישראלית, ולא פחות חשוב יביאו להיכרות ברמה הפסיכולוגית עם סיפורי הצלחה ישראלים. לפיכך יש למצוא את התמהיל השיווקי הנכון מבחינת כלי העידוד בין כלים המיועדים לחברות קטנות ובינוניות ובין כלים לתאגידי הגדולים שאף הם נתקלים בקשיים בחדירה לשווקים המורכבים באסיה.

10.3 נושא תזוזה מעלה באבולוציה של אופרציה כלכלית לעבר הקמת מטה ניהול מו"פ

ולוגיסטיקה עולמי בישראל והעברת פונקציות אחרות כגון ייצור למדינות אחרות.

מראיונות שערכה קבוצת העבודה עולה מגמה של העברת פונקציות מסוימות בפעילות של חברות ישראליות למדינות אחרות. מדובר בעיקר על פונקציות כגון ייצור והרכבה המתאפיינות בפעילות אינטנסיבית של כוח אדם בשכר נמוך יחסית למדינות עם יתרון בעלויות כוח אדם. מדובר בהחלטת מדיניות מסחרית/כלכלית שאינה קשורה ישירות לאסיה דווקא, אך מתחדדת בעיקר מול עלויות כוח אדם הזולות במזרח אסיה.

בעבר, תעשיות שלמות בישראל נמחקו בתהליכים דומים כגון תעשיית התפירה אשר בעלותה במעלה שרשרת הערך השאירה בישראל את העיצוב, הניהול והשיווק, בעוד שהגזירה והתפירה עברו למדינות זולות יותר.

קבוצת העבודה התמודדה רבות עם השאלה האם על ישראל כמדיניות ממשלתית לסייע-להתנגד או להישאר אדישה מול תהליכים אלו וברצוננו לפרט את נקודות הבעד והנגד בסוגיה זו:

עידוד: משמעות עידוד העברת פעילות מסוימת היא כפולה. חלקה הראשון הוא אי-הטלת סנקציות על חברות המעבירות פעילות מחוץ לישראל (כגון ביטול הגבלות בחוק עידוד השקעות הון וכו') וחלקה השני הוא עידוד העברה זו בעיקר באמצעות כלים שיווקיים.

החסרונות למשק ברורים והם הפסד בזמן הקצר של מקומות עבודה מהסוג של ערך מוסף נמוך יחסית, לחסרון כלכלי זה מתלווה משקל פוליטי ברור ולא מבוטל כלל, שכן סיכויי עובדים אלו להיקלט שנית במעגל העבודה נמוכים.

עם זאת, עולים יתרונו בולטים מהוצאת פונקציות אלו מחוץ לישראל על בסיס כלכלי ובעיקר העלאת כושר התחרותיות של החברה הנדונה בשוק הבינלאומי ויצירת פעילות והכנסות למדינה מפונקציות אחרות שאינן עבודה במובנה היצורי, כגון מקומות עבודה בעלי ערך מוסף גבוה, מסי חברות עקב הגדלת הרווחים, מרכזים לוגיסטיים, מרכזי מו"פ ועוד. לעתים היצור בארץ היעד הוא חיוני מבחינה שיווקית (ולא תמחירית) כאשר יש צורך ביצור מקומי לשוק המקומי.

עידוד העברת פעילות לחו"ל יגרום להשאר מטה החברה בישראל ויעודד הפיכת חברות ישראליות לחברות רב לאומיות.

אדישות: תהליך העברת פונקציות מסוימות לחו"ל הינו ברור, גלובלי ומתבקש לאור הבדלי שכר העבודה. לפיכך על אף שיש הפסדים בטווח הקצר של מקומות עבודה, משאירה הממשלה את ההחלטה בידי כל חברה וחברה. זהו בערך המצב כיום.

התנגדות: משמעות מדיניות התנגדות הינה הטלת מגבלות חוקיות בצורת החוק לעידוד השקעות הון, מיסוי ועוד על מנת להקשות על התהליך. היתרון שבכך הוא שמירה על מקומות עבודה בישראל אולם קיימת שחיקת יכולת התחרותיות בשווקים הגלובליים.

מעבודות קודמות שנערכו בנושא "חברות רב לאומיות ישראליות" עולה בבירור חשיבות יצירת חברות רב לאומיות (MNC) ישראליות. כדי להבין זאת כדאי לבחון דוגמה אחת בדמות מודל דנמרק וחברת לגו. ברור כי אין בדנמרק יתרון תחרותי ליצור אבני פלסטיק של לגו דווקא שם, ואולם, היזמות, התכנון, ההנהלה, השיווק ופונקציות רבות אחרות בעלות ערך מוסף גבוהה המאפיינות מטה של תאגיד רב לאומי נשארות בדנמרק, בעוד שהחברה ככלל נשארת בעלת יכולת תחרותיות בשווקים הבינלאומיים עקב הייצור הזול במדינות מחוץ לאירופה.

על מנת לעודד יצירת MNCs ישראליות מצד אחד והבנה של המגבלות הפוליטיות מהצד השני, קבוצת העבודה מציעה לבחון ולקבוע קריטריונים ברורים ונוקשים לפיה תוכרז חברה ישראלית כחברה רב לאומית ויצירת סביבה חוקית ישראלית שונה וברת תחרות ברמה הבינלאומית (מיסוי, הטבות) עבור חברות ישראליות שיעמדו בקריטריונים.

10.4 שינוי המערכת הכלכלית העולמית

נכון כי סין ואף הודו אינה עומדות בסטנדרטים הכלכליים הבינלאומיים בכל הנוגע לשקיפות המערכות הכלכליות, קריטריונים כלכליים למתן אשראי והתנהלות כלכלית, אולם יש לציין כי סטנדרטים אלו הינם בדרך כלל סטנדרטים מערביים (שלא נאמר אמריקאים). גודלן של הכלכלות הללו ומידת השפעתן על השווקים הבינלאומיים יצרו ללא ספק מצב של שינוי הסטנדרטים הכלכליים עצמם. תהליכי הגלובליזציה ימשכו אך יקבלו גווניו אסיאתיים – או שמא נאמר כי הגלובליזציה תהיה גלובלית עוד יותר.

10.5 סיין

נשמעו הערכות שונות לגבי עתיד הצמיחה הכלכלית בסין. קבוצת העבודה סבורה כי התרחיש הסביר הינו משבר זוטא שייגרם בסין עקב המערכת הבנקאית הרעועה וזאת לאחר המשחקים האולימפיים בבייג'ינג בשנת 2008.

עם זאת לא מדובר על שינוי מגמה שכן נראה כי הממשל הסיני נחוש בדעתו להמשיך במסלול הרפורמות, הפתיחות הכלכלית והצמיחה.

ברמה הממשלתית הישראלית, הבעיה המרכזית הינה עידוד וביטוח של פרויקטים ארוכי טווח וממליצים לבחון כל מקרה לגופו (כפי שהמצב כיום).

לא נראה לנו סביר לצמצם או למנוע שירות של עידוד היצוא הישראלי עקב החשש מנפילה כלכלית.

10.6 התמקדות סקטוריאלית מול פיזור – כוחות שוק מול תכנון ויצירת יתרון לגודל

כמשק חופשי אך קטן ומצומצם במשאביו, נשאלת השאלה האם על הממשלה לעודד במיוחד ולתת יחס מועדף ליצירת קונצורסיומים וקלסטרים (אשכולות) של חברות, או לחלופין להשאיר את נושא ההתמקדות הסקטוריאלית לכוחות השוק. שאלה זו מקבלת משנה תוקף בשווקים האסיאתים עקב המשאבים הרבים הדרושים לחדירה לשווקים אלו ולאור החיסרון היחסי של החברות הישראליות המאופיינות בסדר גודל קטן עד בינוני במונחים עולמיים ובמחסור כרוני במשאבים.

מבלי לפגוע בעיקרון המשק החופשי ומבלי למנוע מאף חברה ישראלית את הגישה לכלי העידוד הקיימים, קבוצת העבודה סבורה באופן חד משמעי כי על הממשלה לעודד סקטורים ספציפיים ונבחרים באופן מיוחד. ניסיוננו האחרון בתחום המים בישראל וניסיונן של מדינות דומות כגון סינגפור בסקטורי האלקטרוניקה ומדעי החיים, המדינות הבלטיות באירופה בתחומי הסלולר ועוד, מאוששים עמדה זו.

אנו סבורים כי על המדינה למקד את מאמצי השיווק הממלכתיים שלה בקבוצה מצומצמת של סקטורים נבחרים ולהגיע לדומיננטיות עולמית בסקטורים אלו. עמדה זו תאפשר לנצל את היתרון לגודל הנובע מקבוצת חברות כמו גם מיצוב ומיתוג הסקטורים הרלוונטיים על מנת להגדיל את יכולת התחרותיות מול חברות רב לאומיות.

בבחירת הסקטורים, קבוצת העבודה ממליצה לבחון גם תחומים חדשים בעיקר בסקטור השירותים, בין השאר קבוצת העבודה ממליצה לבחון את הסקטורים להלן:

- טלקום
- מדעי החיים (פארמה ומכשור רפואי)
- מים
- מזון (מזון כשר)
- אבטחה (HLS)
- שירותים (בנקאות, הנדסה, רפואה).

מיקוד המאמצים הנדרש הינו הן ברמה השיווקית וההצהרתית של משרד התמ"ת כלפי החברות הישראליות ומתן איתות לשוק תוך הולכת תהליכים וגילוי מנהיגות בתחומים שנבחרו והן על-ידי תקציבים ייעודיים לקידום סקטוריאלים ושימוש בבלטפורמה של קרן המאגדים תוך ביצוע ההתאמות הנדרשות.

11 המלצות

11.1 פעילות ליצירת יתרון לגודל

החברות הישראליות מתאפיינות בהיותן קטנות ובינוניות בסדרי גודל עולמיים, כמו כן מספר החברות הרב לאומיות שמקורן בישראל קטן (טבע, קומברס, צ'קפוינט). על מנת להגיע לחברות היעד המרכזיות ברמת מקבלי ההחלטות, יש ליצור ערך מוסף הן בתחום מתן יתרון לגודל (חברות רב לאומיות שמקורן בישראל) והן במגוון טכנולוגיות רלוונטיות וקשורות (מארגי טכנולוגיה, מאגדים, אשכולות). להלן ההמלצות העוסקות בתמיכה ממשלתית ליצירת יתרון לגודל:

- 1. עידוד יצירת חברות רב לאומיות ישראליות (MNC's) בעלות יתרון לגודל ויכולת תחרותיות גלובלית:** על מנת לעודד יצירת MNCs ישראליות מצד אחד והבנה של המגבלות הפוליטיות הכרוכות בהוצאה של פעילות מחוץ לישראל מצד שני, אנו מציעים לבחון ולקבוע קריטריונים ברורים ונוקשים לפיה תוכרז חברה ישראלית *כתברה רב לאומית*, (בעבר הנושא נבחן במסגרת 'חוק איזנברג'). זה המקום לציין כי מדינות כמו צרפת וסינגפור מפעילות תוכניות דומות. חברה שתזכה בסטאטוס זה תהנה מתוכנית מיסוי ייעודית.
במקביל ברמה הלאומית, יש צורך ביצירת סביבה חוקית ישראלית ברת תחרות ברמה הבינלאומית (מיסוי, הטבות) עבור חברות ישראליות שיעמדו בקריטריונים, (פעילות בתחום זו קיימת במסגרת חוק אינטל).
אנחנו מבקשים לציין בהקשר זה את הצהרתו של דב לאוטמן (דלתה גליל) כי על כל 1,000 איש המועסקים בחו"ל בתפקידי יצור (תחום הטקסטיל הינו עתיר עבודה), מועסקים 100 איש בארץ בתפקידי מטה, עיצוב ולוגיסטיקה. הדבר עולה בקנה אחד עם ההמלצות של קבוצת העבודה בנוגע לסקטור השירותים (ראה להלן).
- 2. יצירת כלי עידוד יעודי לנושא השתתפות חברות ישראליות בפרויקטים בינלאומיים:** הקבוצה ממליצה בניית כלי לתמיכה בחברת עוגן ישראלית בפרויקט (ולא בקונצורסיום) וזאת בשני שלבים:
  - א. שלב ההכנות להגשת המכרז – סקר היתכנות המבוסס על תשומות ישראליות.
  - ב. שלב ביצוע המכרז וזאת באופן יחסי לערך המוסף הישראלי, שיתוף חברות ישראליות אחרות וכן רמת הסיכון כפי שמתבטאת בשלב הכניסה לפרויקט על ציר הזמן.
- 3. קרן מאגדים:** על מנת ליצור אפשרות ליתרון לגודל - הגמשת והתאמת קרן המאגדים וזאת כדי שתוכל לתמוך בקונצורסיומים אנכיים של חברות ישראליות בהשתתפות בפרויקט אד-הוק. מתן עדיפות מבחינת טיפול הנספחות המסחרית במתן תשומת לב למאגדים.
- 4. קידום של סקטורים נבחרים:** לדעתנו יש מקום באופן בולט להגדיר סקטורים עיקריים לקידום ותמיכה ממוקדים במדינות נבחרות. קבוצת העבודה ממליצה על עבודת מטה במסגרת הדסקים הגיאוגרפיים בהם תיקבע מטריצה של סקטורים נבחרים ומדינות נבחרות לקידום מיוחד. בבחירת הסקטורים קבוצת העבודה ממליצה לבחון גם תחומים חדשים בעיקר בסקטור השירותים.
- 5. תמיכה בגיוס ושיווק של מארג טכנולוגי:** תמיכה שיווקית בגיוס, הפקת חומר פרסומי ושיווק על-ידי הנספח של 'מארג טכנולוגי' בתחומי נישא.
מארג טכנולוגי הינו מארג של חברות המשלימות זו את זו בנישה מסוימת ומייצרות יחד שרשרת טכנולוגית שלמה הקלה יותר לשיווק ולמשיכת מקבלי החלטות בכירים, (לדוגמה

בתחום הטלוויזיה הדיגיטאלית הכולל שמונה חברות, מארג אותו יצר הנספח עודד ארבל
בבייג'ינג).

11.2 המלצות בתחומי התרבות וההכשרה

לאור הבדלי התרבות הגדולים והיותה של התרבות העסקית מכשול אמיתי בקידום היחסים הכלכליים, קבוצת העבודה ממליצה על שורה של המלצות ופעולות בתחומים אלו. חלק מהנושאים אינם נמצאים בתוך פעילות הליבה של משרד התמ"ת וניתן להיעזר בגופים ומשרדי ממשלה נוספים לצורך ביצועם.

1. **חשיבות תפקיד הממשלה, היררכיה ניהולית וסמלים ממלכתיים**: יש חשיבות רבה בכל מדינות אסיה לתפקיד ומעמד הממשלה ולהיררכיה הממלכתית; חשוב לזכור נושא זה בכל אינטראקציה מול מדינות אלו. מתוך פרמטר זה נגזרות מספר מסקנות בתחומי הסכמים בין ממשלות, תארים ותקנים של הנספחים המסחריים ושיטת מו"מ. מסקנות אלו יפורטו בהקשרים המתאימים בתוך פרקי ההמלצות.
2. **לימוד שפה ותרבות אסיאתית בבתי ספר תיכוניים**: לאור הבדלי התרבות ונדירות ידיעת השפות האסיאתיות בקרב הציבור הישראלי, מומלץ על עריכת פיילוט במספר מצומצם של בתי ספר תיכון בארץ של לימוד השפה הסינית כשפת בחירה שנייה ולימודי היסטוריה ותרבות אסיאתית במסגרת שיעורי ההיסטוריה או מסגרת מתאימה אחרת. יש בכך גם איתות לסקטור הפרטי לעניין חשיבות הנושא התרבותי ויש לצפות כי הכיוון שהחל מתפתח בישראל של מגמות מתמחות במנהל עסקים סקטוריאלי או גיאוגרפי יתרחב גם לכיוון האסיאתי. כמו כן לימודי שפות אסיאתיות באקדמיה ילך ויגבר. מומלץ לפנות לשלושה עד שישה בתי ספר נבחרים להצגת נושא זה (נושא זה נמצא בתוך מסגרת ההחלטות שיכול לקבל מנהל בית הספר ללא צורך באישור משרד החינוך).
3. **יצירת רשת של אנשי קשר ישראלים ואסיאתיים במסגרת חילופי סטודנטים**: בהסתמך על הניסיון הקנדי, בניית מערך חילופי סטודנטים, תחזוק הקשר עם אותם סטודנטים לאורך שנים ושימוש בקשרים ההדדיים שנוצרו למינוף יחסים כלכליים.
4. **הדרכה לקראת יציאה לתפקיד נספח מסחרי באסיה**: לאור הבדלי התרבות, מומלץ כי מינוי נספחים מסחריים לאסיה ייעשה כשנה לפני יציאתם לתפקיד בפועל. בשנה זו הם יחויבו ללמוד את השפה המקומית.
5. **יצירת מסגרות הסכמיות ברמה ממשלתית ליצירת הזדמנויות לאינטראקציה ישירה**: יצירת מסגרת הסכמית בין הממשלות (ממשלת ישראל מצד אחד וממשלה זרה מהצד השני) שתאפשר מפגשים ואינטראקציה בין תרבותית (בין חברות ואף ברמת החוויה הפרטית של איש העסקים הזר). מסגרות אלו יכולות להיות:

- סמינרים שנתיים הדדיים
- משלחות לימוד והשתלמות הדדיות
- עריכת ימים לאומיים הדדים

התקשרות הסכמית ברמת המדינה תבטיח כי האירוע יקבל את החשיבות והחשיפה הראויים במדינת היעד וימנע ממכשלות פוליטיות. עריכת אירועים הדדים מכפילה את כמות הפגישות לאותה עלות.

11.3 המלצות בתחומי שיתוף פעולה טכנולוגי

1. **'ממשק' אסימטרי לפרויקט החממות בלשכת המדע"ר בתמ"ת**: על מנת לסייע לחברות צעירות לבנות את עצמן בצורה מתאימה לשוקי היעד האסימטריים, מומלץ לפתח בשיתוף עם מנהלת החממות גוף שיאתר את הפרויקטים המתאימים לאסיה ויסיע בשיווקם. גוף כזה יכול להיות מקושר ברשת של פארקים תעשייתיים או חממות מקבילות בסין ובהודו, (הסינים כבר פנו אלינו בנושא זה), או במודל הדומה למודל פרויקט הסוכנים הלאומיים המתנהל בסין (חברה סינית שתאתר טכנולוגיות מתאימות ותשווק אותן).
2. **תוכניות מו"פ בינלאומיות למינוף קשרי אקדמיה לתחום התעשייתי**: תוכניות המו"פ הבינלאומיות הנוכחיות של לשכת המדע"ר בתמ"ת עוסקות בשיתוף פעולה בין חברות מסחריות בלבד. הסכמי שיתוף פעולה של משרד המדע הישראלי עוסקים מנגד בשיתוף פעולה אקדמי בלבד. אנו מציעים לבחון אפשרות להרחבת שיתוף פעולה דו לאומי בין צד מסחרי לצד אקדמי לפרויקט מסחור הידע האקדמי ברמה הבינלאומית. למעשה מדובר במינוף קשרים אקדמיים קיימים (אם באמצעות הסכמים של משרד המדע ואם בקשרים שנוצרו בדרכים אחרות) המינוף יכול להיות על-ידי הוספת נדבך של שיתוף פעולה אקדמי- תעשייתי (במודל של 'תוכנית נופר' הנוכחית של לשכת המדע"ר) להסכמי מו"פ תעשייתיים קיימים של לשכת המדע"ר (בעיקר קרנות דו לאומיות), או בכל דרך אחרת עליו תמליץ לשכת המדע"ר.
3. **מדינות יעד טכנולוגיות**: הגדרת קוריא, יפן, סין והודו כמדינות יעד טכנולוגיות ועריכת פרויקט מיפוי טכנולוגי במדינות אלו, (פעילות בתחום זה כבר החלה). מיפוי דרכים טכנולוגי הוא תהליך תכנון המונחה על-ידי הצרכים הצפויים של השווקים העתידיים. המיפוי (Road Mapping) מסייע לשחקנים בשוק לזהות, לבחור ולפתח את האסטרטגיות הטכנולוגיות הנכונות על מנת לספק את הצרכים של השירותים והמוצרים שיידרשו בעתיד. מיפוי הדרכים הטכנולוגי שונה באופן מהותי מכלי תכנון וניתוח אחרים. ראשית, מיפוי דרכים טכנולוגי מבסס את החידושים הטכנולוגיים על Market Pull – הביקוש מהשוק – ולא על Technology Push, כלומר – למצוא מה אפשר לעשות עם הטכנולוגיות שבהישג ידנו. התוצר של מיפוי דרכים טכנולוגי הוא חזון של הכיוון אליו הולכים החברה והתעשייה, ורשימה של טכנולוגיות שצריך לפתח בכדי להגיע לשם. בנוסף, המיפוי מספק מסלול שבו צריך ללכת (מבחינת תשומות מו"פ) בכדי להגשים את החזון. בממשלות קיימת חשיבות גדולה בתכנון מפות דרכים טכנולוגיות על מנת לייצר ולשמר איכויות מחקריות במטרה לספק לתעשייה יכולות תחרותיות ברמה הגלובאלית. בנוסף גם בתאגידים גדולים, ישנה חשיבות גדולה ביישום מפות דרכים החל מרמת הארגון ועד לרמת המוצר הבודד. מטרת מפות הדרכים היא ליצור תוכנית אב למוצר, המקשרת בין אסטרטגיית השיווק שלו לבין פיתוח ותכנון הטכנולוגיה ותכונות המוצר. מפות דרכים מהוות בסיס לתכנון מוצרים, לרבות בחירת טכנולוגיות, זיהוי צרכים, אבחון פערים, חולשות ועוצמות המוצר, ובכלל משמשות כשפה משותפת חוצה מחלקות בארגון.

4. **שותף אסיאתי לקרן התאגידים הבינלאומית של המדע"ר** : הגדרת יעד לתוכנית המדע"ר למו"פ תעשייתי משותף עם תאגידים לחתימה על הסכם מול תאגיד אסיאתי בינלאומי.

11.4 המלצות בתחום יצוא שירותים

1. **תמיכה ביצוא שירותים** : שינוי מהותי של זווית הראייה של מערך קידום סחר החוץ של ישראל מעבר לתמיכה בחברות תעשייתיות וזאת בעיקר על-ידי שילוב נושא עידוד ותמיכה ביצוא שירותים בצורה הראויה לחשיבותו הלאומית של סקטור זה כחלק מהתמ"ג ומסחר החוץ של ישראל. ראוי לציון הפרויקט שנערך על-ידי הנספחות המסחרית בניו-יורק בשנת 2006 וכן העבודה המאקרו כלכלית של איגוד לשכות המסחר בהקשר זה.
2. **מיפוי ולימוד צרכי סקטור השירותים** : הקמת קבוצת עבודה למיפוי המצב הקיים כיום בישראל והאינטרסים הישראליים בנוגע לסחר בשירותים. המלצה זו עולה בקנה אחד עם פתיחת סבב הדיונים בנושא סחר בשירותים מול האיחוד האירופאי, (עבודה בנושא זה כבר החלה).
3. **חבירה לחברות נותני השירותים ומיקור החוץ המובילות (בעיקר בהודו)** : הגדרת חבירה לחברות נותני השירותים האסיאתיות המספקות שירותי מיקור חוץ בעיקר למערב כיעד בתוכנית העבודה של הנספחויות הרלוונטיות.

11.5 קביעת יעדים וכלי עידוד נוספים

1. **פעילות מול קרנות הון סיכון** : בעולם גלובלי וטכנולוגי עולה מאוד חשיבות תפקיד קרנות הון הסיכון כסוכן טכנולוגי וכלכלי. קרנות הון הסיכון משמשות כאחד הצמתים בהם נפגשים הזרמים הגלובליים של הון מצד אחד וטכנולוגיה מצד שני. אנו ממליצים לחזק הפעילות מול ועם קרנות הון סיכון המשקיעות בסין והקמת פורום משותף להחלפת דעות ומידע שיבחן דרכי שיתוף הפעולה בין הממשלה וקרנות הון הסיכון בהקשר הסיני.
2. **הוספת אשרא לסל התמיכות של התמ"ת** : הוספת שירותי אשרא לסל התמיכות של התמ"ת כסל תמיכה במסגרת מרכז השקעות ו/או מדע"ר.
3. **הבאת משקיע אסיאתי ברמה בינלאומית להשקעה אסטרטגית בישראל** : הגדרת היעד של הבאת משקיע אסטרטגי אסיאתי ברמה בינלאומית (תאגיד יפני / קוריאני ידוע) כיעד מרכזי של המטה לקידום השקעות. מסיבות ברורות יש חשיבות גדולה למשיכת המשקיע הראשון.
4. **תקינה** : לאור החשיבות העולה של נושאי תקינה בסחר הבינלאומי בכלל והסחר עם אסיה בפרט (יבוא מסין), אנו ממליצים לקבוע תקן חדש במינהל התקינה בדרגת סגן מנהל מינהל התקינה לעניינים בינלאומיים. כמו כן הדבר יאפשר פעילות בפרופיל גבוה יותר בארגונים וכנסים בינלאומיים בסקטורים המעניינים אותנו : תקשורת, פלסטיקה, מזון וכו' וזאת כאמצעי להשגת תקשורת כלשהי מול מדינות אסיה בתחומי התקינה, (אנו קטנים מדי להשגת הישגים משמעותיים בערוץ הבי-ליטרנלי בנושאים אלו).
5. **הסכמי תקינה** : הסכמי תקינה מספר רב של מדינות באסיה (בכל רמה : מקמבודיה ובורמה ועד יפן וסין). ככל שיעבור הזמן והסחר יצמח כמו גם תתקדם הליברליזציה הפנימית במדינות אלו, יהיו יותר אינטרסנטים פנימיים הן בישראל והן במדינות היעד ליצוא וקשה יהיה יותר להשיג הסכם.

11.6 המלצות לפי מדינות

סין והודו:

1. **סין - צוותי עבודה משותפים סיניים ישראלים לפעילות ממוקדת סקטוריאלית:** בהתבסס על הניסיון הקנדי, מדובר למעשה "במכירה רכה", של פרויקטים על-ידי יצירת קונצורסיום מהצד הישראלי של תעשייה (בעיקר), אקדמיה ונציג ממשלתי. קונצורסיום זה יהיה הצד הישראלי לצוות מומחים משותף ישראלי – סיני לבדיקת נושא ספציפי שיומלץ על-ידי הצד הסיני (כגון משק המים בפרובינציה מסוימת או רפואה קהילתית באזור בעדיפות לאומית). הצוות ימומן שווה בשווה ולתקופה קצובה על-ידי התעשייה המשתתפת מחד ועל-ידי גופים ממלכתיים מאידך. צוות העבודה המשותף ינהנה מתווית ממלכתית שאינה עסקית אך בסיכומו של דבר, הקשרים וההיכרות בשטח יובילו להזמנת פרויקטים.
2. **פרויקט חזירה לסין באמצעות חברות ישראליות:** פרויקט הסוכנים הלאומיים מבוסס על הסתייעות בחברות מקומיות (סיניות) לחזירה לשוק הסיני. בהתבסס על המודלים הצרפתי וההולנדי אנו ממליצים על עריכת פיילוט מקביל לשימוש בחברה ישראלית 'שהצליחה', לחניכת והחדרת חברות ישראליות לשווקי היעד.
3. **דגש מיוחד לפריפריה של סין:** מתן תשומת לב מיוחדת לפריפריה הסינית (מחוץ לערים המרכזיות). הממשל המרכזי בביגינג מפעיל תוכניות רבות להעלאת רמת החיים בפריפריה של סין כדי לדאוג לפיזור הפירות של הצמיחה הכלכלית המואצת ושמירה על שקט חברתי. באופן מיוחד, אלה הם סקטורים הקשורים לבריאות (מניעת עישון, רפואה קהילתית) פיתוח החקלאות, זמינות אנרגיה, חינוך, לימוד שפות והכשרה מקצועית. במסגרת הפעילות בפריפריה אנו ממליצים על הגדרת שתי פרובינציות יעד או לפחות אחת. שם ניתן יהיה לפעול בצורה ממוקדת יותר ובחזית רחבה יותר וגם ליצור אימפקט מתאים מעבר למסה קריטית מינימאלית. הדבר יאפשר התרחקות מההשפעה הפוליטית של הבירה ויכולת לפעול קרוב לממשלות המקומיות המעוניינות יותר בפתוח אזורם. התרכזות במספר ענפים ופעילויות משלימות יאפשר נוכחות ישראלית בעלת אימפקט. הגדרת פרובינציות היעד תהיה מתואמת עם פריסת הנספחיות ומשרדי הסחר שהומלצו.
4. **תוכניות מש"ב בסין ובהודו:** קבוצת העבודה ממליצה באופן חד משמעי לקשור את תוכניות הסיוע של מש"ב בסין בתכנים מסחריים כלכליים ולשלב בתוכנית הפעילות בעיקר בפריפריה הסינית וההודית.
5. **כלי עידוד ייעודיים בסין:** בדיקת האפקטיביות של כלי העידוד הייעודיים שהופעלו בסין (סוכנים לאומיים, מרכז הסחר) במהלך שנת 2008.
6. **פעילות ממוקדת בסקטור השירותים ומיקור החוץ בהודו:** חבירה לחברות נותני השירותים ומיקור החוץ המובילות בהודו ושיתוף פעולה עמן בנושא אספקת שירותים בעיקר למדינות מערביות.

שאר המדינות:

1. **אינדונזיה:** עריכת פיילוט באינדונזיה ומציאת ארגון לייעוץ וקידום עבור יצואנים ישראלים באינדונזיה (אם באמצעות מכרז או באמצעות ועדת איתור). על פעילות זו להיות מגובה בעיבוי תקן מתאים בנספחות המסחרית בסינגפור שתרכז פיילוט זה או לחליפין (שזו האפשרות המועדפת אך הבעייתית מבחינה פוליטית) פתיחת משרד פיתוח עסקי ישראלי בג'קרטה.
2. **מדינות שאינן מקיימות קשרים דיפלומטיים עם ישראל (בעלות אוכלוסייה מוסלמית) – ביטול חובת רישוי יבוא:** לאור חוסר התגובה של אינדונזיה ומלזיה לצעדנו החד צדדי משנת 2003 בביטול חובת רישוי יבוא ממדינות אלו, אנו ממליצים כי ליברליזציה חד צדדית עתידית בסחר עם מדינות שאינן מקיימות יחסים דיפלומטיים עם ישראל תהיה על פי קריטריונים של טובת השוק הישראלי בלבד, או על בסיס הדדיות, (מסתבר כי הפוליטיקה חזקה מהכלכלה).
3. **מדינות שאינן מקיימות קשרים דיפלומטיים עם ישראל (בעלות אוכלוסייה מוסלמית) – אשרא:** מאחר והסחר של ישראל עם מדינות אלו משמעותי, לאור מבנה הכלכלות של מדינות אלו (מדינות מתפתחות) ולאור הפרופיל הסקטוריאלי של הסחר ממליצים כי 'אשרא' תפעל על מנת למצוא כיסוי ביטוחי לסחר הישראלי עם מדינות אלו. ממליצים להתחיל בפיילוט באינדונזיה.
4. **יפן + קוריאה- ארצות יעד טכנולוגיות:** הגדרת יפן וקוריאה כארצות יעד טכנולוגיות וריכוז מאמץ לכריתת הסכמים טכנולוגיים עמן כמו גם מיפוי הסקטורים האפשריים לשיתוף פעולה טכנולוגי מנקודת המבט של השוק, עבודה בנושא זה כבר החלה.
5. **פיליפינים:** שותפת הסחר השקטה. הסחר הישראלי עם הפיליפינים עומד על סדרי גודל של רבע מיליארד דולר ומרבית היצוא הישראלי הוא של מוצרי הייטק, עם זאת יש לציין כי כמחצית מהיצוא הישראלי הינו של חברת אינטל. (הסחר עם וייטנאם עומד על 85 מיליון דולר לשם השוואה). יש מקום לבדוק שנית אופן כיסוי מדינה זו על-ידי המינהל לסחר חוץ.

11.7 פריסת נספחים מסחריים

1. **עיבוי תקנים בנספחות יפן, סין, הודו:** לאור החשיבות של קשרי G2G במדינות אסיה (קשר מול ממשלות, נושא רגולציה) ולאור שימוש גדל והולך בכלי עידוד ייעודיים במסגרות תקציביות גדולות מאוד (דבר המשנה את אופי העבודה של הנספח המסחרי במדינות הגדולות באסיה מתפקיד שטח נטו לתפקיד ניהולי) וכן ככלי לשיפור עמדתנו ומעמדנו במהלך מו"מ עם הממשלה וחברות גדולות – ממליצים על עיבוי הנציגויות המסחריות בערים:

- בייג'ינג – סין
- ניו-דלהי - הודו
- טוקיו - יפן
- סאול - קוריאה

כך שייכללו בהן שני שליחים ישראלים:

1. שליח בכיר במעמד ראש נציגות שיטפל בנושא G2G ורגולציה (תקינה, לובי, גישה לשוק וכו').
2. שליח במעמד זהה למעמד כיום.

2. **פריסת נספחים מסחריים- סין** : הוועדה ממליצה על פריסת נספחיות בסין באופן הבא;
- בייג'ינג: נציג במעמד ראש נציגות האחראי על קשרים על הממשל המרכזי G2G וכן מכסה את הפרובינציות הסמוכות.
  - גונז'ו: מכסה את דרום סין
  - דליאן: מכסה את צפון סין
  - צ'נגדו: מכסה את מערב סין
3. **פריסת נספחים מסחריים – הודו** : הוועדה ממליצה על פריסת נספחיות בהודו באופן הבא
- ניו-דלהי: נציג במעמד ראש נציגות האחראי על קשרים על הממשל המרכזי G2G וכן מכסה את המחוזות הסמוכים.
  - בנגלור
4. **פריסת נספחים מסחריים - שאר אסיה** : לאור מגמות בסחר עם ישראל ותחזיות הצמיחה של השווקים השונים, מומלץ על הגדלת פריסת הנציגויות המסחריות באסיה על-ידי הוספת נציגויות כלכליות במקומות הבאים :
- הנוי- וייטנאם
  - מנילה- פיליפינים

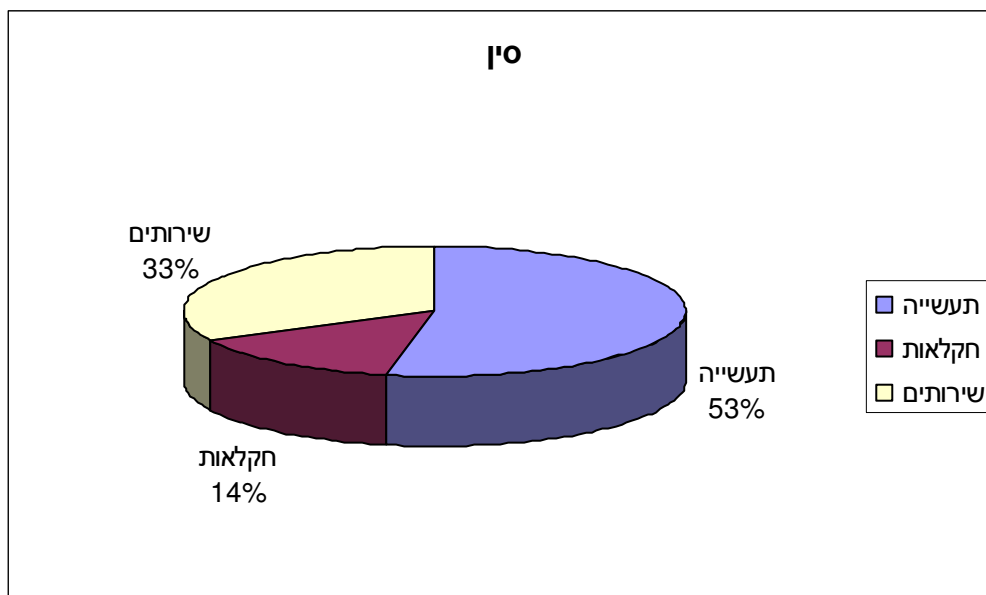
11.8 נושאים רוחביים הקשורים לסחר החוץ של ישראל

- נושאים רוחביים הקשורים לסחר החוץ של ישראל חזרו ונשנו בפגישות. קבוצת העבודה מבקשת לציין נושאים אלו אולם לדעתה הם אינם נופלים במנדט שקיבלה :
1. נחיצותו של חוק לסחר חוץ ושיתופי פעולה כלכליים בינלאומיים שיסדיר את פעילות ותחומי האחריות של הגופים הממלכתיים השונים בזירה הכלכלית הבינלאומית של ישראל.
  2. מיתוג הטכנולוגיה הישראלית ברמה הלאומית- כמו { איטליה= עיצוב } אזי { ישראל=טכנולוגיה }.
  3. פעילות ברמה לאומית בנושא עיצוב ישראלי ויצוא שירותי עיצוב מישראל.
  4. פעילות מש"ב זקוקה לבדיקה מחדש ויש לעצבה באוריינטציה עסקית.
  5. פתרון לבעיית ההצפה של מוצרים שאינם עומדים בתקינה הישראלית, פועל יוצא לשיטת האכיפה של המכס.
  6. המשך יצירת סביבה כלכלית תחרותית עבור MNC's, אלו הם סוכני הגלובליזציה, הטכנולוגיה, היצוא והייצור של המאה הקרובה.
  7. היתרון היחסי של ישראל הוא בתחום המו"פ, המדע והטכנולוגיה – יש לשמר יתרון זה בכל מחיר כיעד לאומי !

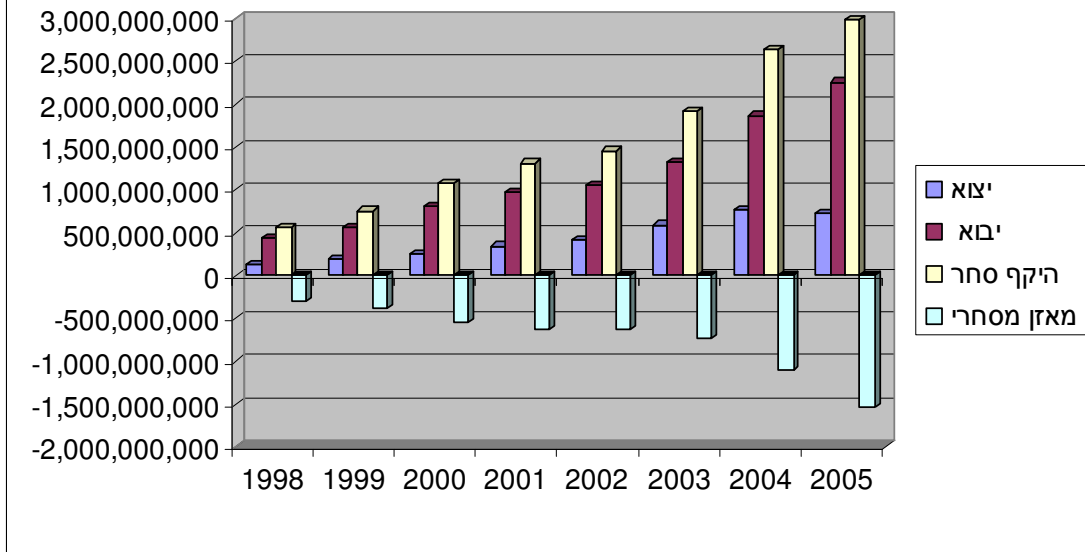
12 ניספח מס 1: ריכוז נתוני המשקים האסימטריים ומבנה הסחר עם ישראל

א. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק לסין

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	
1,755.17	1,600.73	1,445.35	1,270.68	1,175.70	1,080.73	991.36	תמ"ג (מיליארדי דולרים)
1,340.00	1,230.00	1,120.00	989.00	921.20	852.70	788.10	תמ"ג לנפש ב-\$
9.3	9.4	9.3	8	7.5	8	7.1	צמיחה (%)
9.40	10.00	10.30	9.70	9.30	8.20	7.40	שיעור אבטלה
2.50	3.90	1.17	-0.77	0.73	0.35	-1.48	שיעור אינפלציה
8.19	8.28	8.28	8.28	8.28	8.28	8.28	שער חליפין
604,320.00	544,320.00	487,320.00	440,243.00	390,935.00	346,694.00	305,922.00	FDI (מיליוני \$)
13	13.4	13.2	12.9	14.7	13.5	15.3	חוב חיצוני כ- % מהתמ"ג
728,022.00	589,444.00	408,151.00	291,128.00	215,605.00	168,278.00	157,728.00	רזרות מט"ח
4.40	3.70	3.50	3.29	4.64	4.38	4.65	ריבית נומינלית
801.9	655.8	485	365.4	299.4	279.6	221	היקף יצוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$
690.4	606.5	452.6	331.6	272.8	252.5	193.8	היקף יבוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$

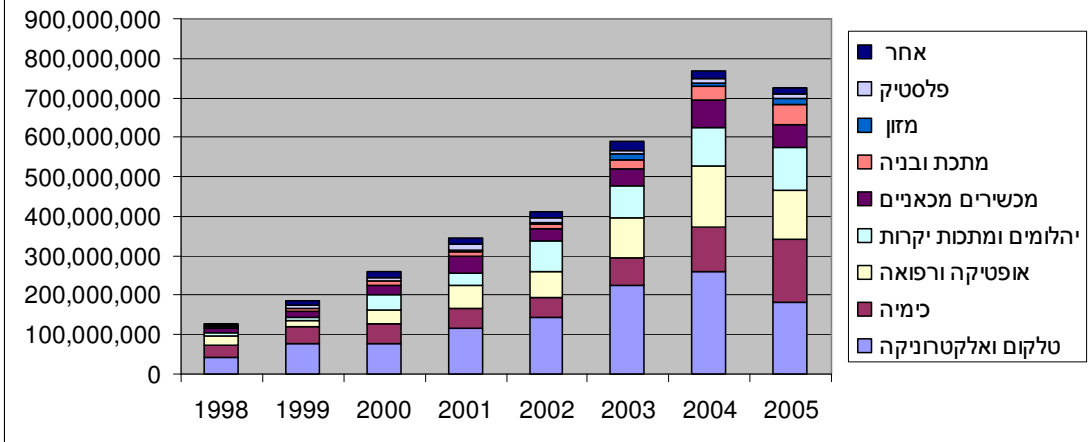

נתוני סחר ישראל - סין

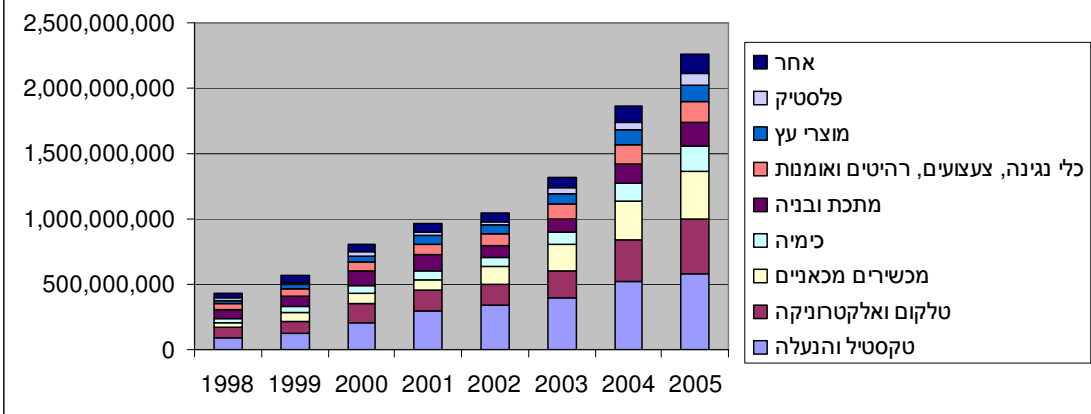

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	
724,753,668	768,525,359	591,579,796	410,219,884	344,462,710	259,336,364	187,837,928	126,813,006	יִצְאָה
2,257,888,628	1,866,243,776	1,319,452,733	1,046,431,865	967,329,097	810,403,149	567,954,202	434,683,657	יְבֹאָה
2,982,642,296	2,634,769,135	1,911,032,529	1,456,651,749	1,311,791,807	1,069,739,513	755,792,130	561,496,663	הִיקָף סוּחַר
-1,533,134,960	-1,097,718,417	-727,872,937	-636,211,981	-622,866,387	-551,066,785	-380,116,274	-307,870,651	מֵאֲזֵן מְסוּחָרִי

יצוא ישראלי לסין - התפלגות ענפית

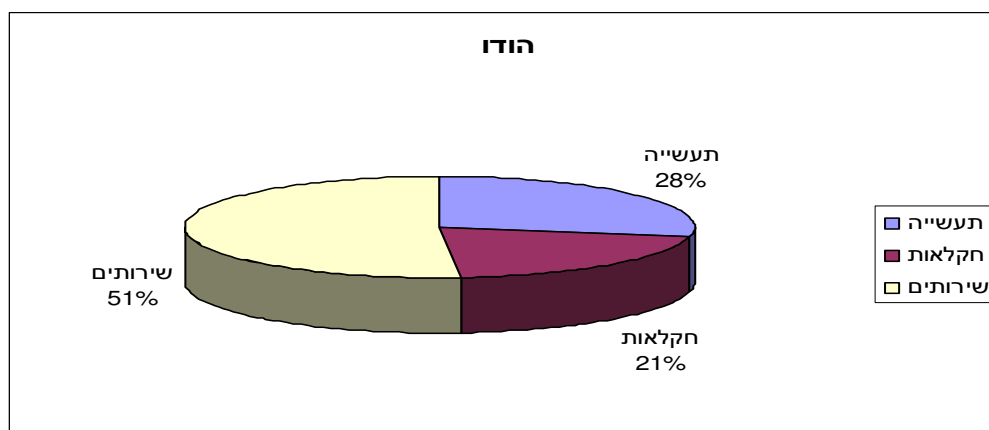

יבוא סיני לישראל - התפלגות ענפית

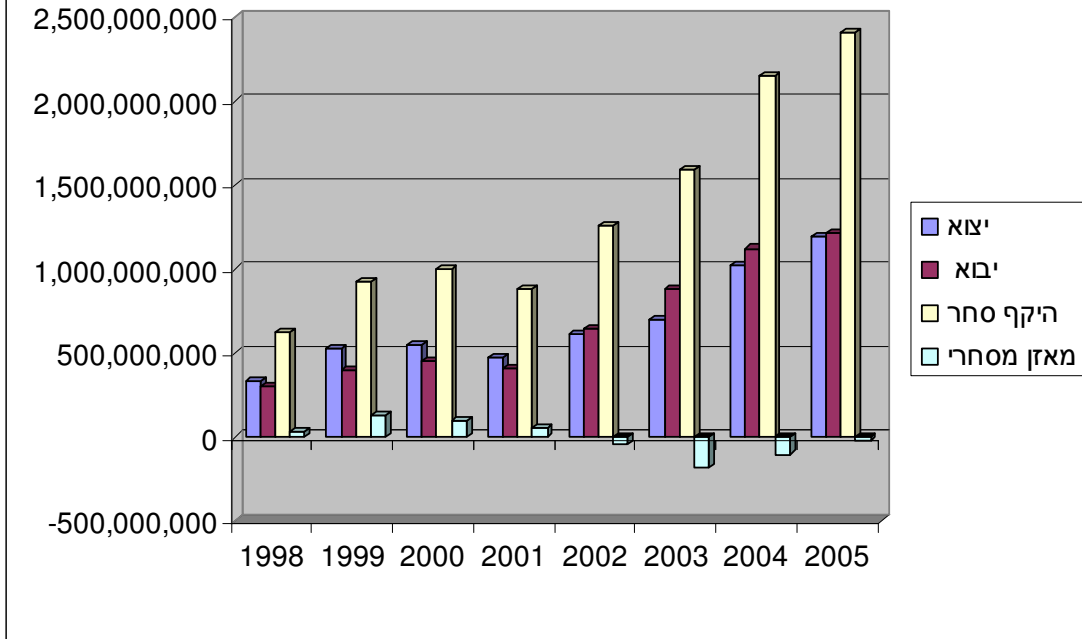

ב. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק להודו

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	
752.5	670.7	594.9	508.9	478.5	457.4	444.3	תמ"ג (מיליארדי דולרים)
687	621	559	485	462.7	449.1	443.1	תמ"ג לנפש ב-\$
7.8	7.4	8.6	4.1	5.2	3.9	7.1	צמיחה (%)
9.9	10	10.3	10.4	9.2	9.2	9.2	שיעור אבטלה
4.4	3.8	3.8	4.3	3.8	4	4.7	שיעור אינפלציה
44.04	45.316	46.583	48.61	47.186	44.942	43.055	שער חליפין
7400	5490	4633	5640	5476	3584	2168	FDI (מיליוני \$)
16	17.7	19.1	20.9	20.4	21.7	22.1	חוב חיצוני כ- % מהתמ"ג
146863	126593	98938	67666	45871	37902	32667	רזרבות מט"ח (מיליוני \$)
11.3	10.9	11.5	11.9	12.1	12.3	12.5	ריבית נומינלית להלוואה
115.1	102.7	87.9	73.5	61	60.9	52.2	היקף יצוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$
154.3	119.8	95.6	78.5	65.2	65.1	61	היקף יבוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$

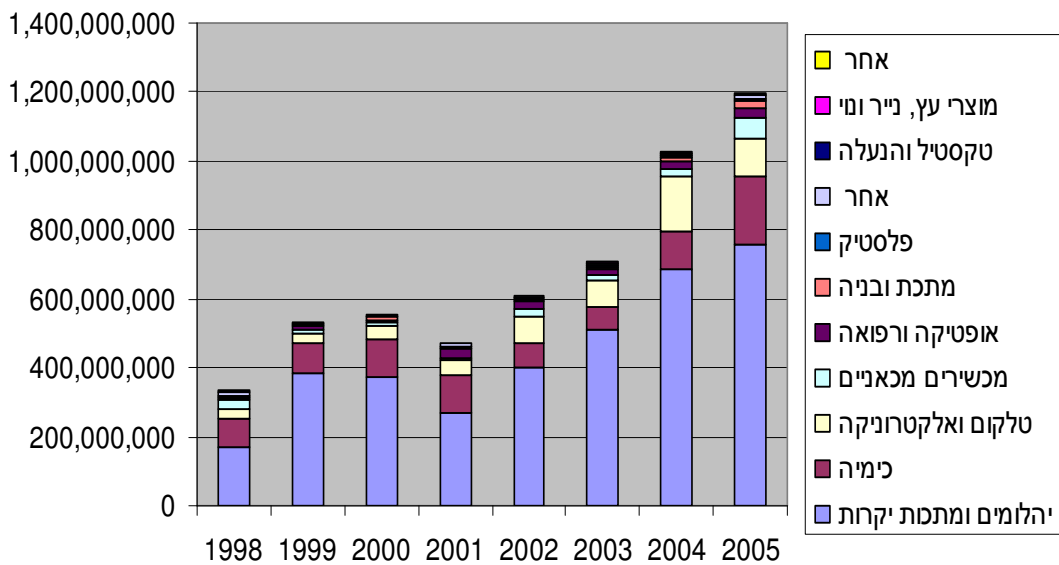

נתוני סחר ישראל - הודו

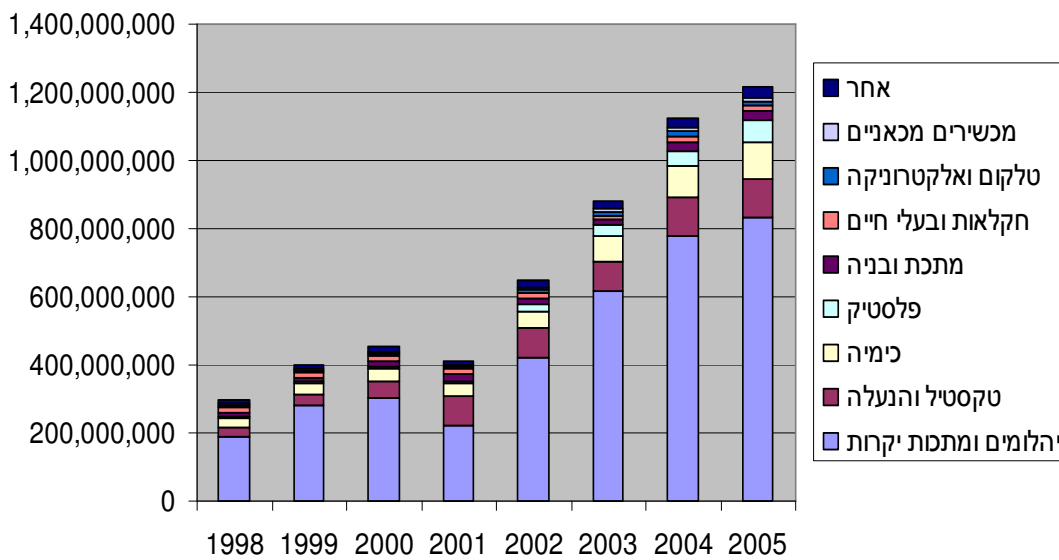

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	
1,191,202,012	1,022,727,317	702,914,627	608,657,601	470,510,550	551,186,501	531,270,691	330,222,508	יצוא
1,214,284,698	1,123,774,829	883,287,824	647,699,739	413,438,591	453,387,711	397,689,563	297,813,905	יבוא
2,405,486,710	2,146,502,146	1,586,202,451	1,256,357,340	883,949,141	1,004,574,212	928,960,254	628,036,413	היקף סחר
-23,082,686	-101,047,512	-180,373,197	-39,042,138	57,071,959	97,798,790	133,581,128	32,408,603	מאזן מסחרי

יצוא ישראלי להודו - התפלגות ענפית

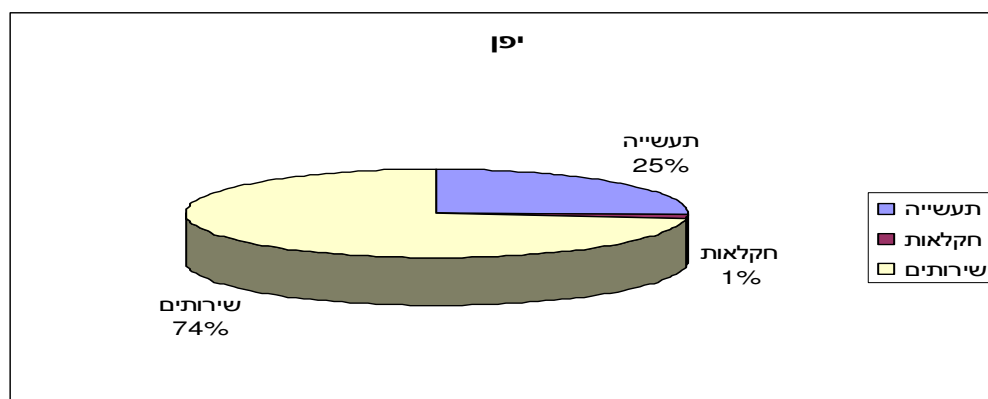
יבוא הודי לישראל - התפלגות ענפית

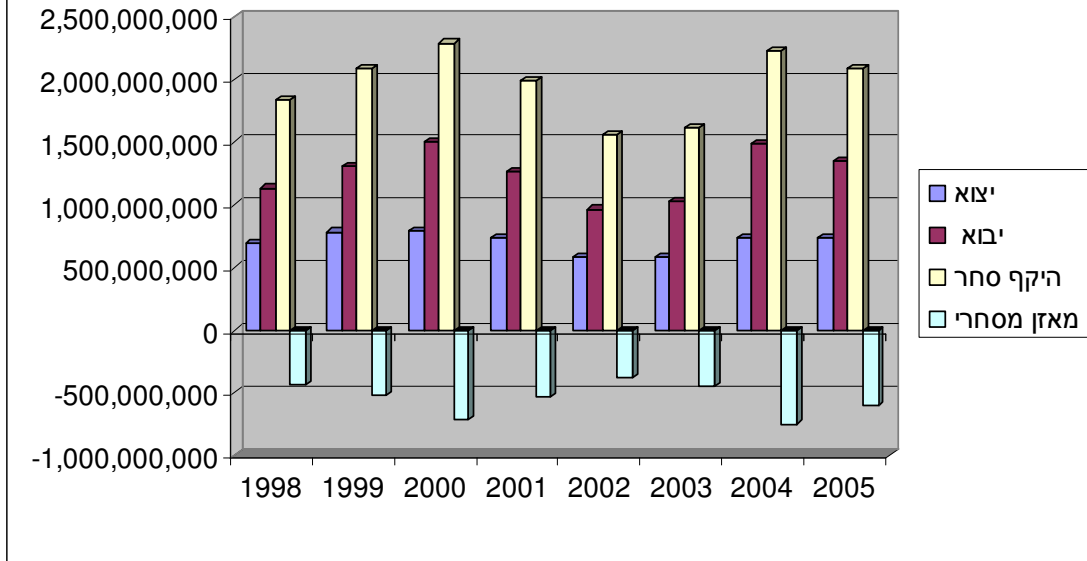

a. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק ליפן

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	
4534.8	4585.1	4232.9	3905.7	4088.4	4652.1	4351.1	תמ"ג (מיליארדי דולרים)
35590	36008.7	33274.1	30737.7	32219.8	36717.5	34397.9	תמ"ג לנפש ב-\$
2.6	2.3	1.8	0.1	0.4	2.9	-0.1	צמיחה (%)
4.3	4.7	5.3	5.4	5	4.7	4.7	שיעור אבטלה
-0.3	0	-0.3	-0.9	-0.7	-0.7	-0.3	שיעור אינפלציה
110.3	108.192	115.935	125.389	121.53	107.766	113.908	שער חליפין
9674	7810	6230	9100	6190	8230	12300	FDI (מיליוני \$)
							חוב חיצוני כ- % מהתמ"ג
286916	833891	663289	461186	395155	354902	286916	רזרבות מט"ח
1.4	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4	ריבית נומינלית להלוואה (%)
646.8	612.2	507.5	445.1	432.8	513	449.2	היקף יצוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$
614.1	523.4	438.9	393.9	406.5	444.6	379.5	היקף יבוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$

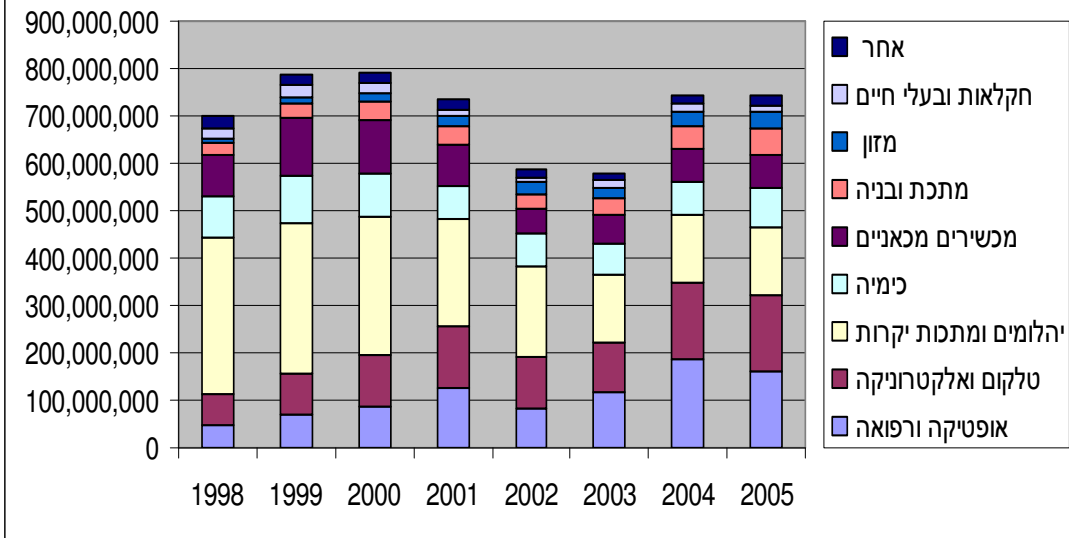

נתוני סחר ישראל - יפן

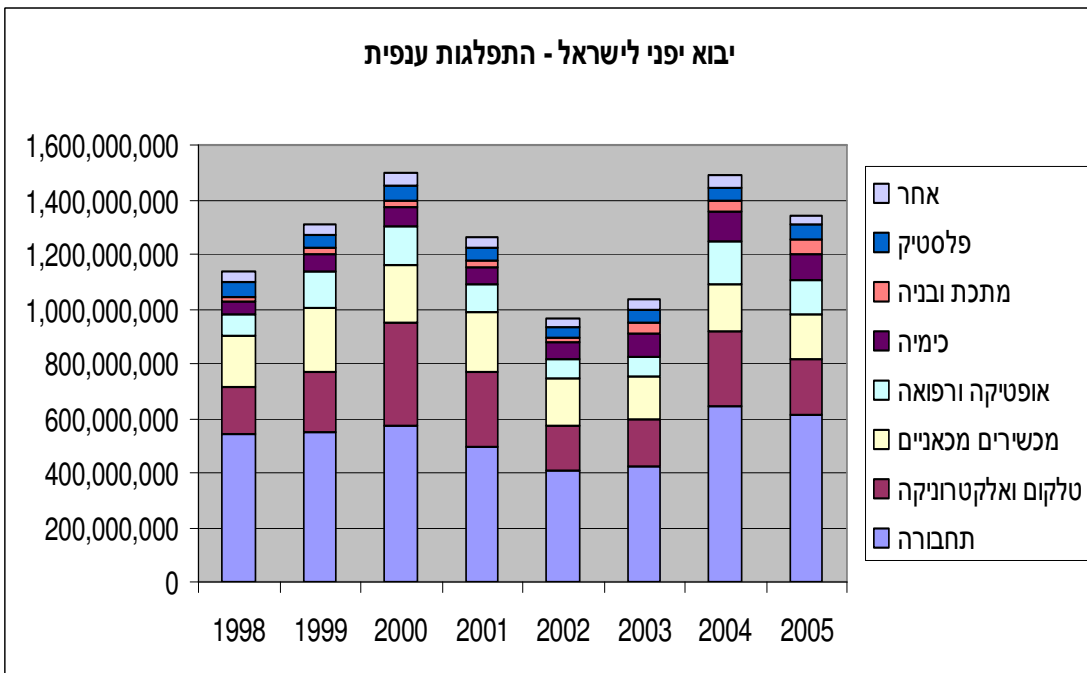

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	
741,627,104	741,401,330	579,888,665	586,985,193	734,010,296	790,719,927	786,146,430	697,941,169	יצוא
1,344,032,902	1,489,189,007	1,033,462,077	966,329,437	1,262,035,128	1,499,237,555	1,307,085,759	1,134,680,231	יבוא
2,085,660,006	2,230,590,337	1,613,350,742	1,553,314,630	1,996,045,424	2,289,957,482	2,093,232,189	1,832,621,400	היקף סחר
-602,405,798	-747,787,677	-453,573,412	-379,344,244	-528,024,832	-708,517,628	-520,939,329	-436,739,062	מאזן מסחרי

יצוא ישראלי ליפן - התפלגות ענפית

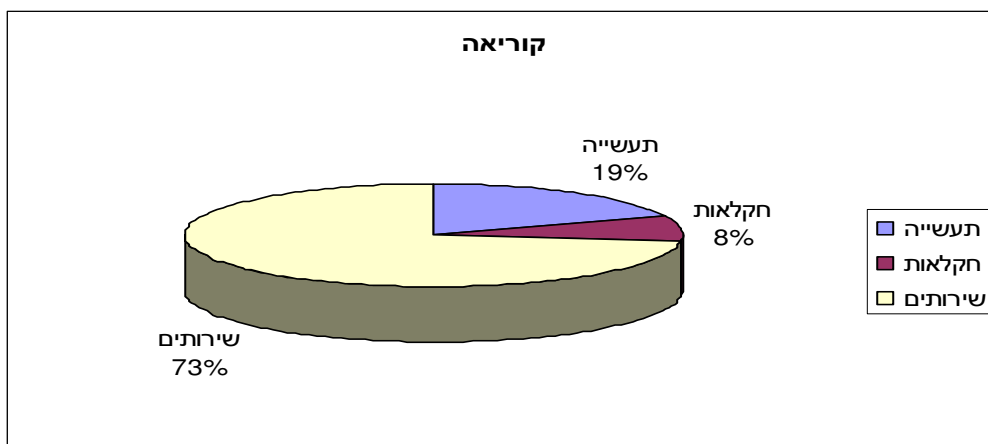

יבוא יפני לישראל - התפלגות ענפית

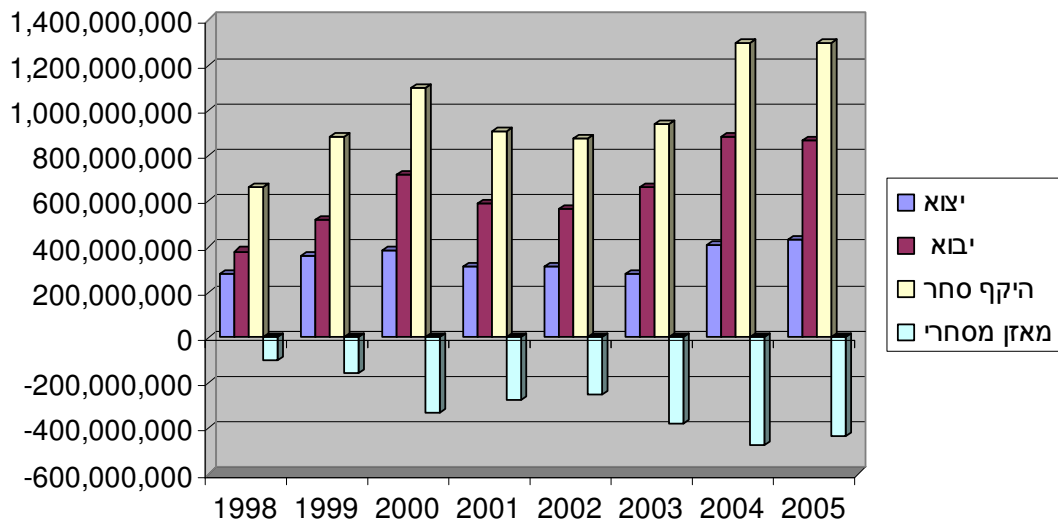

ב. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק לקוריאה

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	
799.4	680.7	608.1	546.3	481.9	511.5	444.6	תמ"ג (מיליארדי דולרים)
16490	14120	12690	11467.7	10178.5	10881.6	9536.6	תמ"ג לנפש ב-\$
3.9	4.7	3.1	7	3.8	8.5	9.5	צמיחה (%)
3.6	3.7	3.6	3.3	4	4.4	6.6	שיעור אבטלה
3.5	3	3.4	3.7	3.2	2.7	1.4	שיעור אינפלציה
1025	1145.32	1191.61	1251.09	1290.99	1130.96	1188.82	שער חליפין
6512	8189	3526	2392	3527	9283	9333	FDI (מיליוני \$)
20.5	20.9	18.3	17	17	16	14.9	חוב חיצוני כ- % מהתמ"ג
215072	199069	155355	121414	102821	96198.1	74054.4	רזרבות מט"ח
4	3.6	4	4.2	4.7	5.1	5	ריבית נומינלית
355.5	299.6	230.6	192.9	182.6	209.2	174	היקף יצוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$
323	270.1	216.2	185.3	171.2	192.9	144.2	היקף יבוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$

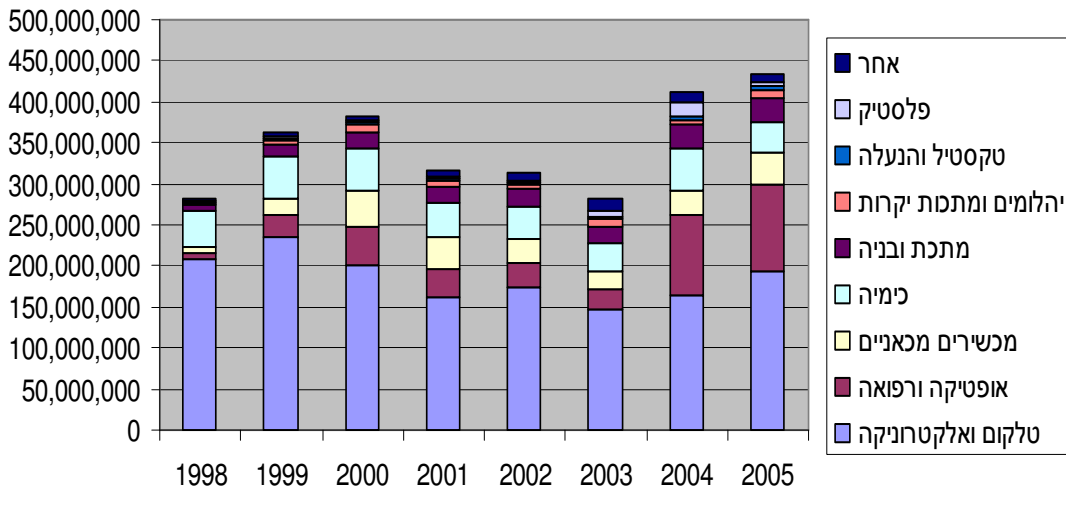

נתוני סחר ישראל - קוריאה

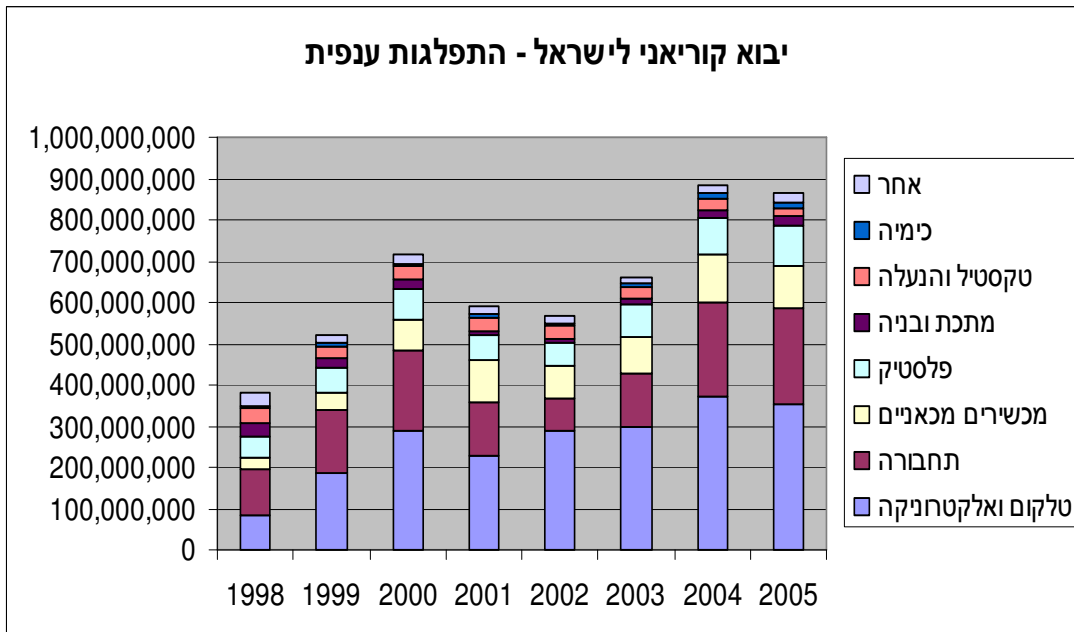

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	
433,203,550	411,191,850	281,147,113	313,666,434	316,065,341	383,495,956	363,607,041	282,886,913	יצוא
866,508,559	884,142,608	660,746,995	565,754,061	591,025,017	714,446,745	521,000,179	380,565,366	יבוא
1,299,712,109	1,295,334,458	941,894,108	879,420,495	907,090,358	1,097,942,701	884,607,220	663,452,279	היקף סחר
-433,305,009	-472,950,758	-379,599,882	-252,087,627	-274,959,676	-330,950,789	-157,393,138	-97,678,453	מאזן מסחרי

יצוא ישראלי לקוריאה - התפלגות ענפית

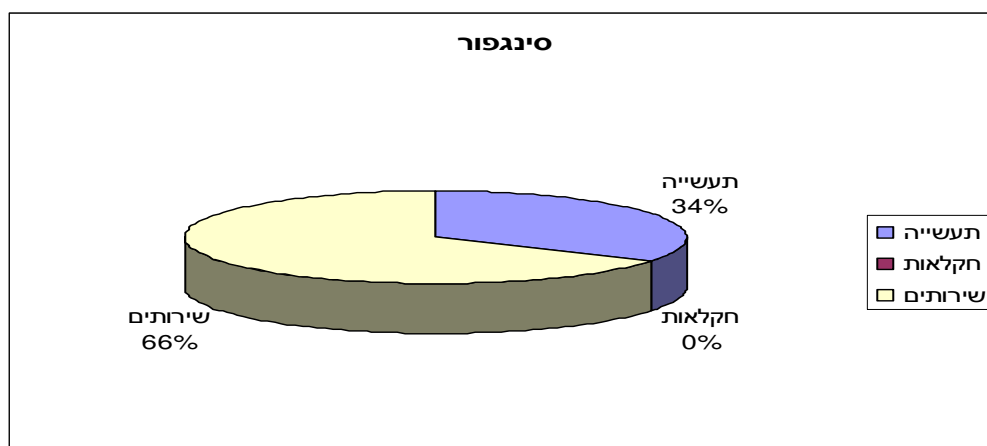

יבוא קוריאני לישראל - התפלגות ענפית

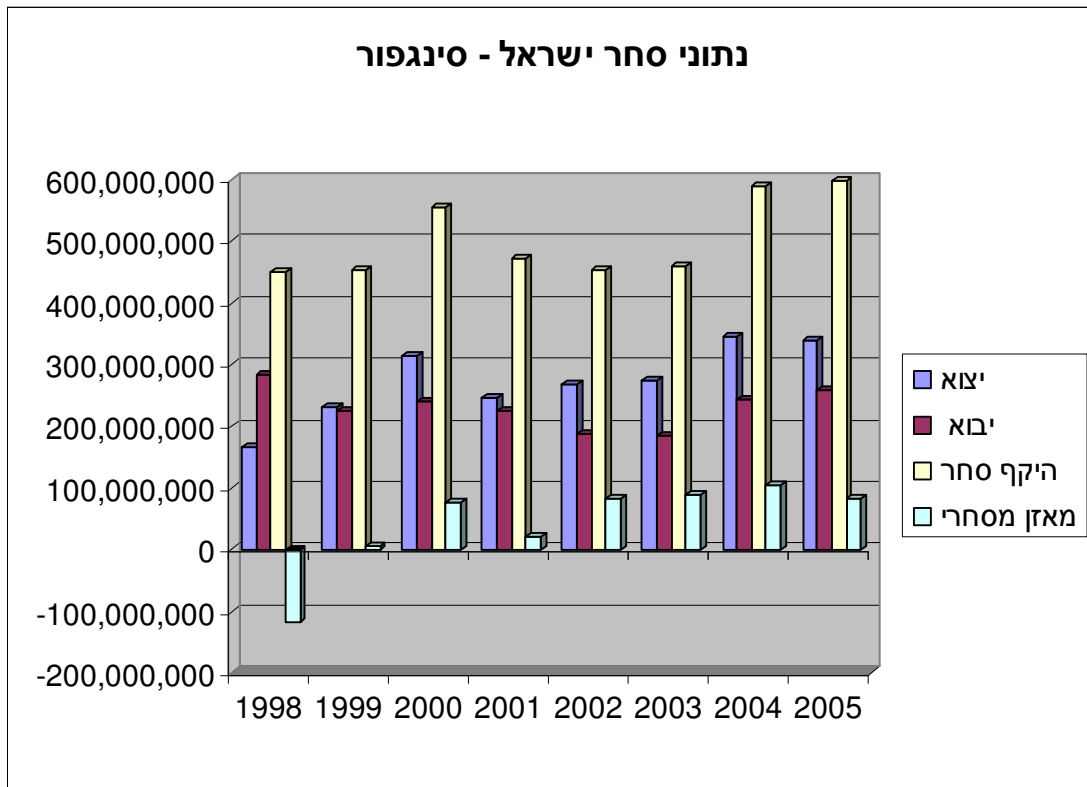

ג. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק לסינגפור

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	
114.3	106.8	92.4	88.5	85.8	92.6	82.5	תמ"ג (מיליארדי דולרים)
26700	25170	22070	21210	20780	23040	20890	תמ"ג לנפש ב-\$
5.1	8.4	1.4	3.2	-2	9.6	6.8	צמיחה (%)
3.3	3.4	4	3.5	2.6	2.7	2.8	שיעור אבטלה
0.4	1.6	0.5	-0.4	1	1.4	0	שיעור אינפלציה
1.663	1.69	1.742	1.791	1.792	1.724	1.695	שער חליפין
15676	16032	9348	5725	14088	16479	16602	FDI (מיליוני \$)
21.3	22.1	24.1	23.4	21.4	16.9	16.6	חוב חיצוני כ- % מהתמ"ג
120544	112232	95746	82021.1	75374.8	80132.1	76843.1	רזרות מט"ח
5.3	5.3	5.3	5.4	5.7	5.8	5.8	ריבית נומינלית
259.4	238.4	193	168.4	162.7	178.9	139.5	היקף יצוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$
224.5	206.7	163.4	149.5	147.1	165.1	123.3	היקף יבוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$

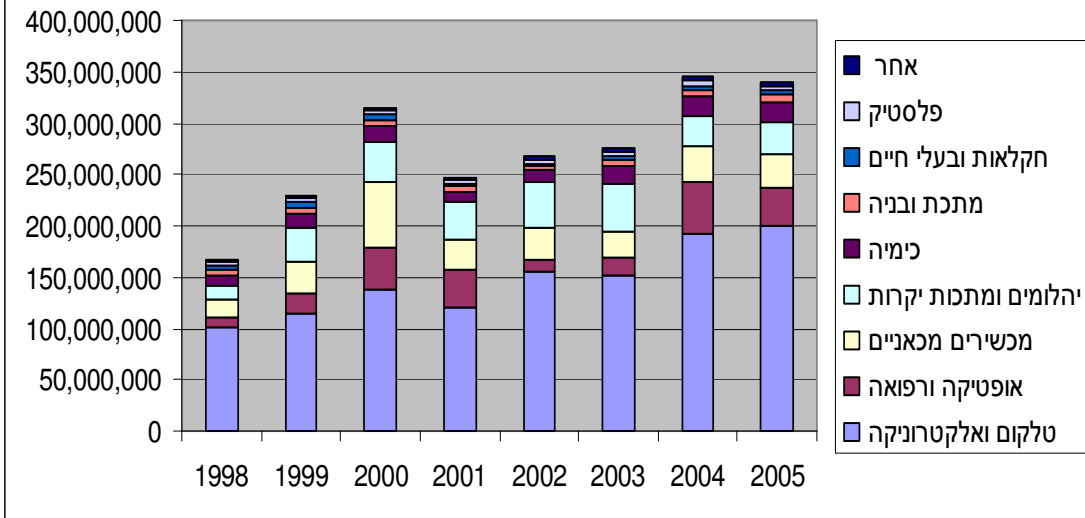
נתוני סחר ישראל - סינגפור

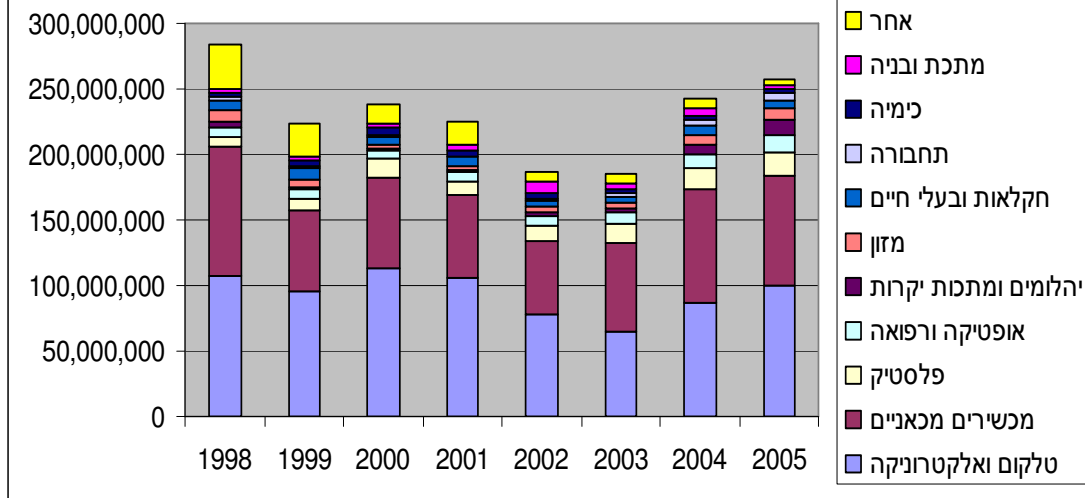
2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	
340,108,350	346,028,472	275,246,165	267,576,687	245,888,288	315,271,297	229,436,981	167,196,735	יצוא
258,000,496	242,366,526	184,987,835	186,208,698	224,729,248	238,868,103	223,451,410	283,827,218	יבוא
598,108,846	588,394,998	460,234,000	453,785,385	470,617,536	554,139,400	452,888,391	451,023,953	היקף סחר
82,107,854	103,661,946	90,258,330	81,367,989	21,159,040	76,403,194	5,985,571	-116,630,483	מאזן מסחרי

יצוא ישראלי לסינגפור - התפלגות ענפית

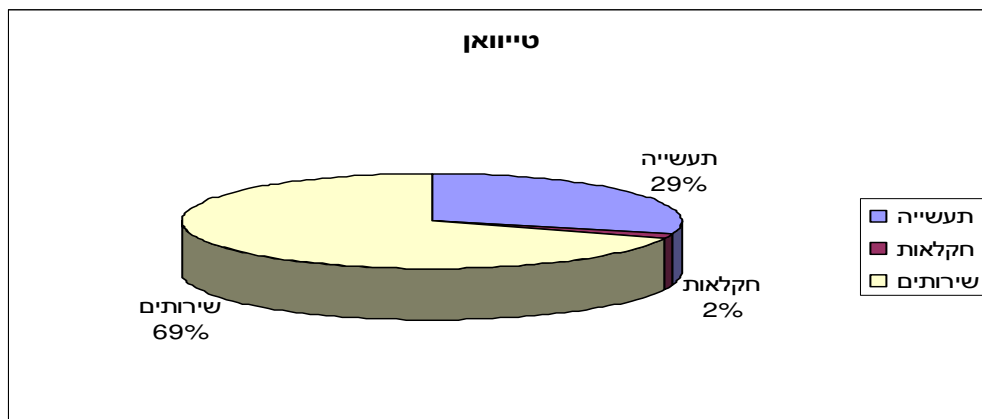

יבוא סינגפורי לישראל - התפלגות ענפית

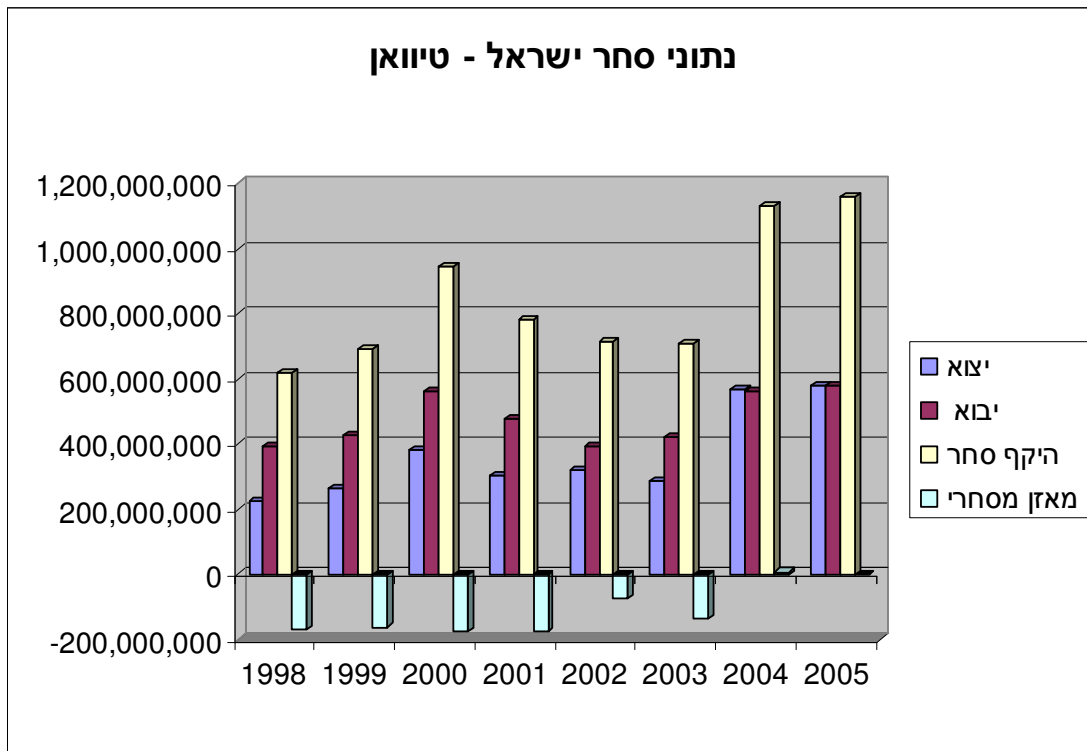

d. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק לטייוואן

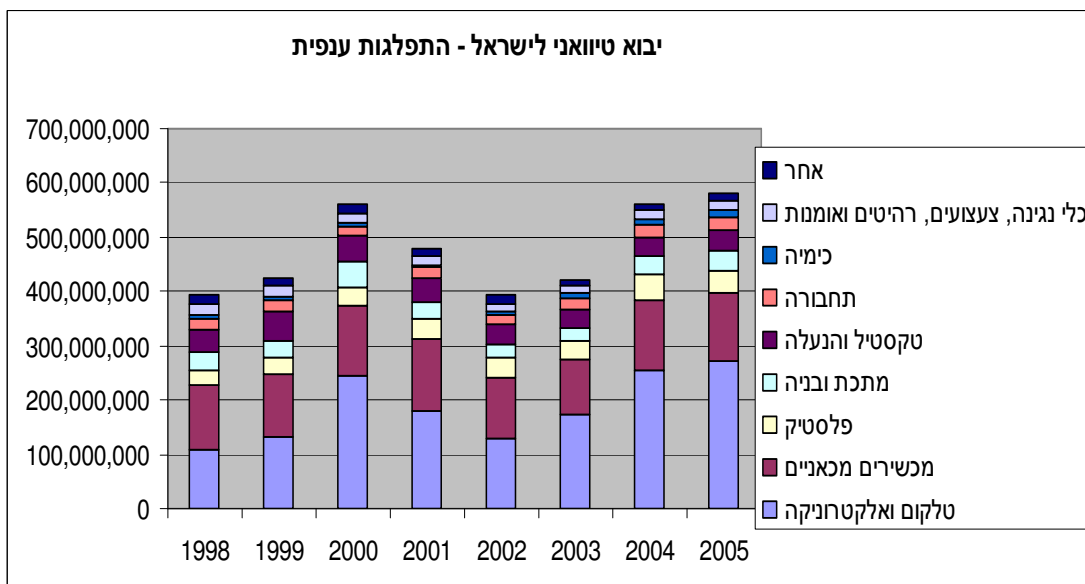
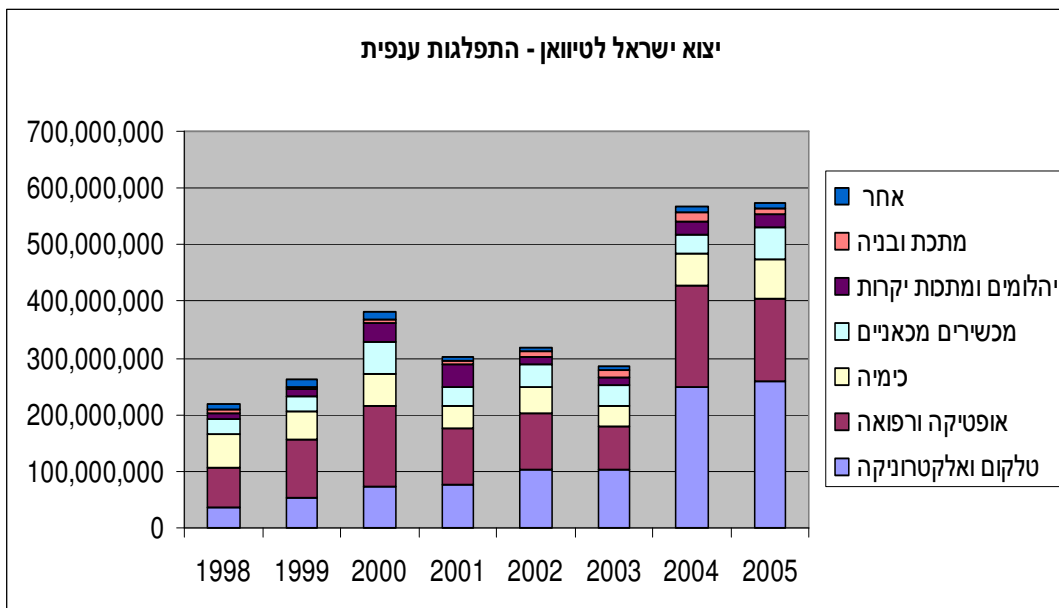
2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	
350.1	322.4	299.9	294.9	291.7	321.2	298.8	תמ"ג (מיליארדי \$)
15520	14309.3	13306.5	13132.3	13059	14456.2	13560.1	תמ"ג לנפש (\$)
3.8	6.1	3.4	4.2	-2.2	5.8	5.7	צמיחה (%)
4	4.4	5	5.2	4.6	3	2.9	שיעור אבטלה (%)
2.3	1.6	-0.3	-0.2	0	1.3	0.2	שיעור אינפלציה (% לשנה)
32.179	33.426	34.419	34.579	33.813	31.234	32.27	שער חליפין
1953	1898	453	1445	4109	4928	2926	FDI (מיליוני \$)
22	22.9	20.2	14.4	11.8	10.8	12.9	חוב חיצוני כ- % מהתמ"ג
253290	241738	206632	161656	122211	106742	106200	רזרות מט"ח (מיליוני \$)
3.7	3.5	3.4	7.1	7.4	7.7	7.7	ריבית נומינלית להלוואה (%)
219.9	199.6	167.1	152	142.6	168.3	138.7	היקף יצוא שירותים ושירותים, מיליארדי \$
205.7	188.3	144.7	130.9	127.3	161.3	131.2	היקף יבוא שירותים ושירותים, מיליארדי \$

נתוני סחר ישראל - טיוואן

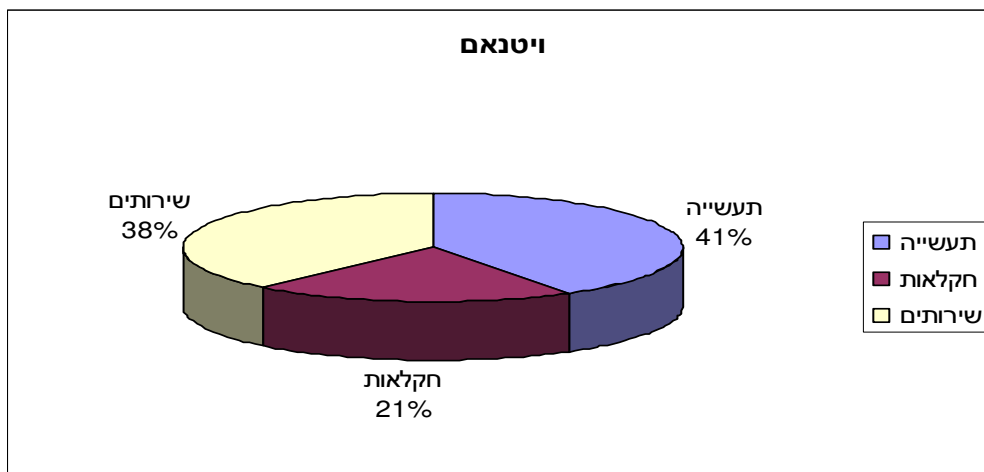

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	
577,952,144	568,687,010	286,327,303	319,759,630	305,025,601	383,636,379	264,516,956	225,122,342	יצוא
579,928,878	561,270,905	421,975,626	392,680,880	478,285,166	560,489,871	426,079,052	393,802,091	יבוא
1,157,881,022	1,129,957,915	708,302,929	712,440,510	783,310,767	944,126,250	690,596,008	618,924,433	היקף סחר
-1,976,734	7,416,105	-135,648,323	-72,921,250	-173,259,565	-176,853,492	-161,562,096	-168,679,749	מאזן מסחרי

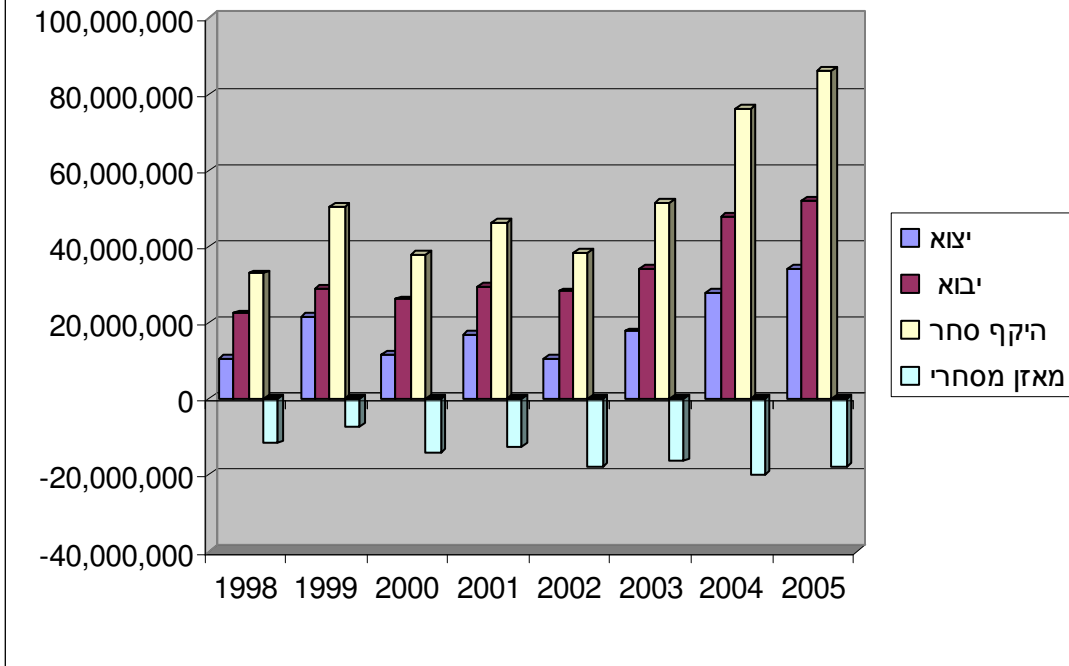

e. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק לויטנאם

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	
51.6	45.3	39.6	35.1	32.7	31.2	28.7	תמ"ג (מיליארדי דולרים)
616	547.9	484.6	435.2	410.9	397	370.1	תמ"ג לנפש ב-\$
8	7.7	7.3	7.1	6.9	6.8	4.8	צמיחה (%)
2.4	2.2	1.7	1.7	4.3	4.4	7.4	שיעור אבטלה
8.2	7.8	3.1	3.8	-0.4	-1.7	4.1	שיעור אינפלציה
15853	15740	15509.6	15279.5	14725.2	14167.8	13943.2	שער חליפין
2400	1610	1450	1400	1300	1298	1412	FDI (מיליוני \$)
39.3	40.3	40	38.1	38.4	41.2	81	חוב חיצוני כ- % מהתמ"ג
7331	7042	6224	4121	3675	3417	3326	רזרות מט"ח - מיליוני \$
11.5	9.7	9.5	9.1	9.4	10.6	12.7	ריבית
40.3	33.3	26.8	21.7	18.6	17.9	15.2	היקף יבוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$
36.1	29.9	23.5	19.9	17.9	17.2	14.3	היקף יצוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$

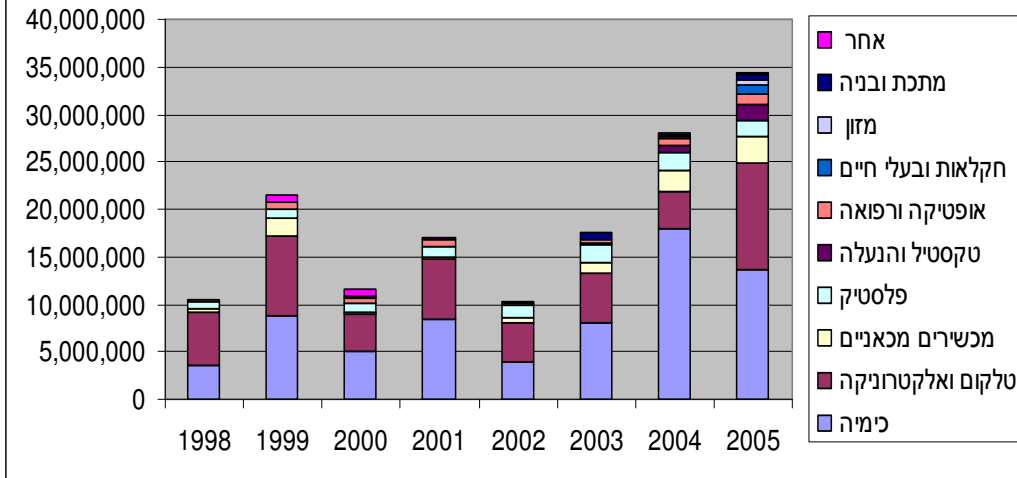

נתוני סחר ישראל - ויטנאם

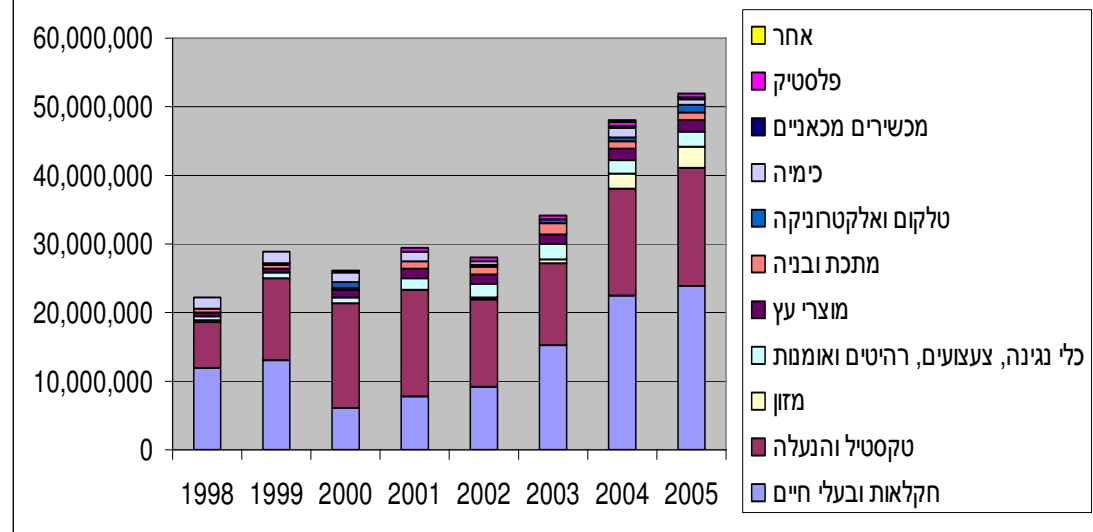

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	
34,352,816	27,970,708	17,625,250	10,339,790	17,081,928	11,671,580	21,452,770	10,545,012	יצוא
52,013,364	48,112,716	34,174,076	28,156,151	29,446,519	26,042,432	28,950,470	22,360,340	יבוא
86,366,180	76,083,424	51,799,326	38,495,941	46,528,447	37,714,012	50,403,240	32,905,352	היקף סחר
-17,660,548	-20,142,008	-16,548,826	-17,816,361	-12,364,591	-14,370,852	-7,497,700	-11,815,328	מאזן מסחרי

יצוא ישראלי לויטנאם - התפלגות ענפית

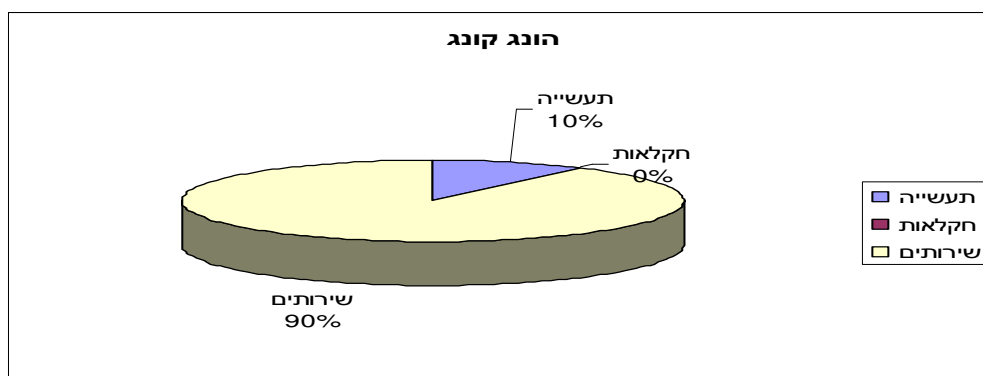

יבוא ויטנאמי לישראל - התפלגות ענפית

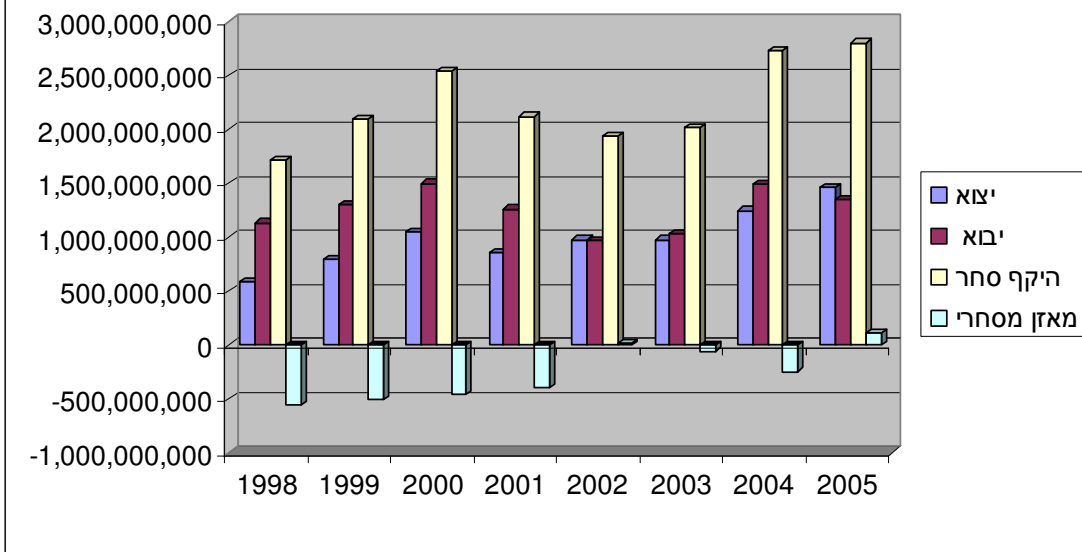
f. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק- הונג-קונג

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	
181.3	165.7	158.4	163.7	166.5	168.8	163.3	תמ"ג (מיליארדי דולרים)
26280	24178	23255.6	24208.5	24807.3	25343.3	24743.1	תמ"ג לנפש ב-\$
7.1	8.2	3.1	1.8	0.6	12.4	3.4	צמיחה (%)
5.7	6.8	7.9	7.3	5.1	5	6.3	שיעור אבטלה
1.1	-0.4	-2.6	-3	-1.6	-3.7	-4	שיעור אינפלציה
7.793	7.774	7.763	7.798	7.797	7.796	7.771	שער חליפין
30000	34035	13624	9682	23776	61924	24578	FDI (מיליוני \$)
39.4	41.2	37.8	29.1	28.9	31.2	26.8	חוב חיצוני %- מהתמ"ג
123548	123540	118360	111896	111155	107542	96236	רזרבות מט"ח (מיליוני \$)
6.1	5	5	5.1	6.8	9.3	8.5	ריבית נומינלית להלוואה (%)
354.4	314.5	271.2	244.9	231	242.3	209.5	היקף יצוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$
328.3	299.6	256.5	231.3	223.5	234.8	200.9	היקף יבוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$

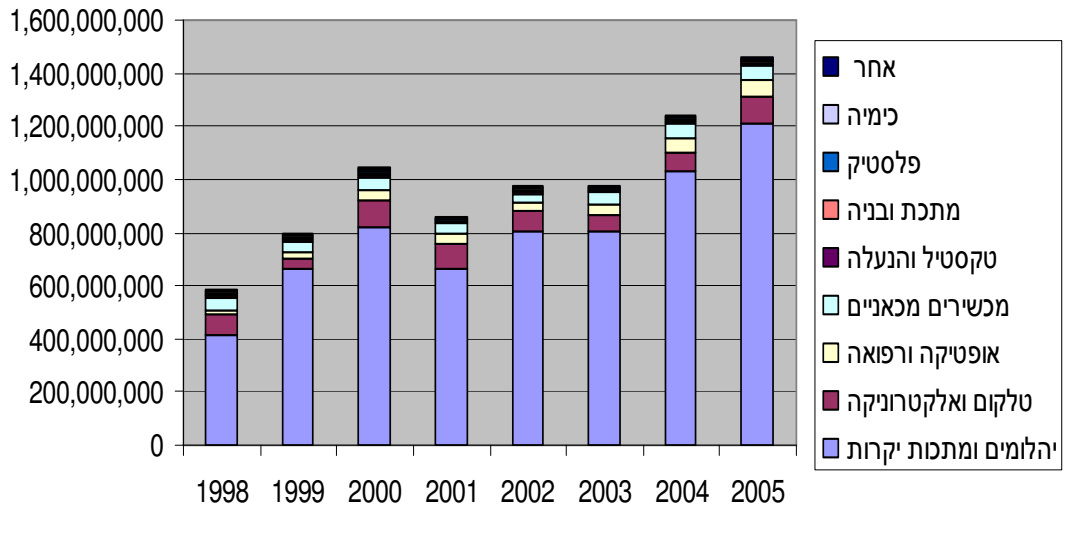

נתוני סחר ישראל - הונג קונג

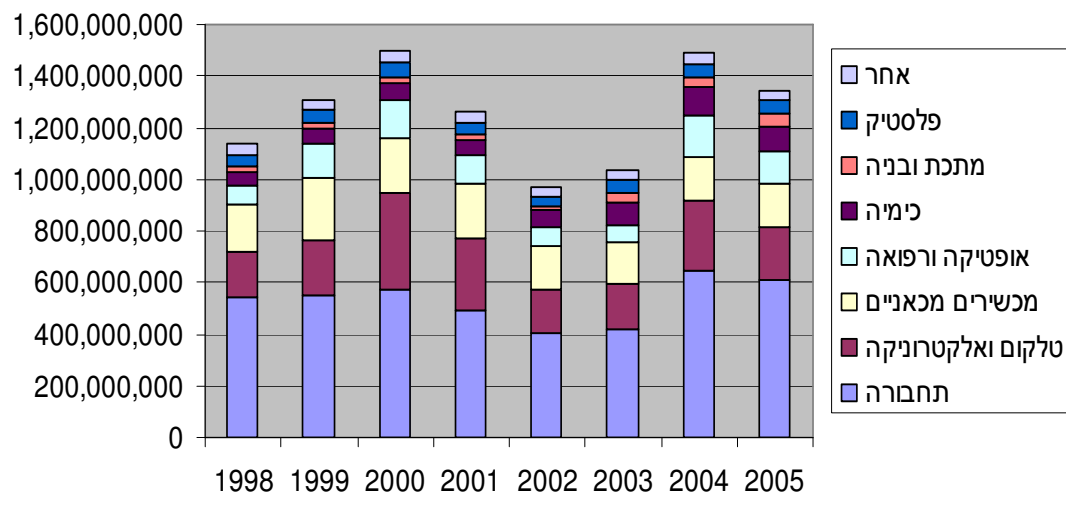

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	
1,460,066,559	1,244,247,468	977,687,591	975,971,933	859,647,169	1,043,006,305	792,629,197	582,136,756	יצוא
1,344,032,902	1,489,189,007	1,033,462,077	966,329,437	1,262,035,128	1,499,237,555	1,307,085,759	1,134,680,231	יבוא
2,804,099,461	2,733,436,475	2,011,149,668	1,942,301,370	2,121,682,297	2,542,243,860	2,099,714,956	1,716,816,987	היקף סחר
116,033,657	-244,941,539	-55,774,486	9,642,496	-402,387,959	-456,231,250	-514,456,562	-552,543,475	מאזן מסחרי

יצוא ישראלי להונג קונג - התפלגות ענפית

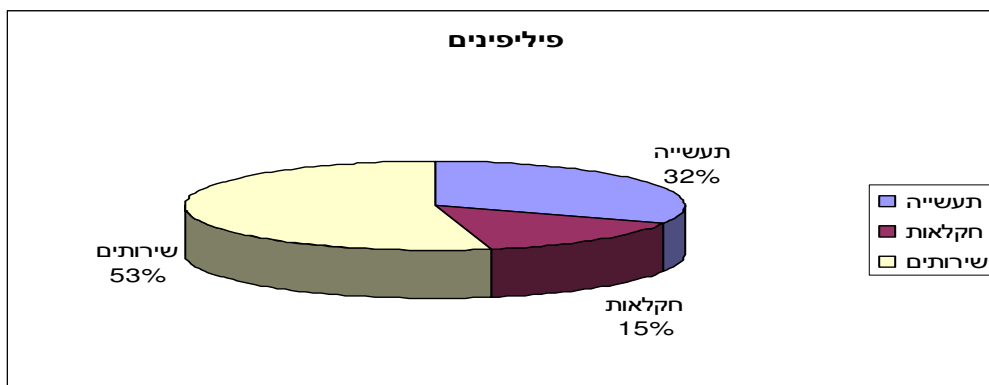

יבוא מהונג קונג לישראל - התפלגות ענפית

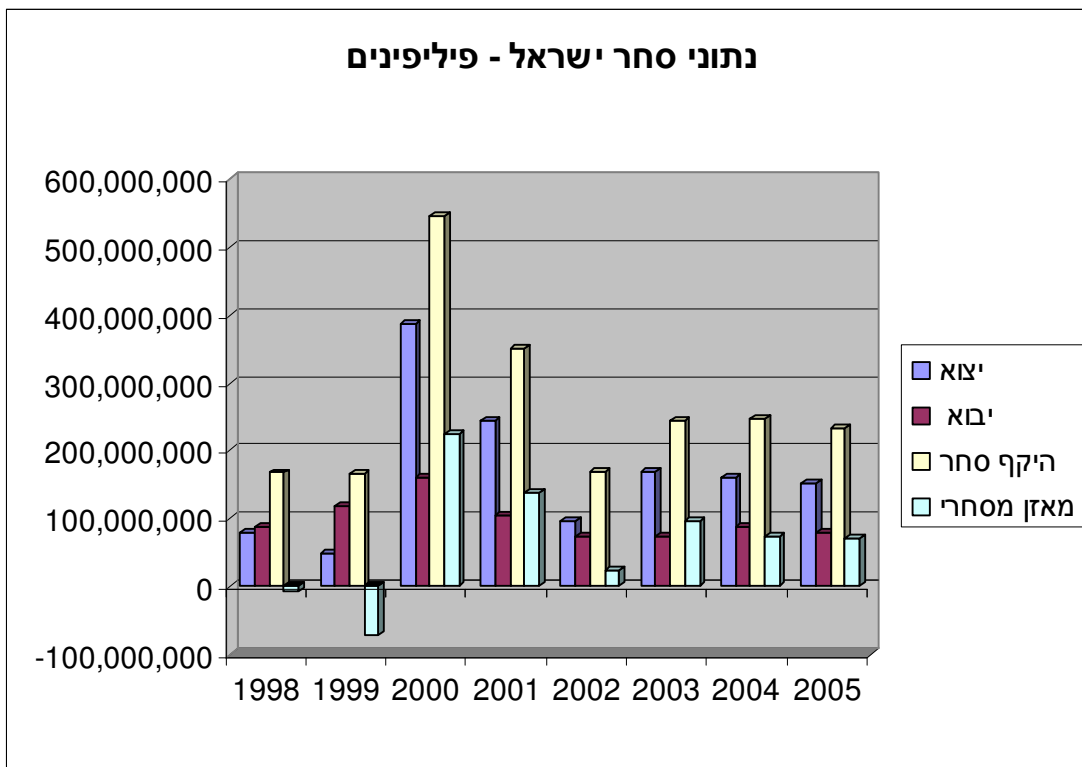

g. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק פיליפינים

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	
95.4	86.1	79.2	76.8	71.2	75.9	76.2	תמ"ג (מיליארדי דולרים)
1090	999	936	926	875	952	974.7	תמ"ג לנפש ב-\$
4.9	6	4.5	4.4	1.8	6	3.4	צמיחה (%)
8.7	11.8	11.4	11.4	11.1	11.2	9.8	שיעור אבטלה
7.7	6	3.5	3	6.8	4	5.9	שיעור אינפלציה
54.42	56.267	55.569	53.096	51.404	49.998	40.313	שער חליפין
1200	469	347	1792	989	1345	1725	FDI (מיליוני \$)
69	76.5	79.1	78.2	82.2	80.1	76.3	חוב חיצוני כ- % מהתמ"ג
15876	13116	13655	13329	13476	13090	13270	רזרות מט"ח (מיליוני \$)
10.1	10.1	9.5	9.1	12.4	10.9	11.8	ריבית נומינלית להלוואה
47.6	43.6	39.2	38.6	35	42.1	39.2	היקף יצוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$
44.4	43.1	40.8	39	37.2	40.6	39.1	היקף יבוא סחורות ושירותים, מיליארדי \$

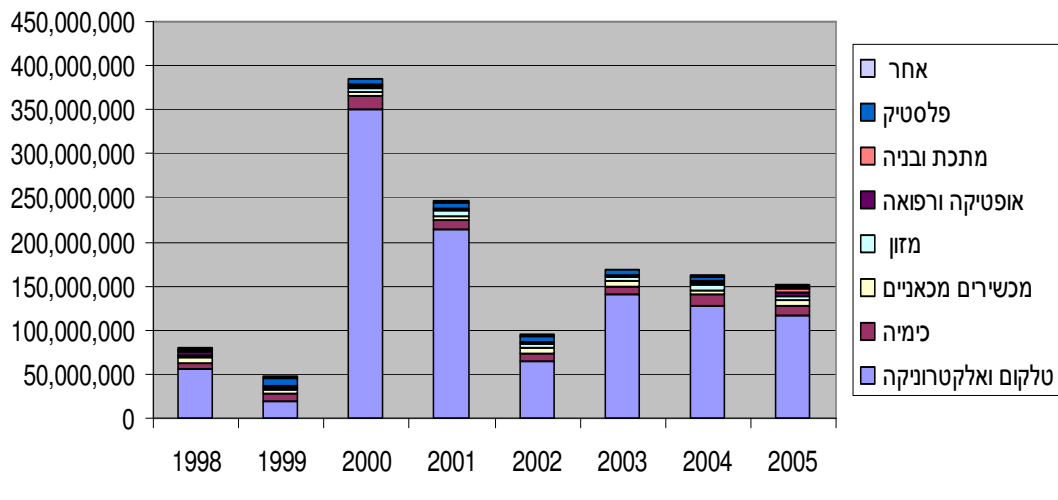
נתוני סחר ישראל - פיליפינים

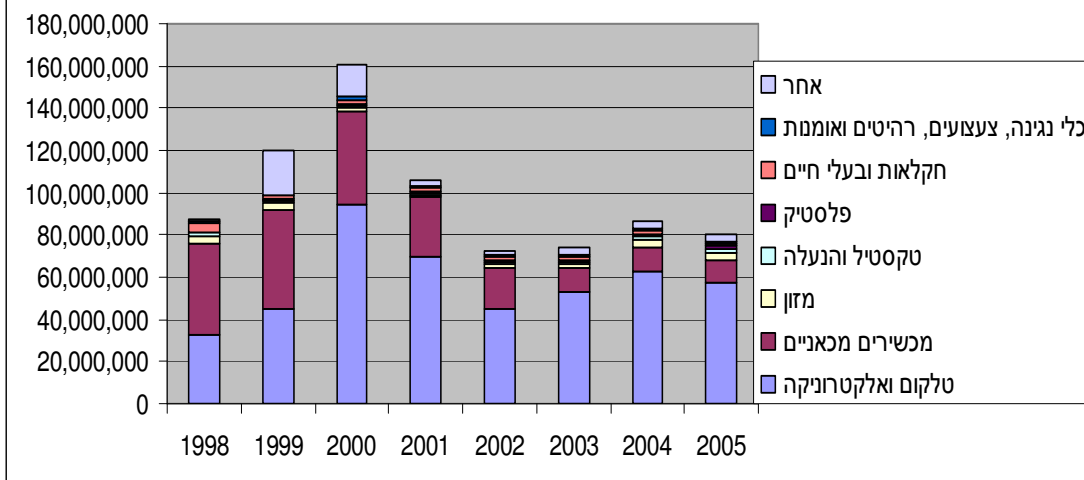
2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	
151,988,512	161,468,282	169,418,472	95,208,298	245,580,030	386,083,732	47,407,444	79,879,716	יצוא*
80,024,022	86,624,074	73,917,237	72,565,803	106,032,215	160,635,406	119,595,706	87,661,598	יבוא
232,012,534	248,092,356	243,335,709	167,774,101	351,612,245	546,719,138	167,003,150	167,541,314	היקף סחר
71,964,490	74,844,208	95,501,235	22,642,495	139,547,815	225,448,326	-72,188,262	-7,781,882	מאזן מסחרי

* יש לציין כי היצוא של חברת אינטל ישראל לפיליפינים מהווה שיעור של 40%-60% (תלוי בשנה) מסך היצוא הישראלי למדינה זו.

יצוא ישראלי לפיליפינים - התפלגות ענפית

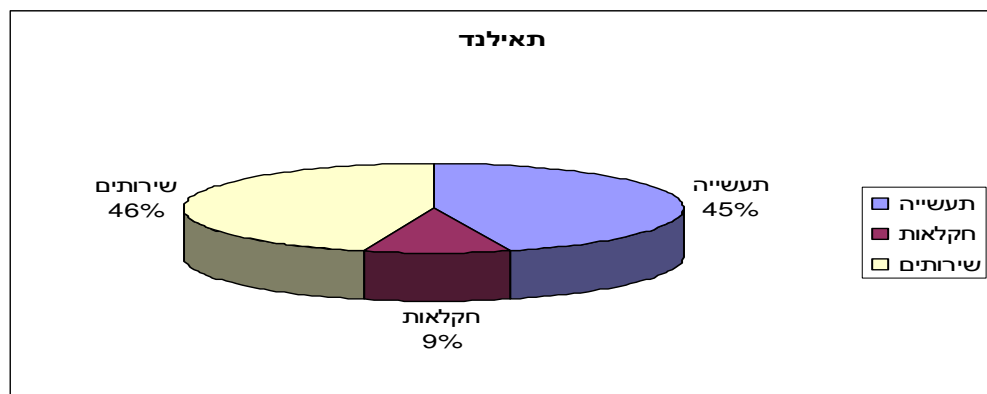

יבוא פיליפיני לישראל - התפלגות ענפית

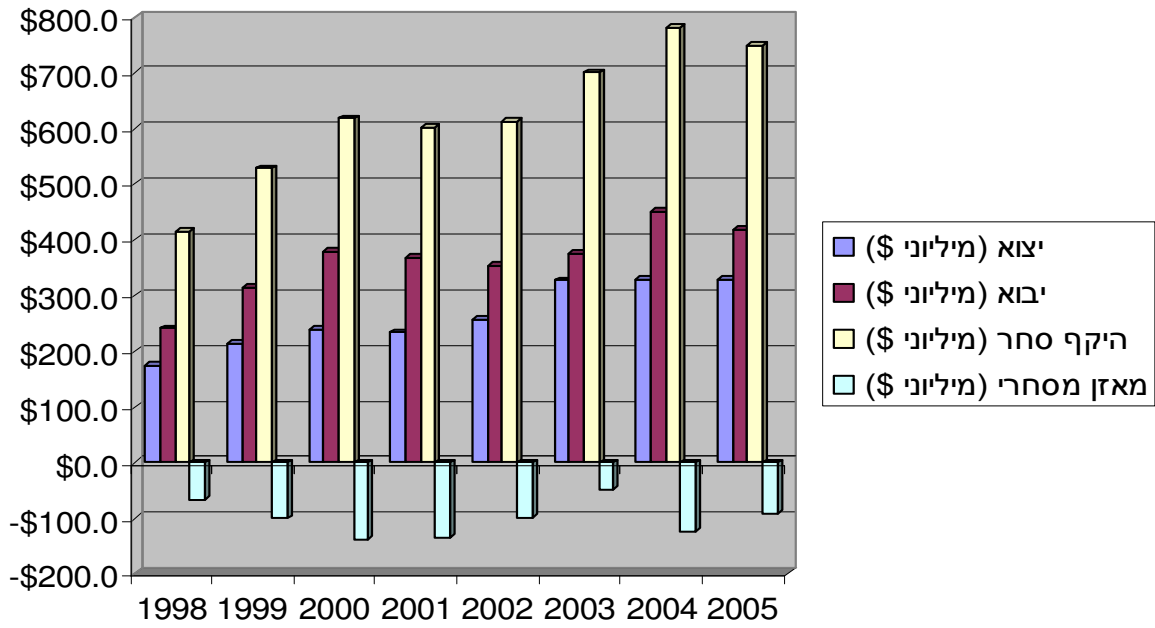

h. ריכוז נתונים סטטיסטיים ומבנה המשק תאילנד

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	
176.60	161.69	142.92	126.88	115.54	122.73	122.63	תמ"ג (מיליארדי דולרים)
2,700.00	2,485.60	2,233.10	1,998.10	1,836.80	1,966.10	1,984.30	תמ"ג לנפש ב-\$
4.46	6.17	7.03	5.32	2.17	4.75	4.45	צמיחה (%)
1.80	2.10	2.20	2.40	3.30	3.60	4.20	שיעור אבטלה
4.54	2.77	1.80	0.50	1.59	1.55	0.43	שיעור אינפלציה
41.03	39.06	39.59	43.15	44.22	43.27	37.47	שער חליפין
3,437.00	1,412.00	1,950.00	953.00	3,892.00	3,366.00	6,103.00	FDI (מיליוני \$)
29.40	32.20	36.24	46.81	58.15	64.99	78.88	חוב חיצוני כ- % מהתמ"ג
50,691.00	48,664.00	41,077.00	38,046.00	32,355.00	32,016.00	34,063.00	רזרבות מט"ח (מיליוני \$)
5.79	5.50	5.94	6.88	7.25	7.83	8.98	ריבית נומינלית להלוואה
130.11	114.06	93.69	81.45	76.09	81.95	71.49	היקף יצוא שירותים, ושירותים, מיליארדי \$
132.73	106.45	84.01	72.96	68.59	71.36	56.07	היקף יבוא שירותים, ושירותים, מיליארדי \$

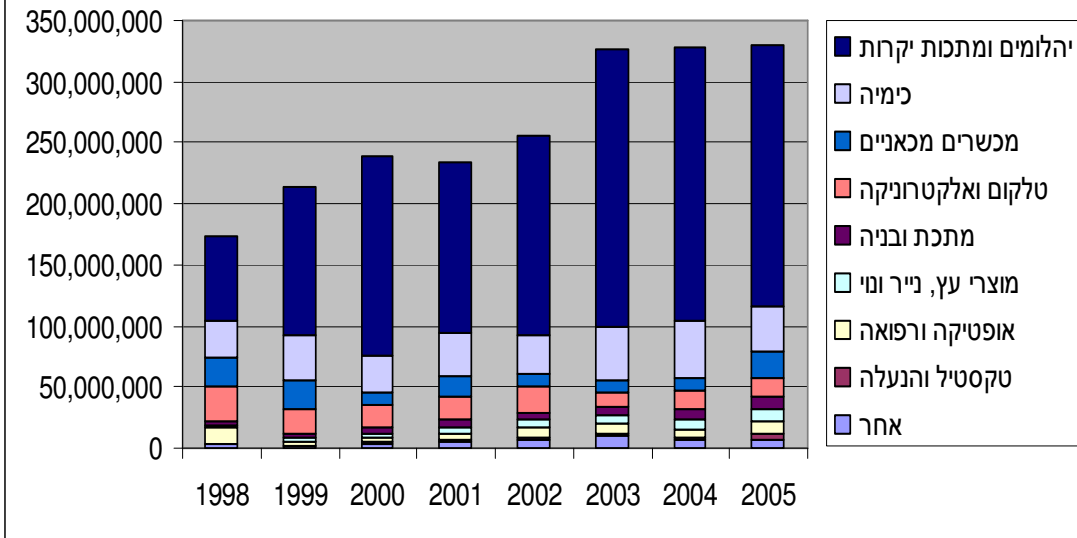

נתוני סחר ישראל - תאילנד

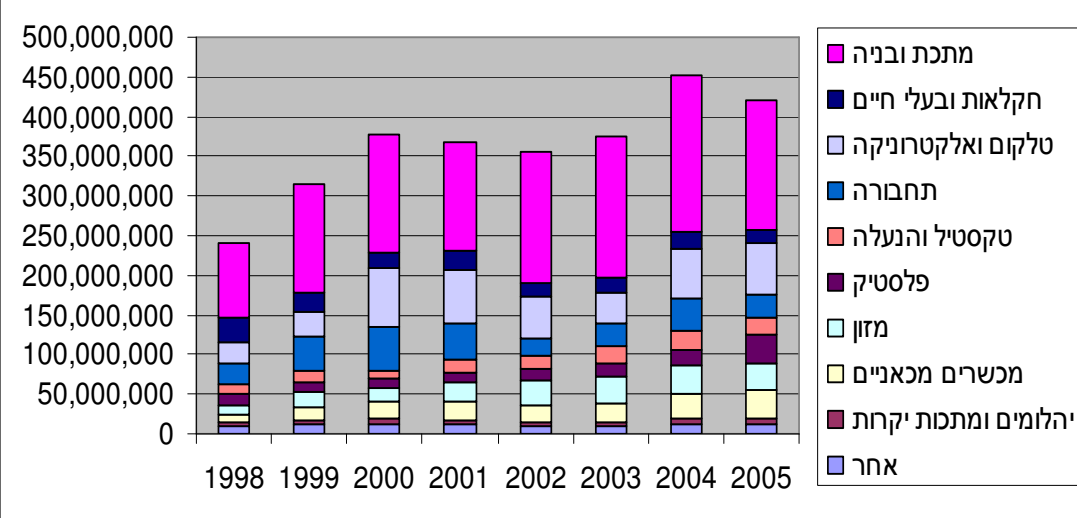

2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	
\$329.3	\$328.4	\$326.5	\$256.6	\$233.4	\$239.6	\$213.9	\$173.5	יצוא (מיליוני \$)
\$419.5	\$451.2	\$374.2	\$355.0	\$367.1	\$378.3	\$314.5	\$240.7	יבוא (מיליוני \$)
\$748.8	\$779.6	\$700.6	\$611.7	\$600.5	\$617.9	\$528.3	\$414.2	היקף סחר (מיליוני \$)
-\$90.3	-\$122.8	-\$47.7	-\$98.4	-\$133.8	-\$138.8	-\$100.6	-\$67.3	מאזן מסחרי (מיליוני \$)

יצוא ישראלי לתאילנד - התפלגות ענפית

היבוא התאילנדי לישראל - התפלגות ענפית

13 נספח מס' 2: טבלת הסכמי סחר של מדינות אסיה

גוש הסחר האסיאתי הינו המתפתח ביותר בעולם. הוא מאופיין במערכת הסכמי סחר חלקיים ובאינטגרציה כלכלית נמוכה. רק לאחרונה החלו מדינות אסיה להיכנס לתחום הסכמי הסחר הביטראליים, והן עשות זאת בעיקר בינן לבין עצמן. בעבר, הן התמקדו בזירה המולטילטרלית. להלן ריכוז הסכמי הסחר של מדינות אסיה וחברותם בגופים הכלכליים האזוריים.

א. סינגפור

טבלת הסכמי הסחר וחברות בארגונים כלכליים אזוריים ובינלאומיים:

הערות	בתהליכי מו"מ	עם גושי סחר	עם מדינות מחוץ לאזור הסחר הג'ג	עם מדינות אסיה ופאסיפיק
	בחרין	חברה ב ASEAN (AFTA) 1992	ארצות הברית 2003 (USSFTA)	הודו 2005 (CECA)
	קנדה	2002 EFTA	ירדן 2005 (SJFTA)	יפן 2002 (JSEPA)
	מצרים	קבוצת The Pacific Strategic Economic Cooperation: (Chile, Brunei, NZ)		קוריאה 2003 (KSFTA)
	מקסיקו	APEC		אוסטרליה 2000 (SAFTA)
הסכם סחר משולש ניו-זילנד צ'לי סינגפור	פקיסטן			ניו זילנד 2000 (ANZSCEP)
	פנמה			
	פרו			
	סרי לנקה			
	כווית, קאטאר, אמירויות			

הסכמי סחר חופשי :

בחריין - סינגפור החליטה לפתוח במו"מ על הסכם סחר חופשי עם בחריין. הכוונה היא כי ההסכם יאיץ את שיתוף הפעולה הכלכלי בין מדינות המפרץ (Gulf Cooperation Council) GCC ארגון בו חברה בחריין, לבין מדינות אסיא"ן ASEAN בו חברה סינגפור. בנוסף יחלו הצדדים במו"מ על הסכם כפל מס. עיקר הסחר בין המדינות הינו בנפט וכעת מעוניינת בחריין לבסס את כלכלתה על תחומים נוספים כגון שירותים פיננסיים.

סרי-לנקה- סינגפור תחל בשיחות לקראת כינון הסכם סחר חופשי עם סרי-לנקה. נשיאת סרי-לנקה אף פנתה לנציגי שאר מדינות אסיא"ן בבקשה לשלב את סרי-לנקה בדיאלוג הסחר.

סינגפור גילתה עוד כי החלה במגעים להסכם סחר עם טיוואן (כישות כלכלית) אך הללו נכשלו עקב רצונה של טיוואן להיכנס למו"מ כישות פוליטית, דבר אשר מציב את סינגפור בעמדה בעייתית מול סין. סינגפור הכריזה כי היא ממשיכה בקשריה הכלכלים עם טיוואן אך לא תוכל להכיר בה כישות עצמאית.

סינגפור נמצאת כעת במו"מ להסכם סחר עם מקסיקו, קנדה, הודו וירדן. לסינגפור הסכמי סחר חתומים עם ארצות הברית, ניו-זילנד, יפן, אוסטרליה ואפטי"א.

ב. תאילנד

טבלת הסכמי הסחר וחברות בארגונים כלכליים אזוריים ובינלאומיים :

הערות	בתהליכי מו"מ	עם גושי סחר	עם מדינות מחוץ לאזור הסחר הג"ג	עם מדינות אסיה ופאסיפיק
חברה ב APEC ,WTO BIMSTEC - ,ASEAN (Bangladesh, India, Myanmar, Sri Lanka, Thailand, Bhutan, Nepal)	יפן	הסכם AFTA עם מדינות ASEAN		אוסטרליה 2005 (TAFTA)
עם הודו חלק מהמכסים ירדו עד 2010	הודו	APEC		הודו 2004
	ארצות הברית			בחריין 2005
	קנדה			סין 2005
	יפן			ניו זילנד 2004
	פרו			
	מקסיקו וצ'ילה			
	דר' קוריאה			

ב 1975 נחתם הסכם בנגקוק: הסכם PTA (הסכם העדפה) עם בנגלה דש, הודו, לאוס, סין, דרום קוריאה, סרי לנקה.

ג. הודו

טבלת הסכמי הסחר וחברות בארגונים כלכליים אזוריים ובינלאומיים:

הערות	בתהליכי מו"מ	עם גושי סחר	עם מדינות מחוץ לאזור הסחר הג'ג	עם מדינות אסיה ופאסיפיק
		SAARC		סרי לנקה (1998)
		EC-BIMST		תאילנד
		EU		סינגפור 2005 (CECA)
		(2004) ASEAN		בנגלדש
הסכם PTA		ESCAP Economic Commission for ASIA & the PACIFIC		אפגניסטן (2003)
הסכם PTA				בהוטן (1995)
הסכם PTA				מלדיבים (1981)
הסכם PTA				נפאל (1991)

הודו הינה חלק מהסכם South Asian FTA – SAFTA הכולל את הודו

חברות בארגונים בינלאומיים

הודו חברה ב-WTO חברות פעילה מאוד והיא המדינה הדומיננטית ביותר מבין המדינות המתפתחות. הודו חברה ב-ESCAP (ECONOMIC COMMISSION FOR ASIA & THE PACIFIC) שנוסד ב-1947 במגמה להביא לפיתוח אזורי כלכלי וחברות בו 49 מדינות + 10 נלוות. הודו חתומה בהסכם בנגקוק המיועד לאפשר הפחתות מכסים בין החברות המתפתחות של ESCAP. כמו כן הודו חברה ב-SAARC, גוש כלכלי הכולל את המדינות פקיסטאן, סרי-לנקה, נפאל, מלדיבים ובנגלדש. מדינות אלו חתומות על SAPTA שהינו הסכם סחר הנותן עדיפות יחסית לחברות ושואף להגיע להסכם סחר חופשי.

הודו העניקה באופן חד צדדי יחס MFN לפקיסטאן.
 כמו"כ הודו חברה ב-BIMST-EC בה חברות בנגלדש, מיינמאר, סרי לנקה ותאילנד.

להודו קשרים טובים עם ה-ASEAN וביולי 2000 אף השתתפה במעמד שותפה לדיונים בכינוס ה-ASEAN.
 הכינוס של ה-ASEAN השנה יתקיים בהודו (בספטמבר).
 הודו נהנית מתוכניות GSP של ארצות הברית יפן והאיחוד האירופי. הודו הצטרפה להסכם ה-GSTP המעניק הטבות מכס הדדיות לקבוצת 77 המדינות המתפתחות.
 להודו יש מערכת של הסכמי סחר ושיתוף פעולה אסטרטגיים עם האיחוד האירופי וכן הסכם שותפות בתוכנית המחקר השישית של האיחוד.

להודו הסכמי סחר חופשי עם תאילנד, נפאל, סרי לנקה ובנגלדש. לאחרונה היא חתמה על הסכם לשיתוף פעולה כלכלי (Economic Cooperation Agreement) עם סינגפור. במקביל, מנהלת הודו מספר ערוצי מו"מ עם מדינות אחרות כמו סין, מדינות המפרץ וישראל (במסגרת Action Plan שבין ישראל והודו). חלק מהותי בהסכם יעניק העדפות בתחום המכס כך שמוצרים מוסכמים של שני הצדדים יהיו פטורים ממכס בתנועתם בין שתי המדינות.

ד. קוריאנה

טבלת הסכמי הסחר וחברות בארגונים כלכליים אזוריים ובינלאומיים:

הערות	בתהליכי מו"מ	עם גושי סחר	עם מדינות מחוץ לאזור הסחר הג"ג	עם מדינות אסיה ופאסיפיק
	Mercusor	EFTA	ציילה (2004)	סינגפור (2004)
	יפן			
	ASEAN			
	מקסיקו			
	קנדה			
המו"מ עם סין כרגע נעצר	סין			
	ארצות הברית			

הערות	בתהליכי מו"מ	עם גושי סחר	עם מדינות מחוץ לאזור הסחר הג'ג	עם מדינות אסיה ופאסיפיק
APEC: ASIA-PACIFIC ECONOMIC COOPERATION	דרי קוריאה			סינגפור 2002
	תאילנד			מקסיקו 2004
	פיליפינים			
	מלזיה			
	צ'ילה			
	אינדונזיה			
	ASEAN			

מדיניות החוץ הכלכלית של יפן מתבססת על עקרונות היסוד הבאים :

- מעורבות פעילה בקביעת כללים הוגנים שיקדמו כלכלה גלובלית.
- יוזמות לשיפור והרחבת קשרים כלכליים ברמה האזורית והגלובלית.
- הגנה על האינטרסים הכלכליים החיוניים ובכללם אנרגיה, מקורות מזון איכות סביבה ועוד.
- סיוע לחברות יפניות בפעילותן בחו"ל.
- עידוד השקעות זרות.

יפן היא חברה פעילה ב-WTO ומצהירה על עניינה הרב במהלכים התורמים לליברליזציה בסחר, קביעת כללים מוסכמים ועדכונם כמתבקש בשל שינויים חברתיים – טכנולוגיים. הכרה בצרכים המיוחדים של כלכלות מתפתחות מוצאת ביטוי חוזר בהצהרות המדיניות. יפן רואה חשיבות בגיבוש מדיניות חדשה בנושא יבוא בהיצף ובמהלכים שיסירו מגבלות הנוגעות להשקעות, רכישות ממשלתיות ושאר מגבלות אדמיניסטרטיביות. מאידך, ממשיכה יפן לטעון שההתייחסות לנושאים החקלאיים לא יכולה להיות מנותקת ממשמעויות חברתיות ואחרות שיש לסקטור יצרני זה ביפן. פתיחת הסחר במוצרים חקלאיים ממשיך להיות הנושא הבעייתי בדיונים בילטרליים שמקיימת יפן אף שבשנתיים האחרונות נעשו מהלכים להסרת ההגנות ממקצת המוצרים. מתן העדפות מכס למדינות מתפתחות – GSP, נתפס ביפן כמחווה לגיטימית. 144 מדינות מתפתחות נהנות ממעמד זה המקנה העדפות גם למוצרים חקלאיים שמקורם במדינות אלה.

בעבר התנגדה יפן לעקרונות ה-MFN וראתה בהם שיטה מפלה הפוגעת בסחר החופשי. כלכלנים רבים, יפנים וזרים, מבקרים מדיניות זו וטוענים כי יפן נרדמה בשמירה. הם מציינים כי 80 אחוז מהסכמי אזור סחר חופשי נחתמו מאז שנות התשעים ויפן לא יזמה אף מהלך בכיוון זה. השיפורים בתנאי

הסחר בעקבות הסכמים אלה היו לדעתם מהותיים הרבה יותר מהשיפורים בתנאי הסחר שהניבו הסכמים מולטיטלרליים ובכללם ההבנות שהושגו בדיוני ארגון הסחר העולמי בהם השתתפה יפן באופן פעיל. התחושה היא שתהליכי גלובליזציה וליברליזציה החיוניים להבטחת משק תחרותי לא התרחשו ביפן בהיקף הרצוי. ההבנה כי יפן מאבדת יתרונות תחרותיים בשל ההימנעות מהסכמים בילטראליים מצאה ביטוי מעשי בשנתיים האחרונה במהלכן היא מגלה עניין גובר בבחינת אפשרויות לחתימה על הסכמי סחר כפי שיפורט בהמשך.

הסכמי סחר

בהתייחס להסכמים האזוריים: יפן מייחסת חשיבות ראשונה במעלה להרחבת הפעילות הכלכלית האזורית במדינות אסיה – פאסיפיק. מניתוח הנתונים הכלכליים עולה כי כשני שלישים מהסחר של יפן הוא עם המדינות השכנות כמו גם למעלה מ-40% מההשקעות של חברות יפניות. זאת ועוד, כשני שלישי מהיפנים המתגוררים מחוץ למולדתם שוהים במדינות אלה.

ASIA-PACIFIC ECONOMIC COOPERATION (APEC) הוא הפורום האזורי הפועל לקידום אינטרסים כלכליים המקיים מפגש שנתי ודיונים של צוותי עבודה במהלכה. מלימוד סדר היום בדיונים שהתקיימו בקוריאה בשנת 2005 עולה כי תחומי העניין המרכזיים שהעלתה יפן נוגעים לליברליזציה בסחר והשקעות, הגנה על זכויות יוצרים, רפורמות מבניות, אמצעים למניעת שחיתות והלבנת הון, מניעת טרור ואלימות, סחר אלקטרוני והרמוניזציה בנושאי סיווג מוצרים ותקינה. כביטוי למחויבות האזורית מקצה יפן משאבים לטובת קיום דיונים מקצועיים ופעילויות הדרכה בשיתוף חברות הארגון.

יפן היא חברה פעילה גם ב-ASEM – הארגון המאגד את 25 חברות השוק המשותף ו-13 מדינות באסיה. מטרת הארגון היא לאפשר תנועה חופשית ככל האפשר של סחורות והון בין המדינות החברות, לגשר על חסמי תרבות, לשתף פעולה במלחמה בטרור ולהבטיח צמיחה כלכלית מתמשכת. במפגש שהתקיים בקיוטו במאי 2005, גילתה יפן עניין בהמשך יישום תוכנית רב שנתית להרחבת שיתופי פעולה במגוון תחומים שהבולטים ביניהם הם מידע ותקשורת. מאידך, עולות בדיוני הארגון הציפיות לקידום מהיר של כינון איזור סחר חופשי וסיוע חוץ נדיב מן "העשירה שבחבורה". יפן מעדיפה פעילות הדרגתית ולפיכך הודיעה על תחילת הידברות לקראת הסכם סחר חופשי עם שש מחברות הארגון: תאילנד, פיליפינים, מלזיה, קוריאה, אינדונזיה וסינגפור כמפורט בהמשך. הצהרת הסיכום של הכינוס האחרון קוראת להעמקת הקשרים בנושאים הנוגעים למלחמה בטרור, נשק להשמדה המונית, מלחמה בפשע וכן קיום הידברות בנושאים הנוגעים למדיניות מוניטארית, טכנולוגיות מידע ותקשורת והשבחת הון אנושי למענו תקצה יפן תקציב מיוחד.

הסכם סחר חופשי ראשון נחתם בין יפן לסינגפור בינואר 2002, בתום שנה של דיונים שקיימו צוותים משותפים. ההסכם מתייחס לכללי מקור, הליכי מכס, הכרה הדדית לצורכי תקינה, שירותים פיננסיים ורכישות ממשלתיות. שיעורי המכס הממוצעים שנקבעו בהסכם הם כ-3% אלא שגם בהסכם זה נקבעו סייגים משמעותיים ליבוא מוצרים חקלאיים.

הסכם סחר חופשי שני נחתם עם מקסיקו בספטמבר 2004 לאחר דיונים מורכבים שארכו כשנתיים ושבמהלכם נוצר משבר בשל אי הסכמות בנושאים החקלאיים. השאלה המתבקשת היא למה מקסיקו? ולכך יש כמה הסברים. מעבר לחשיבות השוק המקסיקני, הסיבה העיקרית היא יכולת כניסה לצפון ודרום אמריקה דרך מקסיקו החתומה על הסכמי אסיה עם למעלה מ-40

מדינות . אכן יש הטוענים שזהו ניסיון לאמץ קיצורי דרך . בהקשר זה יש דמיון בין מקסיקו לישראל אלא שבשיחות עם העמיתים המקומיים שבה ועולה הטענה כי כיוון שאין כשלי סחר בקשרים הבינלאומיים אין סיבה ליזום הסכם .

ההסכמים האמורים מתייחסים לסחר, השקעות, רכישות ממשלתיות, עסקים קטנים, מו"פ, תיירות, הכשרה מקצועית ואיכות הסביבה. בנוסף מתייחסים ההסכמים להקמת מועצת עסקים לעידוד פעילות כלכלית בישראלית. ההסכם נכנס לתוקף באפריל 2005 .

דיונים לקראת הסכמים נוספים החלו עם שבע מדינות נוספות כלהלן :

דרום קוריאה : אוקטובר 2003 , סינגפור : דצמבר 2003 , פיליפינים : נובמבר 2004 , מלזיה : מאי 2005 , צ'ילה : נובמבר 2005, אינדונזיה : יוני 2005, תאילנד : ספטמבר 2005 . קיום ההידברויות האמורות היא הדוגמה הבולטת לשינויים במדיניות הכלכלית .

היא באה, כאמור, לאחר תקופה ממושכת של הימנעות מיוזמות כאלה בטענה שהסכמים אלה יוצרים אפליה והטיית סחר.

יפן נמנעת לפי שעה מיוזמות להסכמי מו"פ תעשייתיים על אף העובדה שלמעלה מ-75 אחוזים מפעילות המו"פ ביפן מתבצעת בתעשייה. הסכמי המו"פ הקיימים בין יפן למספר מדינות מערביות מתייחסים לקשרים ברמת האקדמיה. הסכם כזה נחתם גם עם ישראל בשנת 1994. יצוין שגם הסכם מו"פ בין יפן לשוק המשותף נמצא בשלבי החלפת טיוטות וגם שם יפן אינה מעוניינת להכליל את המגזר התעשייתי.

1. אינדונזיה

טבלת הסכמי הסחר וחברות בארגונים כלכליים אזוריים ובינלאומיים :

הערות	בתהליכי מו"מ	עם גושי סחר	עם מדינות מחוץ לאזור הסחר הג'ג	עם מדינות אסיה ופאסיפיק
לאינדונזיה אין הסכמי אס"ח מלבד המדינות החברות ב ASEAN		חברה ב ASEAN		

ז. מלזיה

טבלת הסכמי הסחר וחברות בארגונים כלכליים אזוריים ובינלאומיים:

הערות	בתהליכי מו"מ	עם גושי סחר	עם מדינות מחוץ לאזור הסחר הג'ג	עם מדינות אסיה ופאסיפיק
Japan-Malaysia Economic Partnership Agreement (JMEPA)	פקיסטן	חברה ב ASEAN	ארצות הברית 2004 MALAYSIA-US TRADE AND INVESTMENT FRAMEWORK AGREEMENT (TIFA)	יפן
הסכם עתיד להיחתם במהלך 2006	אוסטרליה			
	ניו זילנד			
MALAYSIA-INDIA COMPREHENSIVE ECONOMIC COOPERATION AGREEMENT (CECA)	הודו			
	קוריאה			

MSG – Melanesian SpearHead Group, PTA, בין פיג'י, פפואה ניו גיני, איי שלמה, וונאוטו

ח. סין

טבלת הסכמי הסחר וחברות בארגונים כלכליים אזוריים ובינלאומיים:

הערות	בתהליכי מו"מ	עם גושי סחר	עם מדינות מחוץ לאזור הסחר הג'ג	עם מדינות אסיה ופאסיפיק
		ASEAN		אוסטרליה
				ניו זילנד
				פקיסטן
				צ'ילה

ט. טייוואן

טבלת הסכמי הסחר וחברות בארגונים כלכליים אזוריים ובינלאומיים :

הערות	בתהליכי מו"מ	עם גושי סחר	עם מדינות מחוץ לאזור הסחר הג'ג	עם מדינות אסיה ופאסיפיק
	גואטמלה + ניקרגואה			פנמה
	ארצות הברית			

י. וייטנאם

טבלת הסכמי הסחר וחברות בארגונים כלכליים אזוריים ובינלאומיים :

הערות	בתהליכי מו"מ	עם גושי סחר	עם מדינות מחוץ לאזור הסחר הג'ג	עם מדינות אסיה ופאסיפיק
		חברה ב ASEAN		

יא. מדינות סחר של ASEAN

הארגון הוקם ב 1967 בבנגקוק על-ידי חמש מדינות ולאחר מכן הצטרפו חמש מדינות נוספות ; זהו גוש של עשר **מדינות** בהן חיים 500 מיליון איש, ותמ"ג כולל של 737 מיליארד דולר. עד שנת 95 הסחר בין המדינות החברות היה שולי. בשנת 1995 החל הארגון בתהליך של הסרת מכסים וקרא להגברת האינטגרציה הכלכלית בין המדינות (החל מינואר 2003 אימצו מדינות ASEAN סיווג מכס משותף על מנת להקל על הסחר ביניהן). ב-1997 פרסם הארגון את החזון שלו לשנת 2020 בו הוא קורא להגברת הקשרים עם מדינות אסיה ופאסיפיק ומזרח אסיה. בהמשך להצהרה זו, נחתם ב 1999 הסכם הבנה הנקרא East Asia Cooperation בין מדינות ASEAN לבין סין, יפן וקוריאה שעיקרו הבנה המהווה מסגרת לשיתוף פעולה עתידי.

יש לזכור כי כיום מדובר בארגון מסחרי בלבד ואין מדיניות משותפת של מדינות ASEAN בתחומי ביטחון, השקעות, תנועת כ"א ועוד. ASEAN הינו ארגון הטרוגני מאוד מבחינה פוליטית, דתית, תרבותית וכלכלית. במפגש שרי המסחר של ASEAN שהתקיים בברונאי בחודש נובמבר 2002, השתתפו גם שרי החוץ או המסחר של מדינות מחוץ לארגון : הודו (בפעם הראשונה), יפן, אוסטרליה, סין, ניו-זלנד ודרום קוריאה. יש בכך איתות חשוב לגבי האופן שבו רואות מדינות אלה את קשריהם המסחריים בדרמ"ז ואת החשיבות המיוחדת ל-ASEAN. בנוסף, זהו איתות חשוב לשיתוף פעולה פאן אסיאתי. נראה כי המפגש בברונאי היה רק התירוץ להתכנסותם של כמעט כל שרי המסחר של מזרח אסיה בהפגנת סולידאריות הדדית ופיזור הבטחות להסכמים ושיתוף פעולה הדדי. ללא ספק מזרח אסיה (כגוש סחר) מהווה כיום את האזור הצומח והפעיל ביותר בעולם מבחינה כלכלית.

ASEAN הכריזה על יצירת מסגרת לביטול כל המגבלות הבלתי מכסיות על הסחר בתוך הארגון עד 2005 עם זאת בתוך ASEAN ישנם פערים עצומים בין כלכלות המדינות החברות בארגון. סינגפור מובילה את הארגון עם תמ"ג לנפש בשיעור 23 אלף דולר אמריקני לשנה ומיאנמר סוגרת את הרשימה עם תמ"ג לנפש בסביבות 500 דולר אמריקני לשנה. המדינות המובילות את הארגון ושהיו בין מייסדיו, אינדונזיה, מלזיה, סינגפור, תאילנד והפיליפינים, מהוות 96% מהסחר של הארגון, בעוד שהמדינות החדשות וייטנאם, מיאנמר, קמבודיה ולאוס קיבלו פרק זמן ארוך יותר להפחתת המכסים, ומסיבה זו הן נקראות לעתים ASEAN-4. ברור כי פערים כלכליים כה גדולים בתוך הארגון מקשים על גיבוש מדיניות אחידה ויעילה.

במפגש הפסגה של ראשי המדינות החברות ASEAN שהתקיים באוקטובר 2003 באי באלי הוחלט על שיתוף פעולה בתחום הביטחון (מלחמה בטרור) בין המדינות, ואך סמלית הייתה העובדה כי מתקפת הטרור הרצחנית ביותר בדרום מזרח אסיה בוצעה באותו האירוע שנה קודם לכן. זו החלטה חשובה מאוד של הארגון מכמה בחינות: עד כה, התמקד הארגון בתחומים כלכליים ולא פוליטיים; זאת אחת ההחלטות הפוליטיות ביותר של הארגון. מדיניות הארגון הייתה חוסר התערבות בענייני פנים (ניצני השינוי של מדינות זו נראו כבר עם ההחלטה המפורשת לגבי מיינמר בדבר זכויות האדם במדינה). ברור כי פעילות בתחום המלחמה בטרור משפיעה על ענייני פנים בעיקר במדינות המוסלמיות, אינדונזיה, מלזיה וברונאי.

ארצות הברית הכריזה כי היא מוכנה לשקול הסכמי אס"ח אינדיבידואלים עם מדינות באסא"ן שכבר חברות ב-WTO (הסכם ראשון עם סינגפור נחתם בסוף שנת 2002). לא מכבר השיקה ארצות הברית את תוכנית הסכמי הסחר החופשי שלה עם ארצות ASEAN תחת השם EAI: Enterprise for ASEAN Initiative, תוכנית הכוללת את מדינות ASEAN החברות בארגון הסחר העולמי (WTO), כלומר ללא קמבודיה, לאוס, וייטנאם ומיינמר (שם המכשול הוא מדיניות זכויות אדם).

סין: סין הכריזה כי היא מעוניינת בהסכם אס"ח עם ASEAN שיצור למעשה הסכם מזרח אסיאתי כולל ולדבריה הסכם כזה ייחתם תוך שמונה עד עשר שנים וייכנס לתוקף בשני שלבים: שלב א: עד שנת 2010 עם קבוצה ראשונה של מדינות אסא"ן, (תאילנד, פיליפינים, מלזיה, אינדונזיה, סינגפור, ברונאי).

שלב ב: עד 2015 עם הקבוצה השנייה של מדינות אסא"ן (וייטנאם, קמבודיה, לאוס, מיינמר). עם זאת הוחלט על 'קציר מוקדם' של כ-600 מוצרים חקלאיים שיהנו מביטול המכסים כבר בשנתיים הקרובות.

ההצעה להסכם עתידי כזה עם סין העלה מספר נקודות ביקורת מצד כלכלנים באסא"ן: הכלכלות של מדינות אסא"ן מתחרות באופן עקרוני עם כלכלת סין ואינן משלימות אותה, לכן נראה כי המו"מ על הסכם האס"ח יהיה ארוך וקשה ביותר.

כלכלנים רבים באסא"ן העריכו באכזבה כי המטרות של סין בחתימה על הסכם אס"ח הינן פוליטיות ולא כלכליות וכי לדעתם ההנהגה הסינית אינה מעריכה נכונה את הקשיים שיהיו כרוכים בהסכם אס"ח בין שני

גופים כה גדולים. את הקשיים הראשונים ניתן לראות כבר בתחילת השיחות בדבר קביעת תאריך היעד להסכם שנע כאמור בין שמונה לעשר שנים.

סגן מזכיר המדינה האמריקאי לשעבר רוברט פאובר אף הכריז כי הודעת סין על ההסכם היא 'מיראזי' שכל מטרתו ניפוח אגו והטיית תשומת הלב של מדינות אסא"ן מאפשרויות אחרות ודורסנות גיא-פוליטית סינית בסביבה האסיאתית.

בוועידה שהתקיימה בקמבודיה (11/2002), חתמו סין ואסא"ן הסכם הבנות בנוגע לתביעות טריטוריאליות של מדינות אסא"ן מול סין בדרום ים סין. אנליסטים טוענים כי הסכם זה למעשה סתם את הגולל על פתרון הבעיות בטווח הקרוב ונתן אישור לדורסנות הסינית בהתנהלות הבינלאומית שלה מול אסא"ן. המרוויחה העיקרית מהסכם אס"ח של אסא"ן עם סין תהיה סינגפור לאור הכלכלה המתקדמת שלה בעלת האוריינטציה לשירותים וכלכלת ידע. כלכלת סינגפור היא בעלת שוני מבני מהותי משאר כלכלות מדינות אסא"ן.

יפן: יפן הכריזה כתגובה כי תחתום על הסכם דומה עם ASEAN תוך תקופה דומה. עד חתימת הסכם FTA עם ASEAN הכריזה יפן על הקמת Asean-Japan Comprehensive Economic Partnership (AJCEP) שידון על ההסכם העתידי ועל דרכים לשיתוף פעולה שיכלול "אלמנטים של אס"ח" עד חתימת הסכם כזה. על פי דברי שר התמ"ס הסינגפורי, יש סיכוי גדול יותר כי יפן תחתום על הסכם אס"ח עם ASEAN לפני סין וזאת לאור הכלכלה המתקדמת של יפן לעומת סין ובשל השינויים המבניים שעל הכלכלה הסינית לעבור. כזכור לסינגפור ויפן יש הסכם אס"ח. מבחינה זו הגישה היפנית הינה ריאלית יותר ואף הגיונית יותר מבחינה כלכלית כי היא דוגלת ראשית דבר בהקמת מסגרת הידברות לפני ההכרזות על אס"ח. בדצמבר 2003 התקיימה פגישת פסגה ראשונה של אסא"ן – יפן בטוקיו. בכך סללה יפן את דרכה להיות שחקן מפתח בקשרים של אסא"ן באזור. במסגרת זו נקראו מדינות אסא"ן להגדיל את שיתוף הפעולה הכלכלי ביניהן על מנת להיות אלטרנטיבה לסין.

הודו: הודו הכריזה בחודש נובמבר 2002 כי היא מוכנה להיכנס למו"מ על אס"ח עם אסא"ן ואף קבעה יעד של עשר שנים לחתימת ההסכם. צוות מומחים משני הצדדים יבחן את הנושא ויגבש את מסקנותיו עד ועידת אסא"ן הבאה באוקטובר 2003.

החלטה זו היא במסגרת המדיניות ההודית של מבט מזרחה (Look East) בו דוגלת הודו מתחילת שנות התשעים.

ב-ASEAN ישנן שלוש חברות (מתוך עשר) בעלות אכלוסיה מוסלמית: אינדונזיה, מלזיה, ברונאי. לאור סכסוך הגבולות בין הודו לפקיסטן ולאור העובדה כי כל החלטות בארגון ASEAN צריכות להתקבל בקונצנזוס, נראה כי ההתקדמות ביחסי הודו ASEAN תהיה אטית יותר.

הסכם בין ASEAN והאיחוד האירופי: על פי פרסומים, נערכו מספר פגישות בנושא אס"ח בין סינגפור והאיחוד האירופאי. למרות האטרקטיביות של הסכם כזה עבור האירופאים (הסכם ראשון באסיה, לארצות הברית כבר יש הסכם עם סינגפור ועוד) נראה כי הסכם (אם ייחתם) עדין רחוק מאוד.

על פי פרסומים אירופאים, סדרי העדיפויות של האירופאים בתחום הסחר מופנים לסבב דוחה (קטר) ולא להסכמים בילטרליים (כמדיניות).
בדיוני (Asian European Meeting) ASEM שנערכו 23.9 בקופנהגן, שמו האירופאים דגש על קשרים עם יפן קוריאה וסין (צפון מזרח אסיה) ולא על דרמ"ז (ASEAN) תוך הפגנת חוסר שביעות רצון פומבית מתהליכים פוליטיים בדרמ"ז.

י.ב. APEC

APEC מאגד בתוכו מעל לשליש מהכלכלה העולמית ומהווה את אחד הפורומים היחידים (מלבד האו"ם) בו חברות ארצות הברית, סין, רוסיה ויפן במשותף.
הארגון לשת"פ כלכלי של מדינות אסיה והפאסיפיק כולל את כל המדינות במזרח אסיה, אוסטרליה וניו זילנד וכן המדינות בחוף הפאסיפי של האמריקות (מארצות הברית ועד צ'ילה).
יש חפיפה בחברות של מרבית מדינות ASEAN ו-APEC. הארגון מקווה להסיר את המכסים בסחר בין חברותיו המפותחות עד שנת 2010 ובין החברות המתפתחות עד שנת 2020.
בוועידת APEC האחרונה שנערכה בבנגקוק באוקטובר 2003 העמידה ארצות הברית את המלחמה בטרור בראש סדר היום באמצעות הנוסחה: Security = Trade with USA. השקעה באבטחה ובטחון מבטיחה כניסה לשווקים האמריקאים ונראה כי דרישות האבטחה הופכות לחסם בלתי מכסי נוסף NTB.
עבור מרבית המדינות הקטנות, הייתה הוועידה בבנגקוק הזדמנות להכרזה על פתיחת מו"מ לאס"חים. עם זאת בעיני מרבית מאנשי העסקים המשמעות של APEC כגוף כלכלי בזמן הקרוב אינה גבוהה. בעיקר על רקע הצמיחה הגבוהה בסחר הפנים-אסיאתי עקב עלייה ברמת החיים של תושבי האזור והצמיחה הגדולה בסין, לעומת הסחר הטרנס פאסיפי המאפיין את דיוני APEC.

י.ג. ריכוז הסכמי הסחר של מדינות אסיה

מדינה	SAFTA (SAPTA-SAARC)	ASAEN	APEC	הודו	סינגפור	תאילנד	מלזיה	פיליפינים	אינדונזיה	טייוואן	יפן	סין	ד.קוריאה
-------	---------------------	-------	------	------	---------	--------	-------	-----------	-----------	---------	-----	-----	----------

מדינות אסיה

בהוטן	חברה												
בנגלדש	חברה												
הודו	חברה	מו"מ			FTA	FTA	מו"מ						
מלדיביים	חברה												
נפל	חברה												
סרי לנקה	חברה							מו"מ					
פקיסטן	חברה											FTA	
לאוס	חברה								ASEAN				
קמבודיה	חברה								ASEAN				
מיינמר	חברה								ASEAN				
סינגפור	חברה	חברה	FTA						ASEAN		FTA		
תאילנד	חברה	חברה	FTA						ASEAN		מו"מ		
מלזיה	חברה	חברה							ASEAN		מו"מ		
פיליפינים	חברה	חברה							ASEAN		מו"מ		
אינדונזיה	חברה	חברה							ASEAN		מו"מ		
ברונאי	חברה	חברה							ASEAN		APEC		
וייטנאם	חברה	חברה							ASEAN		APEC		
טייוואן	חברה								ASEAN		APEC		
יפן	חברה	מו"מ					FTA	מו"מ					
סין	חברה	מו"מ						FTA					
קוריאה	חברה							מו"מ	מו"מ		מו"מ		

מדינות APEC

אוסטרליה								מו"מ	FTA	FTA			
ניו זילנד								מו"מ	FTA	FTA			
צ'ילה											מו"מ		
ארצות הברית									FTA	מו"מ			
קנדה										מו"מ			
מקסיקו										מו"מ			
פרו										מו"מ			

מדינות נוספות

איחוד נסיכויות המפרץ										מו"מ			
בחרין									FTA	מו"מ			
גואטמלה											FTA		
ירדן											מו"מ		
מצרים													
ניקרואה											FTA		
פנמה											FTA		
EFTA													
EU												מו"מ ראשוני	
MERCUSOR													מו"מ

14 נספח מס' 3: פגישות וראיונות של קבוצת העבודה

א. רשימת החברות והארגונים שהופיעו בפני קבוצת העבודה

חברה	שם
COMODAN FAR EAST LTD	עמוס יודן
ACROSS WORLD	ענת ברנשטיין
BERMAD	עמוס שלו
F B –BOAZ BEN ZUR	יואב סדי
GIZA VENTURE CAPITAL	אזר סורף
HEFESTUS	אילן אדמון
I.M.S. BUSINESS DEVELOPMENT	אידיט שטרן
IVA ISRAEL VENTURE ASSOCIATION	אסף הראל
PACE AGRICULTURALSYSTEMS CHEMICALS LTD	רביב בירון
PROMONAM Trading Ltd	שמעון ויינבאום
SINGAPORE AIRLINES	דליה אילת
SOLGOOD COMMUNICATION LTD	מיכאל קלרק
TAHAL GROUP	יוסף חיים
ZIM INTEGRATED SHIPPING SERVICES LTD	ירון גיגר
איגוד התעשייה הקיבוצית	עמוס שלו
איגוד לשכות המסחר	דויד לקסנר
אל על נתיבי אויר לישראל בע"מ	יאיר ביטון
אל על נתיבי אויר לישראל בע"מ	אבי שוורץ
אשרא-החברה הישראלית לביטוח יצוא	ולרי דומיניץ
אשרא-החברה הישראלית לביטוח יצוא	אלכס אברבורך
בנק הפועלים	יהודה הראל
בנק הפועלים	חנה פלמור
בנק הפועלים	פרנסי הופי קרוזנר
דארט פלסט יבוא ויצוא בע"מ	צבי שלו
האגודה לידידות ולשכת מסחר ישראל יפן	יצחק שלדוב
ט.מ.מ טכנולוגיות מנועים ומגנטיים	קמי בן שם
ט.מ.מ טכנולוגיות מנועים ומגנטיים	חזי קורן
לשכת מסחר ישראל אסיה	יצחק שלדוב
לשכת מסחר ישראל אסיה	יוסף מרק
משרד החקלאות	צבי הרמן
שגרירות הודו	אהרון סינגר
שגרירות הודו	פנקאי שרמה
שגרירות יפן	טטסויה מורי
שגרירות יפן	קנסוקה נגאוקה
שגרירות סין	דאי מין
שגרירות סין	צ'ין יונגלונג
תדיראן ראש החוג למזרח אסיה אוניברסיטת חיפה אוניברסיטת תל אביב יעץ לנושא אינדונזיה	סנדה הרשקוביץ פרופ' יצחק שיחור דר דוד פסיג עימנואל שחף

ב. רשימת משרדי הממשלה והיחידות בהן עימם נפגשה קבוצת העבודה

שם איש קשר	משרד
גרישה דויטש	תמת"ת, מינהל התקינה
משה דקלו	חינוך, מנהל אגף א (ארגון)
אורי ברוק	אוצר, מכס
איזי קפלן	אוצר, בינלאומי
אורי ברנשטיין	אשרא
יהודית נתן	משרד המדע
צבי הרמן	משרד החקלאות
חיליק אסיה	מכון היצוא הישראלי
מינה גולדיאק	תמ"ת, לשכת המדען הראשי
עמוס נדאי	משרד החוץ, אסו"פ